

XVIII. 1. 107
<http://rcin.org.pl>

S P O S O B

Wyprowadzenia Kommissyi Duchowney
krótko
Z E B R A N Y,

Na Trzy Części,

to jest:

Co się ma zachować przed zaczęciem, w
samym Akcie, y po zakońzoney Kom-
missyi

P O D Z I E L O N Y;

Kommissarzom do Sądów pierwszej
Instancyi wyznaczonym, nie mają-
cym, lub mającym moc decydowa-
nia finalnego,

wielce

U Z Y T E C Z N Y.

Dla potrzebnych: tej wiadomości

*Bibliotheca Praesbiterii Ant.
Szczegulniey
Dla Duchowieństwa Dyecezyi Włodzimier-
skiej y Brzelkiej.*

U Ł O Z O N Y.

w SUPRASLU. Roku 1770.

Em. ...
Włodzimierz
X. X. X.

XVIII, 1. 197

PRZEDMOWA AUKTORA

Do
Kommissarza.

Prezentuję ci zacny Kommissarzu te dzieło moje, z akt porządnych, y należyta w Proceffach formę zachowujących Kancellaryi, tudzież przepisu biegłych w Prawie, pracą y staraniem moim, z obszernych woluminów, nieopuściwszy nic do Istności, y całości wyprowadzenia prawney Kommissyi należącego, dla ulżenia ci trudów któtko zebrane; też podług intencji, y myśli moiey chciey przeczytać za szczerą chęć usłużenia potrzebnym tey wiadomości, nie zaś bym się chciał czynić Doktorem y Nauczycielem twoim, zniewalając do sprawienia się podług porządków y opisów tu zawartych, lubo w prawdzie tak się każdemu sprawić y zachować należy, co bowiem w tey szczupłej pracy moiey wypisałem, nie jest to głowy moiey wynalazek, ale ustawa Prawa, które nie zwykło dysputować, lecz kazać, *Lex jubet non disputat*. Jaśniey y bez pokrywki mówiąc, używam słów C. Lucij *Si doctus es, majora arripe, vel absolutiora exposcas*. jeżeli czytając ten sposob zdaci się być

A

rzecz

rzecz w swej Materji nie dostateczna,
gdy udaż się do mędrzych rady, za złe ci
mieć nie będę, owfzem w sprawach trud-
nieyfzych, niezafadzając się na moim zda-
niu, czytać y pytać doskonałszych sam
radzę y życzę, tylkoż o ten wzgląd pro-
szę, abys niedostateczność, lub niedosko-
nałość w czytaniu upatrzoną łaskawie po-
krył y poprawił. Vale.

WIA.

W I A D O M O S C I PRELIMINARNE.

Ponieważ Kommissya iest część Sądu, y Kommissarze formę Sądową w niey zachować powinni, przystoi wiedzieć fundamentalne Sądów początki, y środki, które poprzedzają, y dysponują ku finalney decyzyi, trzymając y prozekwując sprawę w granicach Prawa tym porządkiem.

I.

Fundament y początek Sądu iest Cytacya, czyli Pozew, który nic iest innego, tylko wezwanie winnego do sprawienia się przed Sądem, a ten iest troiaki.

Pierwszy słowny, to iest: kiedy Sąd przez Prawnego Exekutora, naznaczaąc czas y miejsce stawienia się obwinionego, ustnie wokować przykazanie; ten sposób pozywania pospolicie nazywają, zakaz.

A2

Drugi

Drugi Literalny, czyli na piśmie, ten zaś mający z góry Imię y Tytuł Sędziego wypisany, powinien oraz wyrazić Imię Aktora, to jest tego, który pozywa, Imię pozwanego, rzecz, o którą go pozywa, Mieysce y czas Sądu; ten Pozew pieczęcią Sędziego stwierdzony, y Ręką Konfystorskiego Pisarza, lub substytuta Jego podpisany, y tak z Kancellaryi strona powodowa mając wydany, przepisawszy Kopia, powinna go stronie zapozwanej wczesnie intymować przez Exekutora prawem naznaczonego. Exekutorowie Prawni względem Sądów Konfystorskich są osoby Duchowne, temu Konfystorzowi, w którym sprawama bydź sądzona, podległe, tudzież wszyscy Cerkiewni Słudzy, iako to Diak, Zakrystyan y inni, iakowi przy ktòrey Cerkwi znajdują się. Y przez te tylko osoby a nie przez żadne inne obce, a tym bardziey Sądowi pozywającemu nie podle-

podległe, przytym w Dni powszedne
nie w Święteczne, za Dnia, nie po za-
chodzie Słońca Pozwy intymować
się powinny, a to wszystko pod rygo-
rem nie prawney intymacyi, tak, że
nie przez te osoby, y nie w takie czasy
zapozywany, nie będzie obowiązany
stanać. Exekutor wziąwszy od strony
Kopią y Oryginał Pozwu, ma go in-
tymować w Domu Pozwanego, odda-
jąc do Rąk iego Kopią, a pokazując
tylko w ręku swoich oryginał, mia-
nowicie Pieczęć y podpis Pisarza; ie-
żeliby zaś Pozwanego w Domu nie-
zastał, tedy też kopią przy obecno-
ści by też iednego z domowey Fa-
miliij, w Domu złożyć, że to jest Po-
zew, obwieścić, y oryginał presento-
wać, oraz dowód wypełnioney Exe-
kucyi czyli intymacyi na oryginale,
gdzie sposobne będzie miejsce, w te
słowa zapisać *Żezeli Pozwanego*
zastał y do rąk oddał - - Roku N.
„Miesiąca N. Dnia N. Ja niżey na
A3 podpi-

„podpisie wyrażony Kopią tego Po-
 „zwu Wielebnemu N. Parochowi N.
 „w Rezydencyi Jego do rąk oddałem,
 „oryginał prezentowałem, y wszystko
 „wiernie podług Prawa wykonałem,
 „na co podpisuję się N.N. Diak Cer-
 „kwi N. *mp.* *Jeżeli pozwanego*
nie zastał, y przy domowych złożył.
 „Roku N. Miesiąca N. Dnia N.
 „Ja niżey na podpisie wyrażony Ko-
 „pią tego Pozwu w Plebanij y Rezy-
 „dencyi W. N. Parocha N. w o-
 „becności Domowey Familij złoży-
 „łem, o kontentach Pozwu obwie-
 „ściłem, Oryginał prezentowałem, y
 „wszystko wiernie podług Prawa wy-
 „konałem, naco podpisuję się - - Jeżeli
 na Instancyą Aktora jednym Pozwem
 dwóch, trzech, lub więcey będzie
 pozwanych, dla każdego z nich oso-
 bliwsza bydź powinna kopia, y E-
 xekutor zapisując na Oryginale do-
 wód Intymacyi, tak ma zapisać - - Ro-
 „ku N. Miesiąca N. Dnia N. Ja
 niżey

„niżey podpisany kopią tego Pozwu
 „Wielebnemu N. Urodzonemu N.
 „Sławetnemu N. *tu wyrazić każde-*
 „*go Imię, y Urząd,* każdemu w Jego
 „Rezydencyi podałem, Oryginał pre-
 „zentowałem, y wszystko wiernie po-
 „dług Prawa wykonałem, na co pod-
 „pisuię się. Jeżeli zaś każdemu in-
 „szy Exekutor intymnie, każdy od sie-
 „bie zapisać powinien. Zaszły w nie-
 „których mieyscach zwyczaj takową
 „intymacyą podpisać y na kopiach
 „nie jest naganny, ale na Oryginale
 „koniecznie powinna być zapisana,
 „inaczej gdyby Pozwany na termin
 „nie stanął, Aktor, niemając czym do-
 „wodzić prawney Intymacyi, upadłby
 „na terminie. Po wypełnioney tako-
 „wey Intymacyi, Exekutor Orygi-
 „nał z zapisaną Exekucyą, Aktorowi
 „oddać powinien, Aktor zaś ma go
 „komportować na termin do Sądu.
 „Co się do tąd rzekło o Intymacyi
 „Pozwu, tym samym sposobem Mo-

nitoria, Exekutoryalne Listy y Dekreta, y wszelkie inne Duchowne Instrumenta intymują się, odmieniając w zapisaniu Exekucyi słowo *Pozwu* w słowo *Monitorium*, lub inne które się intymować będzie. Przy tym y to wiedzieć potrzeba, jeżeli pozwany przy intymacyi Pozwu, czy też innego Instrumentu, przyimować niechce, albowi też przeciw Sądowi, lub Aktorowi, czy też samemu Exekutorowi urażliwie mówi y grozi, y to przy końcu intymacyi po tych słowach *podług Prawa wykonanem*, wyrazić należy, tylkoż Exekutor sprawić się powinien wiernie, nic nie przydając, gdyż na ten czas prezentuje Osobę Urzędową wiary godną, y Sąd mu zupełną da wiarę, dla tego y Strona Powodowa ma uczynić wybór w Prawnych Exekutorach, by był Człowiek rozsądny, pisać umiejący, y każdy takowy do Intymowania rekwirowany bez wielkiej y

szufz-

szusznę przyczyny, gdyby też był Kapłan, odmawiać niepowinien, inaczej zaciągnie notę nieposłuszeństwa Zwierzchności, y odpowie Sądowi; Expens zaś na intymacyą łożyć się mający, Aktor kompensować powinien.

Trzeci Pozew Realny czyli kaptywacya, lecz to samemu Sądowi wiedzieć należy, kiedy y jakim sposobem ma być użyty y wykonany.

II.

Na przypadłym z Pozwu terminie jeżeli pozwany stawiający, nie przyzna tego, co przeciw niemu wnosi y proponuje Aktor, do probowania zabrać się powinien, a że y Kommissarzom osobliwie moc finalnego rozśądzenia mającym, wiedzieć należy, iakowe dowody są dostateczne do przyśądzenia Aktorowi, czego na pozwanym wymaga, lub w niedostatku dowodów, kiedy pozwanego niewinnym uznać trzeba, dla tego

dać

daie się tu explikacya, iakie y wielo-
 rakię są prawne dowody, lubo Same-
 mu delegującemu Sądowi do wiedze-
 nia zdaia się bydź właściwe.

W czym nayprzód wiedzieć trzeba
 dwoiaki rodzaj spraw *Juris & Fac-
 ti*, Sprawa zowiąca się *Juris* czyli
 prawa, iest dochodzenie przez Aktora
 własności swoiey, Gruntu lub rzeczy,
 którą pozwany nie prawnie posyduie
 y trzyma, Sprawa zowiąca się *Facti*
 iest dochodzenie krzywd na zdrowiu,
 Fortunie, lub honorze przez pozwa-
 nego poczynionych.

W oboymu rodzaju tych Spraw
 pierwszy y dostateczny liczy się do-
 wód, własne pozwanego podług in-
 tencyi Aktora wyznanie, lecz y te
 aby było prawnym, y zupełnym do-
 wodem, ma mieć własności temi wier-
 szami opisane - -

*Major, Sponte, sciens, contra se,
 ubi jus sit, vel hostis.*

*Certum, Lisq̄ Favor, Jus, nec
 natura repugnet. Ma-*

Major znaczy, aby pozwany wyznający co ku intencyi Aktora, był w doskonałym wieku, mający Lat 25. bo wyznanie przeciw sobie, w mniejszym wieku będącego nic mu szkodzić niepowinno z Dyspozycyi Prawa. *Sponte* że powinien wyznać z dobrej woli, żadnym od Sądu, lub strony uciskiem y gwałtownością nieprzymuszony. *Sciens* by to, co wyznaie, niewątpiąc wiedział, że tak jest prawda. *Contra se* w tym tylko wyznanie iego ma być przyjęte za rzetelne, co przeciw sobie wyzna, a nie w tym, co przeciw drugiemu. *Ubi Jus sit*, aby wyznał u samego Sądu choćby Kommissarskiego w czas Sprawy agitującej się, a nie na innym miejscu, a choćby y w Izbie Sądowej, y w przytomności Sędziego, byle nie na Sądy zasiadłego, wyznanie nierozumi się Sądowe. *Vel hostis*. aby wyznał w obecności Aktora czyli Prokuratora Jego. *Certum* wyznanie

nie bydź powinno w rzeczy pewney niewątpliwey, gdyż Sąd w niepewney rzeczy decydować nie może, *Lis* by wyznał to, o co Sprawa iest lub bydź może. *Favor* aby wyznanie niebyło przeciw rzeczy, w którey same mu Prawo sprzyia, iako to na przykład Szlachectwo, y gdyby wyznał się Chłopem, kiedy iest Szlachcic Urodzony, temu wyznanie niezafzkodzi. *Fus nec natura repugnet*, aby niebyło wyznanie przeciw wyraźnemu Prawu, lub w tym, co iest przeciw naturze samey.

Gdy pozwany nieprzyzna, dopiero Aktor zabrać się powinien do dowodów innych dla zkonwinkowania Pozwanego, á te w sprawie *Juris* pierwsze mieysce trzymają. Dokumenta pisane, iako to są: Erekcye, czyli Fundusze, Zapisy, Legacye, Donacye, Testamenta y inne, y te iezeli są Oryginalne z zachowaniem Prawa sporządzone, pieczęciami y podpi-

podpisami stwierdzone, gdzie należy, podług Prawa przyznane, iasnie rzecz wykładające, czy też autentyczne onych Extrakty są dostateczne, czatem z okoliczności iakowego powątpiewania zdarzy się potrzebny Jurament strony, lub stawienie Swiadków podług uznania Sądu, czy też przepisu Prawa. Sprawa *facti* zawždy się probuje przez Swiadków, y gdy tych bez trudności u Sądu stawić nie można, Sąd za nominowaniem stron zwykły na mieysce zsyłać Kommissarzów, dając, albo niedając moc decydowania, częstokroć oraz krom wysłuchania Swiadków, zleca onym wizyą, mieysc rewizyą, albo weryfikacyą Dokumentów, likwidowanie Intraty, słuchanie Rachunków, y do wielu innych ku pomocy y zupełniejszey w dowodach Sądu Informacyi używani bywaią Aktów; zeznania Swiadków, iakie y kiedy zupełnym są dowodem w swym mieyscu pokaże-

się

się, w Sprawie *Facti* Aktor nayprzód u Sądu powinien złożyć pretenzyi swoiey Punkta porządnie y iaśnie spisane, y te Ręką Pisarza zaprodukowane pòydzą potym do Kommissarzyów, które ieżeliby niebyli in forma interrogatoriów, to sprawić będą obligowani sami Kommissarze, sposobem w swoim mieyscu podać się mającym, tak, by istota punktów w niczym nadwerężona niebyła.

III.

Aktor u Sądu przeciw pozwanemu czyniący, powinien nie tylko wyrazić pretenzye swoie, y dać dowody, ale też założyć konkluzyą, czyli petycyą, czego na pozwanym wymaga, y Sądu doprasza się, inaczey Sąd bez wyraźnego wniesienia, czego żąda powòd, niemiałby pobudki y powabu do decydowania, y nicby niedecydował. Powòd zaś niema się więcey dopraszać, nad to co służy rzeczy y Materyi do Sądu wniesionej y wyprobo-

probowaney, lub sobie podług Prawa
 służącey, gdyż takowe petycye Sąd
 musiałby odrzucić, ponieważ propo-
 zycya, petycya, dowody, y Senten-
 cya czyli Dekret w istności Materyi
 y sprawy zgadzać się powinny. Ta
 zaś petycya nietylko w pryncypal-
 ney sprawie, ku finalney decyzyi ma
 się rozumieć potrzebna, ale w wszyst-
 kich aktach interlokutoryalnych, o-
 raz y Kommissarskich, iakowey gdzie
 porządek Processu y sprawy wycią-
 ga.

IV.

Wyznaczeni y approbowani Dekre-
 tem Kommissarze, prezentują na
 sobie władzę Delegującego Sądu, ich
 Akta y Decyzye tey są wagi y mocy,
 co samego Sądu, iednakże w tym do-
 rzec się powinni, co mają sobie De-
 kretem zlecono, bo nad to nic więcej
 nie mogą, y w czymby postąpili nad
 moc powierzoną, byłby actus nulli-
 tatis, to jest nieważący, y od Sądu
 niebył.

niebyłby przyięty; przytym powinni się sprawić wiernie, bez parcyalności ku stronie, w czym przekonani u Sądu, podpadaią karze wiecznego od podobnych funkcyi odsądzenia, y nagrodzenia kosztów y krzywd stronie przez to poczynionych, á tym bardziey przekonani o Korruptyą.

Jeżeli ich iest wielu od iedney y drugiey strony nominowanych, w tedy na woli iest stron, choćby y wfszystkich sprowadzić, á że strony nominujące do wielu nominowania bardziey ten powab mają, by dla zaszłej czasem niespodzianie w niektórych do ziachania przeszkody, choć po iednemu bez długiey zwłoki sprawy sprowadzić łatwość mieli, dla tego ziachać determinowani, powinni się doyrzeć w Dekrecie, iaka liczba za potrzebną uznana. Zaden zaś z nich na miejsce swoje inszego zsyłać niemoże, gdyż to iest władza, iego tylko osobie powierzona, by to
przez

przez się, nie przez drugiego wyko-
 nywał, choćby też y strony na to ze-
 zwalały, bo lubo strony Kommissa-
 rzów ncminują, ale Sąd władzy u-
 życza. Liczba Dekretem za zwy-
 czay w ten sposob naznacza się: by
 była z strony powodowey y poz-
 waney równa po dwa lub po iedne-
 mu, y gdyby iedna strona sprowa-
 dziła dwóch, druga iednego, z tam-
 tych dwóch iednemu uchylić się nale-
 ży. Kommissarze kiedy mają moc
 finalnego rozsądzienia, nazywają się
 oraz Sędziowie, którego tytułu uży-
 wać niepowinni bez tey mocy dele-
 gowani.

V.

Po wypadłym Dekrecie na Kommiss-
 syę, o sprowadzenie iey starać się
 powinien Aktor, albo też pozwany,
 jeżeli on u Sądu dla oczyszczenia się
 od zarzutów zawołał się pierwszy do
 Kommissyi, y Kommissarzów nomi-
 nował, a to tym sposobem: wyjąw-
 B fzy

szv z Akt Sądu Delegującego Dekret Kommissyi, powinien go Kommissarzom obòch stron prezentować, y prosić o wydanie Innotescencyi y złożenie terminu, gdy to otrzyma, iednego lub dwóch strony swoiey Kommissarzów do ziachania upewnić, List obwieszczalny stronie przeciwney intymować, by y ta o terminie wiedząc starała się swoich upewnić y sprowadzić Kommissarzów.

VI.

Aktor sam ieden w swoim pokrzywdzeniu czyniący, a za tym każdego czasu krzywdy swoje darować mogący, po nastąpionym Dekrecie Kommissyi, jest zupełnie wolny sprowadzać ią, lub nie, gdyż Dekret tey na niego powinności nie wkłada, y Sąd nie sądzi, ieno dobrowolnie dla odebrania Sprawiedliwości garnących się. Kiedy by zaś było więcej równie y wspólnie pokrzywdzonych w ieden ze Aktorat złączonych, dru-
gi

gi lub trzeci niechcący darować krzywdy w swoich Punktach, może ją sprowadzać, a jeżeli by ten drugi do pryncypalnego Aktoratu łączący się był Instygator Sądu ex Officio assystujący, ten y po odstąpieniu pryncypalnego Aktora, dla powszechnego w wykorzenieniu niecroć dobra, nic zaś w partykularnym Aktora interesie, nie tylko Kommissyą sprowadzać, ale aż do końca sprawę prozekwować, mając do wyprobowania dowody, na Sumnieniu jest obowiązany, y w zaniedbaney takowey prozekucyi Sądowi odpowiedzieć winien będzie. Jeżeliby zaś z Aktorem wspólnie pokrzywdzony, nie łącząc się do Aktoratu w początku sprawy, chciał dopiero łączyć się do Kommissyi, od Kommissarzow nie ma być przyjęty, bo go y Sąd więcey nieprzyłączy.

VII.

Zdarza się wielokrotnie, że Aktor
 Bz złośli-

złościwą sprawę przeciw pozwanemu wszcząwszy, a tym sposobem w nie-
 sławę podawszy, zabrawszy się na
 Kommissyą, dla zostawienia go w
 złym u Ludzi rozumieniu, albowi-
 też większe onemu poczyniwszy
 krzywdy, by tych Sąd przez Kom-
 missyą niepoznał, y pozwanemu Sa-
 tysfakcyi nie przyśładził, uproszoney
 Kommissyi z umyśłu sprowadzać nie-
 chce, co iako jest z niemałym poz-
 wanego pokrzywdzeniem, tak usil-
 nie w tym radzić sobie powinien,
 a to w ten sposób:

Należy nayprzód aby się doyrzał
 napierwszym u Sądu terminie, kiedy
 mu się komunikują punkta po-
 wodu przeciw niemu podane, na te
 odpowiedziawszy, czy też punkt w
 Punkt odpisawszy, które odpisanie
 nazywają się Punkta Relewacyne,
 czyli Responsalne, swego pokrzyw-
 dzenia osobliwsze przeciw Aktorowi,
 któreby miał rzetelne, ma spisać y
 do

do Sądu podać Punkta, biorąc na siebie rekonwencyonalny Aktorat, dopraszając się: aby ta rekonwencya była przyięta do wspólnego z pryncypalną sprawą Processu, y Sąd ią bez wątpienia przyimie, byle miała konnexyą z sprawą konwencyonalną, to jest: pryncypalną Aktora. Przytym iezeli po stronie powodowey porozumie, że po wypadłym Dekrecie prozekucyi zanieedba, pozwany choćby też y niemiał rekonwencyonalnego Aktoratu, szczegulnie żądając wywieść się od zarzutów dobrej Jego sławie szkodzących, y dla pozyskania satysfakcyi z Aktora za kalumnię, mając Punkta relewacyine, może y powinien dopraszać się Sądu, aby Kommissarzom przez Dekret pozwolona była moc expedyowania Kommissyi, in Contumaciam strony niestawiającey, y swych Kommissarzów niesprowadzającej, czego mu Sąd nie ubliży, y iuż na ten czas po

B₃ wyipa-

wypadłym Dekrecie na Kommissyą, wyczekawszy trocha według okoliczności czasów, y odległości Kommissarzów, jeżeli Aktor nie sprowadza sam sposobem sub N^o V. wyżej opisanym, sprowadzić powinien, y Kommissarze jego strony w niestawianiu Aktora w Punktach relewacyjnych, y rekonwencyonalnych, czy też w samych relewacyjnych Kommissyą expedyować mają, może też doprosić się Sądu y o wyznaczenie, terminu w którym ta Kommissya ma być zakończona.

Powtòre, jeżeli na pierwszym terminie u Sądu słownie tylko znegowawszy Punkta powodu, w dostatecznym na Punkta odpisaniu, swoich relewacyjnych niepodał, ani domówił się o użyczenie mocy expedyowania in contumaciam, á postzegłszy zaniedbanie Aktora, chciałby się relewować, pod ów czas, ma rekurs uczynić do Sądu, á ten zwa-

zyw-

żywszy okoliczności przez przy-
 pozwanie Aktora, y drugi Dekret,
 lub przez Reskrypt swoy supplemen-
 tujący pierwszy Dekret, takowey
 Aktora złości zapobieży. Cpuszczo-
 ney zaś Rekonwencyi w pierwszym
 przy kontrowersyi z Aktorem ter-
 minie potym, y Sąd przyjąć niemo-
 że, á tym bardziey Kommissya, ale
 trzeba osobny formować, y zacząć
 Aktorat, tak iako y temu, który ma-
 iąc wspólne z Aktorem od pozwa-
 nego pokrzywdzenia, z tymże Akto-
 rem w pierwszym terminie y Akto-
 racie niełączył się.

Co się tu rzekło o sposobach poz-
 wanego przeciw unikaniu Kom-
 missyi przez Aktora, ma się rozu-
 mieć y wzajemnie, jeżeli pozwany
 niechce attentować Kommissyi, á
 w Dekrecie nie dołożona in contu-
 maciam clausula, po dołączenie oney
 ma się referować Aktor do Sądu.

VIII.

Jeżeliby Aktor po nastąpionym Dekrecie na Kommissyą z iakowych sfausznych przyczyn zreflektowawszy się, bardziey sobie życzył Swiadków do Sądu stawić, czyniąc recess od Kommissyi, inaczey tego wykonać, y u Sądu pozyskać nie może, tylko za zezwoleniem na to strony przeciwney, za ktòrey zezwoleniem każdego czasu, choćby też po wydanych przez Kommissarzów Inotescencyach Sąd przyięcia u siebie Swiadków łatwość uczynić może.

IX.

Lubo każda strona tak powodowa, iako y pozwana, y owfzem ieżeli w powodzie, lub w pozwaniu będą pomnożone kategorye y osoby, to jest: w Powodzie do iednego Aktoratu więcey łączących się, czy też nie ieden, ale więcey bywfzy pozwani, każdy z nich swòy własny interes

res, czyli kategorią mający, ma pozwolono nominować sobie Kommissarza swego, y za zwyczaj nominują, nie iest to jednak z obowiązku Prawa, iezeli zechcą, y na iednych Kommissarzów zgodzić się mogą, to iest pozwany, y na swoią stronę kiedy zechce może akceptować Kommissarzów od powodu nominowanych, w reszcie mogą y na iednego tylko zgodzić się Kommissarza, bo Prawo w tym tylko stronom uczyniło Favor, że podług upodobania nominować pozwoliło.

W takowym z strony y drugiey osob intereffowanych, y swoich Kommissarzów mieć mogących pomnożeniu, gdy w skutku kazdy dla kategorii swoiey wynominuje, y Dekretem approbowani będą, w sprowadzaniu onych tak równość liczby zachować się powinna, by żadna więcej nad drugą niesprowadzała, tylko albo wszyscy po iednemu, albo

albo po dwa, chibaby inaczey pozwalala okolicznosc Dekretem uznana.

X.

Kommissarze lubo podług Prawa powinni bydz od stron do ziachania uproszeni, bez sflusznych iednak przyczyn wielkiej w tym trudności uczynić niemają, częścią przez obowiązek poratowania bliźniego żądającego sprawiedliwości, częścią przez wzgląd y obserwę Sądu Delegującego, który zwłaszcza na podległych Jurydykcyi swoiey takowey złośliwey z umyśłu niszczenia strony nieuczynności, za rekurssem pokrzywdzonych y prawnym przekonaniem poszukiwać może, w sprawach Fisci, z Instancyi Sądów Instygatora wypadłych, ile ku pospolitemu dobru dążących, od przyięcia tey Funkcyi wcale wymawiać się nie powinni pod wielką Sądu animadwersyą.

Stro-

Stronom też to wiedzieć trzeba: że Kommissarzom, krom uproszenia y należytego uszanowania przez poważanie w ich osobach Sądu Delegującego, za kosztą y fatygi obligowani są, to iest: każda dla swoich do rekompensy, w którey pokrzywdzeni, y Sądownie upomnieć się mogą.

XI.

To też ieszcze Kommissarzom wiedzieć należy, że częstokroć od Sądow pryncypalnie w sprawach Fiscu bez przypozwoń y Dekretów ex nobili Officio wychodzą Instrumenta na Kommissyą, takowy więc odebrawszy Instrument w sprawie opisanej, tymże mają sprawić się porządkiem, iaki zachowuje się w Expedyowaniu z Dekretu.

Zakończywszy wiadomości Preliminarne, należy do samey przystąpić Kommissyi, którey.

CZĘSC

CZĘŚĆ PIERWSZA

Co mają zachować Kommissarze przed zaczęciem Kommissyi.

§ Pierwszy.

Wątpić mi nienależy, że wszyscy ci, którzy tylko do tey funkcyi użyci bydź mogą, będą wiadomi Sędziow, ich Konfystorzów, Pisarzów, pieczęci, y innych Autentyczności znaków, gdy tedy od strony będą mieli prezentowany sobie Dekret, czy też odbiorą Instrument na Kommissyą, mają się doskonale doyrzeć, czy są solenności w Expe-dycyach Kancellaryi zachować się zwykłe, by z tąd zupełnie poznali, że Extrakt Dekretu lub Instrument, jest prawdziwy, a nie na podeyscie iakowe zmyślony, to wyrozumia-wszy osobliwie ci, którzy będą skłonieni y determinowani do ziacha-nia, jeżeli są w bliskości, zszedszy się

się y umowiwszy się z sobą oraz y stroną o terminie, na którym Kommissya wygodnie odprawić się może, à tergo Dekretu czy też Instrumetu, dowód prezentowania y wydanych Innotescencyi zapisać mają.

Względem złożenia terminu lubo nie są obligowani zachować feryę y Dni Jurydycznych od Sądu zachować się zwykłych, powinni iednak obrać takie czasy, które dla Swiadków mogą być łatwieysze, zwłaszcza kiedy ci będą z ludzi roboczych, czas gorących y nagłych robot, poprzedzeniem, czy też na daley odłożeniem minąć trzeba; oraz termin powinien być złożony, na dzień powszedni, a nie Świąteczny; po ufundowaney iednak Jurydykcyi, na Dniu powszednim, y po wyszłych Kontrowersyinych Aktach y Dekretach, tudzież wykonanym Jura-mencie przez Swiadków, słuchanie tychże Swiadków z adnotowaniem

ich

ich depozycyi, mogą zacząć, czy też kontynuować y na Dniu Świątecznym.

Dowód prezentowanego Dekretu y wydanych Innotescencyi z przypozwem Świadków ma być zapisany „w te słowa - - Roku N. Miesiąca N. „Dnia N. ten Dekret nam niżej podpisany Kommissarzom był prezentowany, mocą którego List obwieszczałny przeciw stronie y Pozew przeciw Świadkom na Dzień N. Miesiąca N. wydaliśmy na co podpisujemy się. N.N. Kommissarz strony powodowej *mp.* N.N. Kommissarz strony zapozwanej *mp.* - - Jeżeli ich będzie więcej nad dwóch, drudzy podpisują się niżej, to zachowując: by drugi Aktora, podpisał się pod pierwszym Aktora, drugi pozwanego pod pierwszym pozwanego, a kiedy ich będzie z strony y drugiej po więcej, w podpisowaniu tenże porządek zachować powinni, wiedzieć bowiem
trzeba

trzeba, że z porządku y dyspozycyi Prawa, Kommissarze strony powodowey prym trzymają, y zawsze się ieden po drugim na prawey ręce podpisują, a na lewey Kommissarze strony zapozwaney, jeżeli większość powagi osób w Kommissarzach strony zapozwaney nie będzie dla siebie wyciągała prymu, o czym niżej.

Kiedy zaś zlecona im Kommissya ex Officio Nobili przez Instrument à tergo, onego czas doyscia ich Rąk tak ma się adnotować -- Roku N. Miesiąca N. Dnia N. ten Instrument na Kommissyą odebraliśmy y Innotescencyą przeciw stronie, oraz Pozew przeciw Swiadkom, na Dzień N. Miesiąca N. wydaliśmy, na co podpisujemy się. N.N. Kommissarz *mp.* -- To też wiedzieć trzeba, że jako w Konfistorzach Ruskich, Akta idą pod datami Miesiąców y Dni według Ruskie.

Ruskiego Kalendarza, tak y Kommissarze w Aktach swoich konformując się z Sądem Delegującym, tegoż Kalendarza używać mają, nie żeby koniecznie, ale tak jest przyzwyczajona.

Jeżeli Kommissarze są odlegli, tak, że się do tego Aktu zeyść niemogą, strona, do ktòrey należy sprowadzać Kommissyą, ma uczynić pilność y staranie, aby ciż, przez listowną korespondencyą, lub ustnie iey powierzoną, zgodzili się na termin, albowi też strona od swojego Kommissarza iednego lub dwòch, odebrawszy zapisaną y podpisaną prezentacyą, oraz List obwieszczalny z przyzwaniem z zostawionym na dopisanie terminu okienkiem, uczyni rekwizycyą u Kommissarzów strony przeciwney, exponując umówiony z swoimi Kommissarzami termin, na który gdy y przeciwney strony Kommissarze zezwolą, y tenże termin

W 20-

w zostawionym okienku dopisz, y
 tak prezentacyą iako y Innotescer-
 cyą podpiszą; strona to odebrawszy,
 ma intymować stronie przeciwney
 y Swiadkom; wiedzieć też należy
 Kommissarzowi kiedy jeden tylko
 przez stron notminacyą Dekretem,
 lub Instrumentem do Aktu Kom-
 missyi wysadzony y delegowany
 będzie, iako wszystkie Akta pod
 jednym tylko swoim Imieniem czy-
 nić powinien, tak y tę presenta-
 cyą, tak od siebie zapisać -- Ro-
 3, ku N. Miesiąca N. Dnia N. ten
 3, Dekret mnie niżej podpisanemu
 3, Kommissarzowi był prezentowany,
 3, mocą którego List obwieszczalny
 3, przeciw stronie, y Pozew przeciw
 3, Swiadkom na Dzień N. Miesią-
 3, ca N. wydałem, na co podpisać
 3, się N.N. Kommissarz *imp. albo też*
 3, Roku N. Miesiąca N. Dnia N. ten
 3, Instrument na Kommissyą doszedł
 3, mię y odebrałem, mocą którego
 C List

„List obwieszczałny &c. iako wy-
 „żey, Dekret Kommissyi od strony
 prezentowany po zapisanym dowo-
 dzie prezentacyi Kommissarze stro-
 nie oddać powinni.

§ Drugi.

W napisaniu Innotescencyi nie ma-
 łey Kommissarzowi trzeba użyć
 przezorności, powszechnym zwy-
 czajem powinien ią wypisać, y wy-
 dać pierwszy w porządku strony Ak-
 tora, lub który zkloniony, y deter-
 minowany będzie do z iachania.
 Nayprzód co do tytułu powinien
 porządkiem wypisać wszystkich po
 Imionach y Urzędach w Dekrecie
 wyrażonych, ra stronę powodową y
 zapozwaną delegowanych, y lubo
 iako się wyżej rzekło, wprzód po-
 winni być wyspecyfikowani Kom-
 missarze strony powodowey, a potym
 zapozwaney, kiedy, iednak Kom-
 missarze strony zapozwaney, albo
 też ieden z nich będzie wyższey Pre-
 roga-

rogatywy nad Kommissarzów strony powodowej, naprzykład z strony Aktora będą Plebani, a w stronie pozwanego będzie Prałat lub Kanonik, czy też urzędem nad innych dystryngwowany, Kommissarz Aktorski wydając Innotescencyą, y przez ludzkość y przez sflusznosc unizywfszy się z drugimi w tytule, tego czy tych imiona ma położyć pierwsze, y w podpisach dać pierwsze miejsce.

To też mu wiedzieć trzba, że chociażby nie wszyscy na Kommissaryą ziachać mieli w tytule Innotescencyi wszyscy powinni być wyrażeni, raz że mają Prawo do ziachania, powtore przy wydawaniu Innotescencyi przewidzieć niemoże, ktorzy ziaią a ktorzy nie ziaią, a zatym wszystkich wyrazić dla stron, y przyszłego Aktu bezpiecznieysza, y choćby też ktorzy z nich Innotescencyi przed intymacyą nie podpisali

fali, przeto od Prawa ziachania do Aktu Kommissyi nie odpadły, y w zasłę przeskodzie do ziachania dla tych ktòrzy wydawali y podpifali, inni od stron rekwifrowani, na termin ziachać y na mieyscu tęż Innotescencyą intymowaną podpifawszy, Juryfdykcyą fundować, y Akt cały expedyować mogą, wfzyscy bowiem, ile ieszcze w tym Akcie, składaią jeden Sąd Kommissarski, przez tych lub innych, byle Dekretem wyznaczonych, odprawić się mający.

Powtòre Kommissarz wypifuiący Innotescencyą, powinien dobrze wyrozumieć meritum sprawy, kto z kim o co się prawuie, przytym doyrzeć się w wfzyftkich klauzulach Dekretu, aby nie postąpił w czym nad władzę powierzoną, oraz powinien wyrazić Dekretu Datę, y Sąd Deleguiący, ktòry w pierwfzey instancyi bywa trojaki, *Pierwszy*: nadworny Biskupi, *Drugi*: Konsystorski Generalny: *Trze-*

ci

ci Konfystorski Foralny czyli Surrogatoryalny, co Kommissarz pozna tak z instancyi Dekretu, iako z podpisu Extraktowego to jest: *Ex Protocollo. &c.* gdyż w tych Pisarz wyraża y specyfikuje rodzaj Sądu; a gdy w Innotescencyach przyidzie Sąd zmiankować, nie jest potrzebne wyraźne Imienia Sędziego wypisanie, lecz dosyć tak wspomnieć, naprzykład - - *Prezentowany nam jest Dekret Sądów nadwornych Biskupich Włodzimirskich, albolit też Sądu Konfystorza Generalnego Włodzimierskiego, albo też Sądu Konfystorza Surogatoryalnego Połiskiego, co iasniey się pokaże w Aryndze, którą List obwieszczalny pisać się powinien.*

Forma Innotescencyi.

„Jan N. Paweł N. z strony powo-
 „dowey, Andrzej N. Bazyli N. z
 „strony zapozwaney, do Aktu niżej
 „wyrażonego Delegowani Kommiss-
 „sarze. C₃ W.W.

„WW. XX. Parochom lub ich Wi-
 „karyuszom, Kommendarzom, Cer-
 „kwi wakuiących Administratorom,
 „Klerykom, utściwym Ministrom
 „Cerkiewnym, y innym Prawnym
 „Exekutorom Pokoy w Panu. Czy-
 „niemy wiadomo, prezentowany
 „Nam iest Kommissyi Dekret, Sądu
 „Konfystorza Generalnego Włodzi-
 „mierskiego, w sprawie między Uro-
 „dzonym N. Aktorem z iedney,
 „a W. X. N. Parochem N. o zabra-
 „nie konia y pobicie Ludzi Aktora,
 „iako obfzerniey w Proccessie sprawy
 „pozwanym, y rekonwenientem zdru-
 „giey strony toczącey się y agituią-
 „cey, na Dniu N. Miesiąca N. Ro-
 „ku terażnieyszego na osoby nasze
 „wypadły, y z Akt Konfystorskich
 „Autentycznie wydany, ktòrego tu
 „niewpifuiemy, ale na terminie po-
 „kazany będzie, przytym z strony
 „powoda rekwiirowani y uproszeni
 „zostalismy, abyśmy do Exekucyi
 tegoż

„tegoż Dekretu przystąpić termin
 „Kommissyi złożyć y List nasz ob-
 „wieszczalny wydać raczyli, My ku
 „tey sprawiedliwej rekwizycyi y
 „proźbie skłonieni, oraz rozkazem
 „Sądu Delegującego czyniąc zado-
 „szyć, ten List nasz obwieszczalny
 „wydać umyśliliśmy, y w Imie Pań-
 „skie wydaiemy. Dlaczego wam
 „wyż wyrażonym Exekutorom wła-
 „dzą naszą Kommissarską, albo ra-
 „czej Sądu Delegującego w mocy
 „posłuszeństwa S. y pod klątwy karą
 „przykazujemy, abyście lub który
 „z was na Instancją Urodzonego wyż
 „rzeczonego Aktora, doszedłszy oso-
 „biście Wielebnego wyż wspomnio-
 „nego pozwanego, y Rekonwenienta,
 „onego tym Listem naszym obwieś-
 „cili, y zapozwali, którego y my
 „obwieszczamy y zapozywamy, aby
 „się przed nas y Sąd nasz Kommiss-
 „arski, na Dzień N. Miesiąca N.
 „Roku teraznieyszego na Mieylce N.

„ofobiście y nie odwłocznie stawił
 „do widzenia y słyżenia, Jurydyk-
 „cyą naszą Kommissarską ufundo-
 „wać, stronę powodową do probo-
 „wania przyjąć Swiadków, wpro-
 „wadzić, pozwolić, y onym na wy-
 „znanie prawdy poprzyśiądz naka-
 „zawszy, z temiż do Examinu przy-
 „stąpić. Ceteraq; &c. Przypozywa-
 „jąc oraz Swiadków od stron po-
 „Imionach y Przewiskach na tymże
 „Liście naszym zapisać się mających,
 „aby na Dzień y Mieysce wyżej
 „wyrażone, ofobiście y nie odwłocz-
 „nie stawili się do dania w tey spra-
 „wie rzetelnego Swiadeictwa, ina-
 „czej gdyby stawić się zaniedbali,
 „do widzenia y słyżenia onych do
 „stawiania, y zeznania prawdy kląt-
 „wą przycisnąć, y w uporze niepo-
 „stulzeństwa trwających za wykłę-
 „tych publikować nakazać. Certi-
 „ficantes &c. vel ad dicendum &c.
 „In Quorum fidem &c. Dan w Re-
 zyden-

„zydencyach naszych Dnia N. Mie-
 „siąca N. Roku N.

„NN. Kommissarz: (NN. Kommissarz
 „Strony powodo- { Strony zapoz-
 „wey *mp.* { waney *mp.*

Tu powinni przyłożyć y Pieczęci
 swoje. W tenorze tych Innotescen-
 cyi wiedzieć.

I. Jeżeli Kommissarze mają De-
 kretem zleconą moc finalnego roz-
 sądzenia, zaraz w tytule przy Imio-
 nach swoich po tym słowie *Kommiss-*
zarze mają dodać y *Sędziowie*, tu-
 dzież w konkluzyi po tych słowach
z remiz do Examinu przystąpić do-
 dać, *Po zakończonym Examinie De-*
pozycye publikować y Dekret Final-
ny ferować. Cæteraq; &c. Przytym
 na wszystkich swoich podpisach po
 tym słowie *Kommissarz* dopisywać
 y *Sędzia*.

II. W Mieyscu gdzie dla przy-
 kładu położono, *o zabranie konia*
y pobicie ludzi Aktora na woli jest
 Kom-

Kommissarza wydającego, całą propozycją, która znajduje się w Dekrecie, w Instancyi Aktora, słowo w słowo wpisać: czy też tylko podobnym sposobem, iak tu na mienić przydając *iako obſerniey w Proceſſie ſprawy.*

III. Jeżeli pozwany u Sądu rekonwencyi nie wnosił przeciw Aktorowi, y niemaſz iey w Dekrecie wyrażoney, te ſłowo y *Rekonwenientem* tak tu iako y w innych mieyſcach opuſzczać.

IV. Wtym Mieyſcu, *którego tu nie wpisuemy, ale na terminie pokazany będzie,* może Kommissarz w piſać cały Instrument Kommiſſyi, albo Liſt z Dekretu Remiſſorialny; Dekretu zaś w piſować nie ma praktyki, kiedy zaś ma w piſać Liſt, Remiſſorialny, lub Instrument, zamiast *którego tu nie wpisuemy* napisać, *którego tenor taki* y wypisawszy co do ſłowa daley kontynuować iako
w tym

w tym że Exemplarzu. Przy tym z
strony powodu &c.

V. Jeżeli Kommissarze mają moc
expediowania in contumaciam, w
Konkluzyi przydać mogą *Jurisdyk-
cyą naszą Kommissarską etiam in
contumaciam ufundować*, przystoi
bowiem wiedzieć stronom otey Kom-
missarzów władzy, lecz w ten czas
osobliwie to się zachować powinno,
kiedy iedney tylko strony Kommiss-
arze Innotescencyę wydaią, á dru-
giey uprzedzeni od strony, ze tey
Kommissyi niechce podpisować nie-
chcą, czy też kiedy nie pierwszym
Dekretem albo powtòrnym, lub Re-
skrypsem ta moc Kommissarzom
przydana, y jeżeli strona żądaiąca
Kommissyi będzie oryginaliter poz-
wana, zamiast *strone powodową do-
probowania przyjąć* pisać *strone
zapożwaną do emundowania się*,
á jeżeli będzie razem y Rekonwe-
nient dodać, y *probowania rekon-
wen-*

wency przyiąć Świadków &c.

VI. Podług powszechney Praktyki w Innotescencyach przy złożeniu terminu, y obwieszczeniu strony łączy się przypozew Świadków, można iednak iezeliby okoliczność kazała tego y ofobliwzzy wydać Pozew. Tenże sam przypozew kiedy jest w Innotescencyach przyłączony, iako y bydź powinien, ściąga się nie tylko do Świadków strony powodowej, ale y pozwaney, y dla tego pisze się *Świadków od stron po Imionach y przezwiskach na tymże Liście naszym zapisac się mających.*

VII. Zwyczaj Konfystorzów w wydawaniu Dekretów na Kommissyą nie jest iednostayny, czasem bowiem zamiast wyięcia Dekretu wychodzi List Remissoryalny, á to w ten czas, kiedy Dekretowi niebędzie dana moc Listu Remissoryalnego, co Kommissarz ma z tąd poznać, przy końcu

końcu każdego Dekretu piſzę ſię wyraźnie: *moć Dekretu ninieyſzego* albo litery. *M. D. N.* toż ſamo znaczące, czyli z ięzyka Łacińskiego *D. P. V.* co iedno znaczy, Dekret ferowany na Kommiſſyą, kiedy ma moc Remiſſoryalnego Liſtu, wyraźnie dopiſuię ſię tak: *moć Dekretu ninieyſzego, vim Literarum Remiſſorialium mającego*, lub *M. D. N. vim Literarum Remiſſorialium mającego*, należy tedy y w tym bydź przezornym Kommiſſarzowi, aby poznał, czy Dekret ma moc Liſtu Remiſſoryalnego lub nie, y gdyby tego niebyło, moć takowego Dekretu Kommiſſyja nie mogłaby ſię expedyować; gdy tedy będzie Liſt Remiſſoryalny, od tych ſłów: *czyniemy wiadomo*, tak prozkwować -- Prezentowany nam „ieſt Liſt Remiſſoryalny na Kommiſſyją w ſprawie między urodzonym „N. Aktozem z iedney á W. X. N. Paron

„Parochem N. o zabranie konia y
 „pobicie Ludzi Akcra pozwanym
 „y rekorwenientem z drugiey strony
 „toczącey się y agitującey na Dniu
 „N. Miesiąca N. Roku terazniey-
 „szego na osoby nasze wypadły,
 „przy pieczęci Ręką J. W. N. Bi-
 „skupa N. podpisany którego tu
 „nie wpisuiemy &c. List bowiem
 Remissorialny powinien być pod-
 pisany Ręką Sędziego, y iaki go
 Sędzia podpisze, tego wyrazić trzeba
 Biskupa lub Officyała.

VIII. Jeżeli Kommissya ex no-
 bili Cfficio za Instrumentem po tych
 słowach *czyniemy wiadomo* pro-
 „zekwować - - Prezentowany nam
 „jest Instrument na Kommissyą z In-
 „stancyi W. Sądów Instygatora prze-
 „ciw W. X. N. Parochowi N. o złe
 „obyczaje niedozor Parochij y inne
 „inkonweniencyę, iako obszerniey
 „w punktach do Aktu Kommissyi po-
 „dać się mających obwinionemu na
 osoby

„osoby nasze de Data Dnia N. Miec-
 „siąca N. Roku teraznieyszego wy-
 „padły przy pieczęci Ręką J. W.
 „N. Biskupa N. podpisany, któremu
 „czyniąc zadosyć termin Kommissy-
 „syi złożyć, y List nasz obwieszczał-
 „ny wydać umyśliliśmy, iakoż na
 „Dzień N. Miesiąca N. Roku te-
 „raznieyszego składamy, y ten List
 „nasz w Imie Pańskie wydaiemy - o
 Dlaczego *Et.* gdy przyidzie do-
szedłszy osobiście W. wyż wspomnio-
nego zamiast pozwanego położyć
obwinionego reszta iak w Formie.
 Ten także Instrument ma bydź
 podpisany Ręką Sędziego, y nie wy-
 chodzi tylko albo od Sądów Na-
 dwornych albo Konsystorza Gene-
 ralnego *o zle obyczaje y niedozor*
Parochij położono dla przykładu
 że tu ma się *zmiankować* materya
 Kommissyi w Instrumencie wyrazo-
 na przydając na końcu *iako obser-*
nicy w Punktach do Akta Kom-
missyi

missyi podać się mających.

IX. Rzekło się wyżej, że nie tylko do słuchania Świadców Kommissarze zsyłani bywają, ale też do zrewidowania Archiwów czyli dokumentów, sporządzenia Inwentarzów, wysłuchania Rachunków; pod ow czas w mieyscu nadmienia Materyi Kommissyi może to służyć zamiast, *o zabranie konia, pisać o zatracenie dokumentów, y złe sasonanie Skarbu Cerkiewnego jako obšerniey w Processie Sprawy: konkluzya po tych słowach: nie odwłocznie stawit się kontynuować do produkowania wszelkich Dokumentów, zapisów, Legacyi, Inwentarzów, Regestrów, Percepty y Expensy, y do zdania ze wszystkiego rachunków Cætera; &c.* Do którego Aktu jeżeli Świadcowie niebędą potrzebni, opuściwszy przyzew, kończyć *Certificantes &c. vel ad dicendum &c.* Jeżeli będą potrzeb-

potrzebni, to y przypozew wpisać tymże samym porządkiem, y na terminie zrewidowawszy Dokumenta, Inwentarze, do słuchania Swiadków przystąpić, y tak rewizyą, iako kalkulacyą y Depozycyę w Aktach adnotować osobno, nie mieszając iednego z drugim.

§ Trzeci.

Strona odebrawszy Innotescencyą, ma ią intymować stronie przeciwney, y każda swoim Swiadkom, zapisawszy pierwey ich Imiona y przezwiska na Innotescencyach, intymacya bydź powinna tymże sposobem iako się rzekło w preliminarnych wiadomościach N^o I. gdzie lubo iest y forma zapisania dowodu exekucyi, tu iednak dla większego oświecenia ponawia się *Intymacya stronie* - - Roku N. „Miesiąca N. Dnia N. niżej podpisany kopią tego Listu obwieszczałnego W. X. N. Parochowi N.
 D w Re-

„w Rezydencyi iego podałem, oryginalną prezentowałem, termin stawania przed Sądem Kommissarskim opowiedziałem, y wszystko podług Prawa wykonałem, na co podpisuję się N.N. *mp.* -- Co się tam rzekło o zaftaniu lub nie zaftaniu w Domu samego Pozwanego, toż się y tu ma zachować. *Intymacya Swiadkom* -- Roku N. Miesiąca N. Dnia N. niżej podpisany, kopią tego Listu obwieszczalnego z przyzwem N.N. Swiadkom w Rezydencyach ich podałem, Oryginał prezentowałem *Et c.* -- jako wyżej, kiedy inſzy będzie Intymator dla ſtrony, inſzy dla Swiadków, inſzy dla Swiadków jednych, inſzy dla drugich, każdy od ſiebie zapisać powinien. Co się też wyżej mówiło o Kommissarzach, że w Aktach ſwoich, konformując się z Sądem Delegacyinym, mają używać w Datach Kalendarza, którego Sąd używa, toż zachow-

zachować należy y Exekutorom w wfzystkich intymacyach. To też wiedzieć trzeba: że Świadkowie do zeznania prawdy tak do Kommissyi iako y do każdego Sądu powinni być zapozwani podług Prawa, bo sam narażający się do świadczenia podpada excepcyi.

§ Czwarty.

Zdarzyć się może, że po wyznaczonym przez Kommissarzów terminie Kommissyi, wydanych y iuż intymowanych Innotescencyach, dla samychże Kommissarzów zaydzie trudność do ziachania, lub dla stron, á przynajmniey iedney z nich, do attentowania, kiedy te trudności dawniey nieprzewidziane, wczesnie przed terminem postrzeżone będą, Kommissarze mają wydać prorogacyą; co ieżeli z ich okoliczności zachodzi trudność, á niemasz więcey delegowanych, mogą uczynić bez dołożenia się stron; ieżeli zaś trudność za-

szła z okoliczności którey strony, strona o to starać się y ich prosić powinna, w czym łatwość uczynić mają, zważywszy przyczynę słuszną, ołobliwie taką: że sprowadzenie w takowym, iak jest wyznaczony, terminie Kommissyi, stronie pręjudicium uczyni, którego po tym nie powetuje, czy też musiałaby upaść na dowodach, albo że w tym czasie ma stawać do innego Sądu w rzeczy większey importancyi, y u Sądu gdzie prorogacya ani dylacya byź nie może; przypadek iaki wielki y nie spodziany dla strony, nie sposobność sprowadzenia Swiadków od Domów swoich oddalonych y na termin powrócić niemających, z tych y innych wielkicy uwagi przyczyn, które czy są prawdziwie albo nie, Kommissarze dobrze y dowodnie informowawszy się, mają moc wyznaczony od siebie prorogować termin. Ostrzegam iednak, by tey władzy pod pozorem potrzeby

trzeby nie używali przez parcyałność ku iedney stronie na zniszczenie drugiej, gdyż tego dobre Sumnienie niepozwała, powadze ich nie przystoi, y strona w czasie doycia tych niesprawiedliwych kroków może na nich poszukiwać krzywdy swoiey u Sądu.

Prorogacya powinna być na piśmie, albo na Oryginale Innotescencyi zapisana, albo, y to jest rzecz doskonalsza, osobnym piśmie wydana; w przypisaniu na Innotescencyach dość jest tak krótko wyrazić - - Ponieważ z przyczyn N. na terminie y Dniu N. tym Listem obwieszczalnym przez nas wyznaczonym Akt Kommissyi Expedyować się nie może, dla tego z przyczyny wyżwyrażoney nam, że jest prawdziwa, a nie na zwłokę sprawy wymyślona, dostatecznie wiadomey, tenże termin do Dnia N. Miesiąca N. Roku teraznieyszego odkłada-

D₃

my

„my y proroguiemy. Dan Dnia N.
 „Mieścia N. Roku N. NN. Kom-
 „missarz strony powodowey *mp.*
 „NN. Kommissarz strony zapozwa-
 „ney *mp.* --

W osobliwzym zaś wypisaniu Prorogacyi, takowy ma się zachować tenor: nayprzód tytuł taki iaki był y bydz powinien w Innotescencyach naprzykład.

Forma Prorogacyi-

„Jan N. Paweł N. z strony powo-
 „dowey, Andrzej N. Bazyli N. z
 „strony zapozwaney, do Aktu niżey
 „wyrażonego Delegowani Kommiss-
 „sarze.
 „WW. XX. Parochom &c. Pokòy
 „w Panu. Czyniemy wiadomo, iż
 „lubo mając sobie prezentowany
 „Kommissyi Dekret, Sądu Konfysto-
 „rza Generalnego Włodzimierskiego
 „w sprawie między Urodzonym N.
 „Aktorem z iedney, a W. X. N. Pa-
 „rochem N. o zabranie konia, pobicie
 Ludzi

„Ludzi Aktora, iako obfzerniey w
 „Proceſſie ſprawy pozwanym y re-
 „konwenientem z drugiey ſtrony
 „toczącey ſię y agituiącey na Oſoby
 „naſze de Data Dnia N. Mieſiāca N.
 „Roku teraznieyſzego wypadły, y
 „z Akt Konfyſtorskich autentycznie
 „wydany, mocą tegoż za rekwi-
 „zycyā, y uproſzeniem powodu, oraz
 „na zadofyćuczynienie roſkazom
 „Sądu Deleguiącego, termin Expe-
 „dyowania Kommiſſyi na Dzień N.
 „Mieſiāca N. naznaczyliſmy, y Liſt
 „naſz obwieſzczalny z przypozwem
 „Swiadkòw wydaliſmy, że iednak
 „iako nam ieſt przełożono od ſtrony
 „zapozwaney z przyczyn NN. nam
 „dobrze wiadomych, Akt teyze Kom-
 „miſſyi na wſpomnionym wyznaczo-
 „nym terminie, z wſzelką którą po-
 „dług Prawa należy, łatwoſciā y
 „ſtròn gotowoſciā odprawić ſię nie
 „może, dla tego tenże termin do
 „Dnia N, Mieſiāca N. Roku teraz-
 „D₄ niey-

„nieyżzego odłożyć y prorogować
 „umyśliliśmy, y ninieyżym Listem
 „naszym odkładamy y proroguiemy.
 „Dla czego wam wyżwyrazonym
 „Exekutorom, władzą nam Delego-
 „waną w mocy pośluszeństwa S. y
 „pod klątwy karą przykazuiemy,
 „abyście lub ktòry z Was na rekwi-
 „zycyą W.X. N. Parocha N. poz-
 „wanego y rekonwenienta, doszedszy
 „sobicie Urodzonego N. Aktora,
 „onego o tey prorogacyi obwieścili,
 „ktòrego y my tym prorogacyinym
 „Listem naszym obwieszczamy, aby
 „uchyliwszy termin pierwszym ob-
 „wieszczalnym Listem naszym
 „wyznaczony, na termin w niniey-
 „żey prorogacyi przeznaczony y
 „wyrażony stawił się, do attentowa-
 „nia Aktu Kommissyi pod rygorem
 „y tenorem pierwszego Listu ob-
 „wieszczalnego, ktòry trwa y trwać
 „powinien w swey mocy. In Quorum
 „Fidem &c. Dan w Rezydencyach
 na-

„naszych Dnia N. Miesiąca N. Roku N. Podpisy y Pieczęci. Kładzie się tu Forma prorogacyi na Rekwizycyą y Expozycyą strony zapozwaney, bo ta ułożeniu pierwszego terminu nie przytomna, częścicy podlega trudnościom, a iezeliby sama strona powodowa żądała prorogacyi, toć tak y wyrazić trzeba, iezeli zaś przeszkoda zaszła z strony Kommissarzów, tedy w prorogacyi należy obie strony obwieścić.

Przyczynę, dla czego proroguje się termin, trzeba wyraźnie opisać w tym miejscu z *przyczyny* NN. bo strona przeciwna powinna o niey wiedzieć, przypozwu Swiadków powtarzać nie ma racyi, bo raz zapozwani, w ten lub inny termin przyięci y examinowani bydź mogą; powtòre, że Listem prorogacyinym Innotescencye nie są zniesione, y owszem prorogacya referuje się do Innotescencyi. Coby się w prorogacyi
czy

czy też w wypisanym iey tu Exem-
plarzu z okoliczności Sądu, Materyi
do Kommissyi, lub Instrumentów na
nią wydanych odmienić miało, y po-
winne do tey wiadomości służyć prze-
pisy w § drugim przy Innotescen-
cyach dostatecznie pod numerami
wyrażone, tych w potrzebie użyć.

Do wielu razy prorogacya byź
może pozwolona, na to przepisu nie
ma, w tym tylko Kommissarzów o-
strożność byź powinna, aby iey bez
wielkich przyczyn, y łobie dobrze
wiadomych niewydawali, y terminów
zbyt długich w wydawaniu nieuży-
wali, raz iedney stronie pozwoliwszy,
w powtórney prorogacyi dla tey tru-
dnieyszy byli, niżeli dla drugiey, która
ieszcze niebrała, a tym bardziey w
własnych trudnościach z dyskretyą
ku stronom obchodzili się, ich bo-
wiem Urzędowi przystoi, im można
prędzey swoje expedyować Akta,
zwłaszcza kiedy zwłoka którą krzyw-
dzi stronę.

Pro-

Prorogacya od Kommissarzów wydana powinna być w czasie przed terminem pierwszym zwykłym zwyczajem stronie lub stronom przy tym y Swiadkom intymowana; jeżeli jest przypisana na Oryginale, ten Oryginał powtórnie na kopię z wszystkimi solennościami, iako to dowodami intymacyi y przypisaną prorogacyą, przepisany tak ma być intymowany.

CZĘSC

CZĘŚĆ DRUGA

Co mają zachować Kommissarze w samym Akcie Kommissyi.

§ Pierwszy.

Gdy przypada termin Aktu Kommissyi, lubo podług Prawa dosyć jest na miejsce ziachać w sam Dzień terminu, y w taką porę, aby przed zachodem Słońca zaczął się y był zapisany Akt przynajmniey, choćby się spóźniło Jurydykcyi fundowanie, wcześniey iednak ziachać przystoi. Przed zaczęciem bowiem Aktu, powinni z stronami swoiemi uczynić konferencyą, porozumieć należycie sprawę, a poznaiąc użyteczniejszą bydz dla stron zgodę, niżeli prosekucyą prawną, mogą zwłaszczą mając w tym zalecenie Dekretu, byle bez pokrzywdzenia ktorey z nich, y nie na żadne podeyście strony do ugody skłonić, do czego gdyby przycho-

chodziło, ugoda powinna być na piśmie z wyrażeniem, że ią strony czynią na terminie Kommissyi, odstępując od Processu Prawnego z warunkiem, iż gdyby która strona ugody dotrzymać nie miała, dla drugiej przez to pokrzywdzoney wolnego powrócenia się do Prawa, y tę ugodę przy sobie uczynioną Kommissarze iako Komplanatorowie y przyiaciele podpiszą, w sprawach Fiscu, z Instancyi Sądów Instygatora wypadłych ugoda miejsca mieć niemoże.

To też każdy Kommissarz wiedzieć ma, że lubo za nominacją strony y od strony jest Kommissarz, przeto iednak znać się powinien być Sędzią, postrzegania sprawiedliwości obowiązek na sobie mającym, y nie dla tego na stronę, aby iey złości y nie prawności z pokrzywdzeniem drugiej dopomagał, ale żeby iey przy sprawiedliwości y Prawie pokrzywdzenia nie dopuścił, jest delegowany, inaczej
 spra-

sprawiający się ciężki odda Bogu rachunek, wszyscy tedy Kommissarze do utrzymania między stronami sprawiedliwości iednomyślnie przez wspólne rady, y stron reflektowania rządzić się powinni y w wszystkim zgadzać.

Wyrozumiawszy że ugoda nastąpić niemoże do Aktu Kommissyi, mają czynić przygotowania, nayprzód aby interrogatoria były porządnie zpisane; tu tedy mają przeczytać Punkta, które ich strona do Sądu podawała, y te będą za produkowane Ręką Pisarza, z tych tedy interrogatoria do pytania Swiadków, w słowach wyraźnych nie wątpliwych rzecz, czas, miejsce sspecyfikujących, w krótkich sensach, iedną á nie więcej, okoliczność zamykających, formować należy; y kiedy Punkt ieden będzie wiele okoliczności zamykał, na osobliwsze ią podzielić pytania, nieskrupulizując w tym, że będzie

będzie więcej w liczbie interrogatoryów niżeli punktów, byle ta więk-
 szość liczby nie pomnożyła Materyi,
 przydając, czego y w punktach nie-
 ma, y w samey rzeczy niebyło; ieże-
 liby zaś iakowa okoliczność y nie-
 była wyrażona w Punktach, ale była
 w uczynku, y zciąga się do Materyi
 Punktu, iasnieyszy czyniąc dowod,
 tę wyrazić trzeba; ieżeli zaś w Pun-
 kcie znayduie się co mniej służące
 do Materyi, to się opuścić może przy
 zezwoleniu iednak strony; w ten czas
 także mogą Kommissarze przyiąć co
 nad Punkta, kiedy pozwolono będzie
 od Sądu dodając w produkcie, *salvis*
aliis sub actu Commissionis adscri-
bendis, tylkoż Kommissarzom po-
 znać się należy, aby strona, tego po-
 zwolenia y salwy na złe używając,
 nie wtrącała takich Punktów, które
 niemają korrelacyi do sprawy, na
 przykład pozwała o zabranie konia
 y pobicie ludzi, y w tym do Sądu
 Pun-

Punkta podawwszy, potym chce przypisać krzywdy komu inszemu poczynione, lub iakowe iego kroki, które do strony, y iey interessu nie należą.

Początek każdego interrogatorium tak się pisze, y w pierwszym wyraznie *Jako Swiadek wie widział lub słyszał* w drugim y innych następujących, *Jako Swiadek &c.* daley wyrażając istotę do pytania naprzykład, á nayprzód w górze interrogatoryów taki powinien być

„zapis - - Interrogatorya z strony
 „powodu Urodzonego N. przeciw
 „W. X. N. Parochowi N. pozwana-
 „neru do Aktu Kommissyi Dnia N.
 „Miesiąca N. Roku N. podane.
 „1. Jako Swiadek wie widział lub
 „słyszał, że W. X. N. pozwany Dnia
 „zgo Septembra wywiedziawszy się,
 „że ludzie Urodzonego Aktora drogą
 „z pola idącą przejeżdżać mają, mię-
 „dzy Płotami wsi z przybranemi
 na to

„na to Ludźmi, Pawłem, Piotrem y
 „Janem w wieczornym czasie zataił
 „się, y zasiadł czatując na zbliżenie
 „się onych.

„ 2. Jako Swiadek *Et c.* że tenże W.
 „X. N. gdy iuż Ludzie Aktora wie-
 „chali między płoty, wypadłszy rap-
 „townie, Ludziom których miał, ko-
 „nia przytrzymać y z sprzężaiu wyło-
 „żyć kazał, a sam ludzi Urodzonego
 „Aktora, by nie bronili, odpędzał, y
 „bił.

„ 3. Jako Swiadek *Et c.* tenże W. X.
 Pozwany, - - y tam daley konty-
 nuując materyą uczynku.

Gdy to Kommissarze strony po-
 wodowey czynią, Kommissarze stro-
 ny zapozwaney gotują interrogato-
 rya z Punktów Responforyalnych y
 rekonwencyonalnych, ieżeli ie strona
 o Sądu pokładała, y ma także zapro-
 duktowane ręką Pisarza; o czym wie-
 dzieć, że Punkta responforyalne na-
 zywaią się te, które zamykaią w so-
 E bie

bie odpowiedź przeciw Punktom Aktora negując, lub explikując uczynek, toż samo y interrogatorya, które z góry tak mają być zapisane - -

„ Interrogatorya responforyalne z „strony W. X. N. Pozwanego do „Aktu Kommissyi Dnia N. Miesiąca „N. Roku N. podane.

„ 1. Jako Swiadek wie, widział lub „słyszał, że W. X. N. Pozwany Dnia „drugiego 7bra z południa, za da- „niem znać, wyiechawszy do chorego „do wsi N. tego wieczora niebył w „Domu, bo iuz w późney nocy po- „wrócił, *albo* że tego wieczora znay- „dował się w Domu, y między pło- „tami z Pawłem Piotrem y Janem „niezasiadywał, *albo* że w końcu wsi „za płotami z Pawłem Piotrem y „Janem wieczorem znaydował się na „swoim gruncie zbierając zboża, a „nie dla zafadzki na Ludzi Urodzo- „nego Aktora.

2. Jako

„ 2. Jako Świadek &c.

Punkta y interrogatorya rekonwencyjonalne nazywaią się te, które wyrażaią pokrzywdzenia pozwanemu od Aktora poczynione, z gòry tak się zapisuią --

„ Interrogatorya rekonwencyjonalne W. X. N. Parocha N. Pozwanego y rekonwenienta przeciw Urodzonemu N. Aktorowi do Aktu Kommissyi Dnia N. Miesiàca N. Roku N. podane.

„ 1. Jako Świadek wie, widział lub slyszal, że Urodzony N. Aktor od dawnych czasòw, W. X. N. Pozwanemu, częste y wielkie czyni krzywdy, w Roku przeszlym nadniu siedynastym Sierpnia stòg siana od kofarzòw 20. zabrał.

„ 2. Jako Świadek &c. że tenże Urodzony Aktor w przeszlym także Roku W. pozwanego Woły zabrał, y długo nie oddaiąc zmorzył.

„ 3. Jako Świadek &c. że --

E2

Jeżeli

Jeżeli w swym mieyscu y czasie Aktor zechce odpisać na te interrogatorya, te odpisanie ma bydz formowane ad tenorem iak się piszą interrogatorya responsoryalne strony zapozwanej, z gòry zapisuiąc - -

„ Interrogatorya responsoryalne Urodzonego N. Aktora przeciw rekonwencyjonalnym W. X. N. Parocha N. pozwanego do Aktu Kommissyi Dnia N. Miesiàca N. Roku N. podane.

„ 1. Jako Swiadek wie widział, lub slyszal, ze te siano przez Urodzonego Aktora zabrane, nienalezało do W. pozwanego, y bylo dworne.

„ 2. Jako Swiadek &c. ze Woły zabrane byly w szkodzie, y dlugo trzymane, bo W. pozwany dla napaści nie upominal się.

„ 3. Jako Swiadek &c. ze - -

Każdy tych interrogatoryów rodzaj osobliwie powinien bydz pisanany, iedno z drugim niemieszaiąc, y każda

y każda strona swoje podpisać powinna. Jeżeli Kommissarze te interogatorya od stron przygotowane zastań, uymie się im pracy, jeżeli nie, dla porządney Kommissyi powinni tę pracę ponieść.

Kiedy strony niemają pokładanych u Sądu y zaproduktowanych Punktów, powinni Kommissarze strony wyrozumieć, y podług ich żądania, iako sprawa potrzebować będzie, interogatorya poformować, a nayprzód powinni swe ułożyć Kommissarze powodu, y ułożone komunikować stronie przeciwney, choćby też przed zaczęciem Aktu, czego gdy przed Aktem nie będzie, w samym Akcie, iak to bydź powinno, niżej pokaże się. Po wyrozumianey sprawie y spisanych interogatoryach należy Kommissarzom objaśnić stronę, na co pryncypalnie mieć powinna Swiadków, iakich y wiele, aby wyprobowała punkta swoje, regularnie y podług

E₃

Prawa

NB.

Prawa kiedy będzie dwóch lub trzech wiary godnych, excepcyi nie podległych, iednostaynie zgadzających się z własnego widzenia, lub słyszenia dostateczny uczynią dowód, ieżeliby iedni na wszystkie interrogatorya deponować nie mogli, iako okoliczności wszystkich niewiadomi, pomnożyć ich według potrzeby, iednakże by też w naywiększey sprawie od obòch stron wprowadzeni podług Prawa nad czterdziestu przyięci bydź nie mają. Kommissarze powinni się ostrożnie obchodzić, y przed czasem z Swiadkami w Materyą nie wchodzić, stronę tylko, iakich potrzebna Swiadków, informować, ktorzyby podpadali excepcyi ostrzec.

Mieysce Kommissyi jest zawsze Dekretem wymienione, Miasto czy wieś, w którym ma się ten Akt odprawić, ale na prezorności y rozsądku Kommissarzów zawisło obrać do Aktu takie mieysce, które dla żadney

NB. niemając rozumu i słyszenia od tego iego o występkach, ale słyszenie w takim miejscu, np. na stamie ocermies.

żadney strony nie byłoby podeyrzane, w czym trzeba się porozumieć z stronami, naprzykład: iest sprawa między Kapłanem y Dworem, mieysce Dworu może podpaść suspicyi, że Swiadkowie poddani, będą mieli subiekcyą do wyznania prawdy, a może y gwałtowność, do powiadania tak iak informują, a nie iak wiedzą prawdę. Cerkiew lub Kościół, iest nayprzyzwoitsze mieysce, można iednak podług okoliczności czasów, y interesów inne obrać, byle z zezwoleniem stron; na tym obranym y determinowanym mieyscu, ma być przygotowany Stoł przystoynie ułłany, na nim Krucyfix y Dzwonek. Nim ieszcze zasięda, mają między sobą umówić się, kto z nich będzie pisał Akta, za zwyczaj służy to iednemu z Kommissarzów strony powodowey, ale niekoniecznie, zwłaszcza kiedy przeciwney strony Kommissarz iest biegleywszy w pisaniu, y lepszy ma chara-

charakter, przyſtoi bowiem Kommiſſarzom o to uſilnie ſtarać ſię, aby ich Akta czyſtym y wyraźnym charakterem bez makuſ y zamazywania były ſpifane.

§ Drugi.

Stanąwszy u ſtolika przed zaſiadaniem powinni Kommiſſarze z ſtronami y wſzytkimi przytomnemi, klęknąwszy odſpiewać, a przynajmniej odmówić Himn ku wezwaniu pomocy Ducha Przenayświętſzego, potym zaſiadſzy podług porządku, pierwſzy z nich, czy też którykolwiek ma uczynić ludzkie z kolegami na ten Akt zebranemi przywitanie ſię z przedmową do ſtron, by w Procederze Aktu tey Kommiſſyi tak rządzili ſię, by przykazaney Boga y Bliźniego miłości niechibili - - Każda z nich żądaiąc y ſzukaiąc ſprawiedliwości Świętey, nie zaś zemſty iakowey, y pokrzywdzenia drugiey ſtrony, to zakończywszy, przyſtąpić do

do zapisania Aktu przez Kommissarza piórą trzymającego, w te słowa --

Działo się w Cerkwi Parochialney. N.

Albo Działo się w Domu Plebanij N.

Albo Działo się w Dworze N. Roku Pańskiego N. Miesiąca N. Dnia N.

„ Przed nami niżej podpisanemi
 „ Dekretem Sądu Konsystorza Generalnego Włodzimirskiego, do Aktu ninieyszego wyznaczonemi y Delegowanemi Kommissarzami, stanąwszy osobiście Urodzony N. pryncypalny Aktor, na terminie dzisiejszym z Listu obwieszczalnego Prawnie, iako pokazuje dowód, zapisaney Exekucyi intymowanego przypadłym, contumaciam W. X. N. Parochą N. Pozwanego y rekonwen-ta, quatenus niestawiającego accusavit, & in Ejus contumaciam pokładając Dekret Kommissyi od wyż
 rzeczo-

„rzeczonego Sądu, w sprawie między
 „sobą Aktorem z jednej, a wyżej wspo-
 „mnionym o zabranie konia y po-
 „bicie Ludzi, jako obszerniey w Pro-
 „cessie sprawy pozwanym oraz re-
 „konwenientem toczącey się y agi-
 „tującey, z drugiey strony, na Dniu
 „N. Miesiąca N. Roku terazniey-
 „szego na osoby nasze wypadły,
 „z Akt Konfystorskich Autentycznie
 „wydany, y nam w czasie podług
 „Prawa służącym już prezentowany;
 „mocą tegoż Jurydykcyą naszą Kom-
 „missarską ufundować, siebie Aktora
 „do probowania Punktów przyjąć,
 „Swiadków przypozwanych wpro-
 „wadzić pozwolić, y po wykonaney
 „przez nich na wyznanie prawdy cie-
 „leśney przyśiędze, z temiż do Exa-
 „minu przystąpić, debita cum instan-
 „tia upraszał. - -

Notandum, iezeli Aktor staie
 przez Plenipotenta, na tym miejscu
stanąwszy osobiscie Urodzony N.
Przyn-

*Pryncypalny Aktor pisać -- Sta-
 nowszy osobiście NN. Urodzonego N.
 Pryncypalnego Aktora Plenipo-
 tens. gdzie pisze w sprawie między
 sobą Aktorem z iedney pisać w
 sprawie między wyż rzezonym A-
 ktorem z iedney -- gdzie pisze --
 Siebie Aktora do probowania P-
 nktów przyjąć pisać Urodzonego Ak-
 tora Pryncypala swego do probowa-
 nia Pnktów przyjąć Toż y w dal-
 szym Akcie, przy tym co do tych
 słów -- z Listu obwieśczałnego
 prawnie, iako pokazuje dowod, za-
 pisaney Exekucyi intymowanego --
 Kommissarz pióro trzymający powi-
 nien się wcześniej doyrzec, czy po-
 dług Prawa nastąpiła y jest zapisa-
 na Exekucya albo nie, y postrzegszy
 iakową nieprawność, dla której mo-
 głaby strona excypować termin, le-
 piey to opuściwszy pisać -- z Listu
 obwieśczałnego przypadłym --*

*Tu pozwany stawiający jeżeli do-
 niedo-*

niedopuszczenia fundowania Juryf-
dykcyi, iakowąż prawną excepcyą
mieć będzie, ma czas y mieysce op-
ponować się, excepcye zaś ufundo-
wania Juryfdykcyi nie dopuszczają-
ce, wynikają albo z osob Kommiss-
farskich prawney excepcyi podle-
głych, albo z okoliczności niezacho-
wanych solenności w intymowaniu
Innotescencyi, z prawa zachować się
powinnych, albo z okoliczności
mieysca, Kommissarze strony zapo-
zwaney, jeżeliby porozumieli, że o-
puszczenie którey z tych excepcyi,
nie niezafzkodzi w pryncypalney
sprawie, powinni stronę swoją skła-
niać do opuszczenia, gdyż te excep-
cye Prawo pozwoliło, ostrzegając
upadku w sprawie, nie zaś dla cią-
gnięcia Processu.

I. Pierwsza tedy excepcya przed
fundowaniem Juryfdykcyi mieysce
mająca, jest excepcya przeciw Kom-
missarzowi lub dwóm, y ta od po-
zwan-

zwanego w Aktach tak adnotuie się --

„ W obecności W. N. Parocha N.
 „ pozwanego y rekonwenienta stawa-
 „ iącego salvis &c. ac protestando &c.
 „ przeciw Przewielebnemu N. Kom-
 „ missarzowi, że stronie powodowej
 „ nad pozwolenie Prawa Kommiss-
 „ sarzom przepisanego sprzyia, y na
 „ zgubienie sprawy przeciw sobie po-
 „ zwanemu zmówił się excypuiącego,
 „ y nie zezwalając na fundowanie
 „ Jurydykcyi, tę swoją excepcyą do
 „ probowania przed Sądem Delegują-
 „ cym y od powodu nominowania
 „ innego Kommissarza odebrać suppli-
 „ kującego. --

Nate excepcye Aktor powinien
 odpowiedzieć, która odpowiedź ad-
 notuie się w te lub inne iak odpowie-
 „ słowa -- Ex aduerso Urodzony quī
 „ supra Aktor, tę excepcyą, ponieważ
 „ iey strona wyprobować nie może y
 „ niewyprobuie, y iezeliby co dla sie-
 „ bie nieprzyiaznego w osobie Kom-
 missar-

„missarskiej upatrzyła na terminie
 „u Sądu Delegującego miała czas
 „proponować, y przy nominowaniu
 „excypować, teraz na zwłokę tylko
 „sprawiedliwości opponowaną byź
 „wnosił, y odrzuciwszy też excepcyą,
 „o fundowanie Jurydykcyi, y naka-
 „zanie dalszego Procederu uti supra
 „dopraszał się - -

Może tu ieszcze pozwany y po-
 winien odpowiedzieć, wnosząc że
 dowody niesprzyiania iuż po nomi-
 nacyi y Dekrecie wiadomości iego
 „deszły - - In Contra W. qui supra
 „pozwany, ofiarując się zupełnie do-
 „wieść y wypróbować, że ta excepcya
 „na istney funduie się prawdzie, y że
 „iey dowody iuż po nastąpionym De-
 „krecie odebrał, o remissę iako wyżej
 „ufilnie domawiał się - -

Kommissarze zwłaszcza mocy
 finalnego rozsządzenia niemający,
 skłaniając się ku excepcyi, Dekret
 „ferować mają - - My Kommissarze

zwa-

„zważając że do Aktu Kommissyi
 „strony z zupełnym w osobach Kom-
 „missarskich poufaniu przystępować
 „powinny, excepcyą strony zapozwa-
 „ney przyieliśmy, y fundowanie Ju-
 „rydykcyi naszej zasuspendowaw-
 „szy, W. Pozwanego dla probowania
 „wniesioney, ileby iuż po nastąpio-
 „nym Dekrecie wynikłey excepcyi
 „y w skutku wyprobowania, Uro-
 „dzonego Aktora do nominowania
 „innego Kommissarza do Sądu De-
 „leguiącego odeśłaliśmy, y odsyłamy.
 M. D. N. - - Takowy Dekret po-
 zwany wziąwszy ekstraktem z Akt
 Kommissarskich, powinien nie od-
 włócznie udać się do Sądu y proze-
 kwować, Mogą iednak zważywszy
 okoliczności nakazać u siebie pro-
 bować excepcyą takowym Dekre-
 „tem - - My Kommissarze, postrze-
 „gaiąc aby pod pozorem prawnych
 „excepcyi niedziały się sprawiedli-
 „wości zwłoki, excepcyą od strony
 zapo-

„zapozywany wniesioną tu przed na-
 „mi probować y dowodzić nakaza-
 „liśmy M. D. N. -- á gdy strona
 od takowego Dekretu appelluie,
 Kommissarze nie Sędziowie powin-
 ni przyjąć appellacyą, która z De-
 kretem tak się zapisuie -- od któ-
 „rego Dekretu W. N. Paroch N.
 „Pozwany do Sądu Delegującego
 „appellował. My Kommissarze tę
 appellacyą przyieliśmy -- Kom-
 missarze oraz Sędziowie mogą refu-
 „tować, -- My Kommissarze y Sę-
 „dziowie tę appellacyą refutowa-
 „liśmy -- Kiedy pozwany nie ap-
 pelliue, lub założywszy appellacyą
 do probowania skłonił się -- Tan-
 „dem Wielebny qui supra pozwany
 „zadosyć czyniąc Dekretowi, na wy-
 „probowanie excepcyi swoiey. 1. List
 „Przewielebnego N. Kommissarza
 „do NN. o tey sprawie pisany de da-
 „ta N. w którym wypisał się z nie-
 „przyiąznią ku sobie pozwanemu
 produ-

„produkował, 2. Ze z tąż nieprzy-
 „iąznią po wielu mieyscach wyma-
 „wiał się, na to Swiadków NN. sta-
 „wił, onych przyjąć y examinować,
 „y na fundamencie tychże dowodów
 „wyzwspomnionego Kommissarza
 „iako prawney excepcyi podległego,
 „oddaliwszy stronę dla obrania y
 „nominowania innego, do Sądu Dele-
 „gującego odezwać suplikował - -
 Strona Powodowa y tu naprzeciw
 odpowiedzieć powinna naprzykład - -
 „E converso Urodzony qui supra Ak-
 „tor przeciw Listowi y słowom na do-
 „wód excepcyi allegowanym, że iż
 „strona zle sobie tłumaczy, y powin-
 „na podufywać sumnieniowi Kommiss-
 „arskiemu replikował, y o uchylenie
 „takowey, Kommissarza nie skazi-
 „telny honor krzywdzącey, szczegul-
 „nie dla wybiegu wniesioney excep-
 „cyi upraszał - -

Kommissarze, iżeliby potrzeba
 wyciągała tego, mogą tych Swiad-
 ków

ków przyjąć, przyjąć nakazać, y
 examinować, a skłaniając się ku ex-
 cepcyi decydować - - My Kom-
 „missarze Swiadków stawionych przy-
 „jęliśmy, z których zeznania oraz
 „tenoru Listu pokładanego wyrozu-
 „miawszy, że Przewielebny N. pisa-
 „niem y mową swoją wystąpił za
 „granice Prawa, Kommissarzom
 „sprawiedliwości postrzegać zaleca-
 „jącego, dowodnie stronie zapozwa-
 „ney okazał się nie przyjaznym,
 „przeto excepcyą W. pozwanego
 „jako na Prawie ufundowaną przy-
 „jęliśmy, wyzręczonęgo prawnie
 „excypowanego Kommissarza od
 „Aktu oddaliliśmy, y strony dla o-
 „brania y nominowania innego Kom-
 „missarza, do Sądu Delegującego
 „odeśłaliśmy, y odsyłamy M.D.N.- -
 Kiedy inaczey pokażą dowody, y
 niewyprobowana excepcya De-
 „kret - - My Kommissarze, Swiad-
 „ków stawionych przyjęliśmy, z któ-
 „rych

„rych zeznania oraz tenoru Listu
 „pokładanego wyrozumiałwszy, że pi-
 „sanie y mowy Przew: N. Kommiss-
 „sarze excypowanego stronie powo-
 „dowey nad sfausznosc sprzyiania, a
 „dla pozwanej nieprzyiaźni, ponie-
 „waż sprawiedliwe tylko dla powo-
 „du informacyi zawieraią rady, nie-
 „dowodzą y niekonwinkuią, przeto
 „tę excepcyą dla zwłoki tylko sprą-
 „wy zarzuconą odrzuciwszy, Juryf-
 „dykcyą naszą Kommissarską w Imie
 „Pańskie ufundowaliśmy, y stronom
 „dalszy Proceder nakazaliśmy M.
 D. N. - - Jeżeli pozwany appelluie,
 appellacya od Kommissarzów nie
 Sędziów powinna być przyięta,
 Sędziowie maiący oraz mec in con-
 tumaciam mogą refutować, w nie-
 dostatku takowey władzy w ten czas
 tylko strona powodowa może dal-
 szy formować Proces, kiedy strona
 zapozwana skłoni się do prozekucyi.

W przeciagu tey excepcyi Kom-
 F2 missarz

missarz pod excepcyą zostający z za-
 stołu ustępować niema, może bo-
 wiem y pod czas ustępów z zarzu-
 tów kollegom explikować się, po na-
 stąpionym zaś Dekrecie ekluzyi
 jego powinien wynieść y wyiechać,
 nieczyniąc się oraz natrętem, w decy-
 zyach od wotowania ma się uchylić;
 excepcyą takową może strona zarzu-
 cić nawet przeciw Kommissarzowi
 od siebie nominowanemu, iezeliby
 po nastąpionym Dekrecie upatrzy-
 ła w nim iakową parcyalność ku stro-
 nie przeciwney, y ta excepcya słu-
 żyć może y stronie powodowey, tyl-
 koż nietak właściwie, bo ta porozu-
 miawszy nieprzyjaźń Kommissarza,
 powinna udać się do Sądu, y expor-
 tować pozwanemu Pozwy, do widze-
 nia innego Kommissarza nominować,
 y tam się w excepcyach swoich spra-
 wić, toż samo y pozwany wcześniej
 to postrzegszy, uczynić powinien, bo
 te Kontrowersye w ten czas pryncy-
 palnie

palnie do Kommissyi wnosić się ma-
ią, kiedy pozwany po wziętej wia-
domości przed terminem niemoże
się uwinąć zremedyami od Sądu, a
Kommissarze mają moc in contu-
maciam.

II. Wiedzieć trzeba że częstokroć
Sąd, kiedy strona pozwana niechcąc
nominować Kommissarzów, wycho-
dzi od Sądu za popieraniem strony
Powodowej, decydując Kommissi-
sya, y approbując Kommissarzów
od niey nominowanych, dając moc
in contumaciam, daie im oraz moc
przyjęcia na terminie Kommissarzów,
ieżeli zechce stawać, y tam ich so-
bie nominować, w ten czas po za-
pisaney od Kommissarzów powodu,
która wyżej, Instancyi do ufundowa-
nia Jurydykcyi zciągającej się, ie-
żeli pozwany stawia y chce się łą-
czyć do Aktu Kommissyi przy nomi-
nacyi na swoją stronę Kommissa-
rzów, tak to od niego ma być za-

„notowano -- W obecności W. N.
 „pozwanego do Aktu tey Kommissy-
 „fyi przystępującego, oraz mocą Sal-
 „wy Dekretem sobie pozwoloney na
 „stronę swoją za Kommissarzów
 „Przew: NN. nominującego, tychże
 „do wspólnego w tym Akcie zasiada-
 „nia y Kommissyji expedyowania
 „przyjąć supplikującego -- Kiedy
 „strona powodowa zezwala na Kom-
 „missarzów nominowanych -- Ex
 „adverso NN. qui supra Aktor, na
 „Kommissarzów od strony zapozwa-
 „ney nominowanych, y przyjęcie o-
 „nych do Aktu Kommissyji zezwo-
 „lił -- Dekret -- My Kommissarze
 „mocą y władzą Dekretem Sądu
 „Delegującego użyconą Przew: N.
 „N. od strony zapozwanej stawiają-
 „cey Kommissarzów nominowanych,
 „za zezwoleniem powodu do wspólnego
 „nego z nami zasiadania y expedy-
 „owania Aktu tey Kommissyji przy-
 „jęliśmy, a po takowym przyjęciu
 „wspól-

„wspólnie wszyscy, Juryfdykcyą naszą Kommissarfką ufundowaliśmy y stronom Proceder dalszy nakazaliśmy -- Jeżeli zaś strona Powodowa zechce iako może przeciw nominowanym Kommissarzom excepcyę zakładać, Kommissarze powodu przed fundowaniem Juryfdykcyi mają tę excepcyą roztrząsać, y decydować sposobem y porządkiem wyżej przy excepcyi Kommissarza opisany. To też osobliwie w Instrumentach ex nobili Officio wychodzących, tudzież w Dekretach, kiedy za zezwoleniem stron motu Judicij naznaczają się Kommissarze, praktykować się zwykło, że Instrument lub Dekret iednego pryncypalnie wymieni Kommissarza, z mocą przybrania sobie podług woli Sociusza do expedyowania Aktu, ten Kommissarz wymieniony, jest w ścisłym obowiązku przybrać sobie drugiego, tak, że bez niego niepowi-

nien ani zaczynać aktu, y ten przybrany ma równą moc do zasiadania, wotowania y podpisowania, y raz obrany kiedy już wniydzie w Akt przez podpisanie innotescencyi, więcey wolą pryncypalnego Kommissarza oddalony, czy też odmieniony bydź niema, á tym bardziey po ufundowaney Jurydykcyi; strona iednak, która mogła sobie u Sądu Kommissarza nominować, mając prawną excepcyą przeciw temu przybranemu Kommissarzowi, może ią opponować, Kommissarz pryncypalny zważywszy bydź słuszną, oddaliwszy tego, innego podług woli stron przybrać sobie jest wolen, y ten przybrany Kommissarz w podpisach swoich, ma przydawać NN. Kommissarz przybrany *mp.* á po łącieniu za zwyczaj NN. *assumptus Commissarius mp.*

III. Druga excepcya przed fundowaniem Jurydykcyi wnosić się mająca, jest nie prawne Innotescencyi in-
tymo-

tymowanie. Prawność zaś intymacyi, nie inna ma bydź rozumiana, ieno taż sama, która iest opisana w wiadomościach Preliminarnych o exekucyi Pozwu N^o. I. z takową excepcyą pozwanego stawanie tak adnotuie się -- W obecności W. N. pozwanego y rekonwenienta, na fundowanie Juryfdykcyi, z racyi, że List obwieszczalny sobie pozwanemu nie przez Prawnego Exekutora intymowany, ale na ubliżenie powagi Sądu y kontempt siebie pozwanego, przytym nocną porą przez pracowitego N. Poddanego przyflany, niezezwalającego, y wyznaczwszy do Aktu Kommissyi inny termin, tenze List obwieszczalny, jako podług Prawa należy intymować przykazać supplikującego -- Tu dosyć zapatrzeć się na zapisanie Exekucyi, ta pokaze kto y kiedy intymował, a naywięcey za sprowadzeniem człeka, który intymował, Kom-

Kommissarze wezmą zupełną informacyą, czy prawdziwa lub nie excepcya.

Aktor kiedy zechce, á y powinien odpowiedzieć tak przynaymniey - -
 „Ex adverso Urodzony qui supra
 „Aktor, że niewiedział tych prawnoś-
 „ci, y nie przez kontempt Sądu lub
 „strony, ale z niewiadomości to u-
 „czyił, tudzież że y tym sposobem
 „poczwany obwieszczony o terminie
 „zupełnie wiedział, y do Aktu przy-
 „gotować się był powinien, y tey ex-
 „cepcyi na zwłokę tylko sprawy u-
 „żywa replikował, y o fundowanie
 „Juryfdykcyi uti supra dopraszał
 się - - Jeżeli ieszcze daley opponu-
 ie się pozwany naprzykład - - In.
 „contra Wielebny qui supra pozwa-
 „ny, że excepcya iego na Prawie
 „funduie się, á Prawo w wfszystkich
 „Procederach zachowane bydz po-
 „winno wnosić, y iako wyżey o po-
 „nowienie intymacyi popierał - - De-
 kret

kret -- My Kommissarze zapatrzysz-
 „szy się na dowód zapisaney Exeku-
 „cyi, y dostatecznie informowawszy
 „się, że List nasz obwieszczalny nie
 „podług Prawa przez osobę do tego
 „Aktu nieprzyzwoitą, y w nienale-
 „żytym czasie jest intymowany,
 „przeto fundowanie Jurydykcyi na-
 „szej zasuspendowawszy, y Akt tej
 „Kommissyi do Dnia N. Miesiąca N.
 „Roku terazniejszego odłożywszy,
 „List nasz obwieszczalny z wyraże-
 „niem tego terminu, powtórnie z za-
 „chowaniem Prawem opisanych so-
 „lenności, stronie zapozwanej inty-
 „mować nakazaliśmy M. D. N. Jeże-
 „li po odpowiedzi Aktora pozwany
 „odstępuiąc od excepcyi zgadza się
 „y przyimuie termin -- In contra
 „Wielebny qui supra pozwany lubo-
 „zna bydź excepcyą swoją prawną
 „y termin uchylającą, żądając jednak
 „iak nayprędzey rozprawy, umarza-
 „jąc te nieprawości, na fundowanie
 Juryf-

„Juryfdykcyi y dalszy Proceder ze-
 „zwolił - - Dekret - - My Kommiss-
 „sarze, zważywszy strony powodo-
 „wey Instancyą á pozwaney po od-
 „stąpieniu od zarzuconey excepcyi,
 „zezwolenie, Juryfdykcyą naszą
 „Kommissarską w Imie Pańskie ufun-
 „dowaliśmy, y stronom dalszy Pro-
 „ceder nakazaliśmy M. D. N. --
 Niepotrzeba aby do impugnowania
 y zbicia terminu Kommissyi w in-
 tymowaniu Innotescencyi, wszystkie
 te nieprawności razem złączyły się,
 to iest: nieprawny Eżekutor, Dzień
 Świąteczny y pora nocna, ale kiedy
 choć jedna z nich zaydzie, można
 oponować, y Dekret termin musi
 uchylić, że iednak użyć tey excep-
 cyi lub nie, na woli iest pozwanego,
 kiedy niebędzie widział przez to
 zysku w sprawie swoiey, lepiej iey
 ustąpić. Ta excepcya y pierwsza
 przeciw Kommissarzom, temu miej-
 scu y czasowi przed fundowaniem
 Juryf-

Nieprawności były to:

Jurydykcyi tak jest przywiązana, że po ufundowanej Jurydykcyi więcey wchodzić nie powinna.

W. N.

IV. Trzecia excepcya przed fundowaniem Jurydykcyi opponować się mogąca, wynika z okoliczności miejsca, na którym zaczyna się Akt Kommissyi, jeżeliby do słuchania Swiadków, a bardziey rzetelnego onych zeznania miało być niebezpieczne, więc pozwany tak ma sta-
 „wać - - W obecności W. N. po-
 „zwanego y rekonwenienta salvis &c.
 „ac protestando &c. na Akt Kom-
 „missyi y fundowanie Jurydykcyi
 „na tym miejscu w Dworze y Domu
 „Urodzonego Aktora, z przyczyny: że
 „Swiadkowie będąc poddani, do wy-
 „znania prawdy obawiając się, by kto
 „w pobocznym Pokoju do słuchania
 „ich mowy niebył zataiony, śmia-
 „łość utracą; przytym, że przez infor-
 „macyą Dworskich Ludzi, z przy-
 „daniem groźby do utajenia prawdy
 przy-

„przyciśnieni bydź mogą niezezwa-
 „lającego, y przed fundowaniem Ju-
 „ryfdycyi Akt ten do Cerkwi, lub
 „Domu N. czy też innego dla Swiad-
 „ków wolnego Mieysca przenieść
 „supplikującego. - -

Tu Aktor odpowie naprzykład - -
 „Ex adverso Urodzony qui supra Ak-
 „tor, protestując się o niesprawiedliwe
 „iako by nie samey żądał y szukał
 „sprawiedliwości, y zamyślał niesum-
 „niennie w Procederze czynić kroki,
 „od W. pozwanego siebie Aktora w
 „Sądzie ninieyszym Kommissarskim
 „oczernienie, oraz dając kawcyą, że
 „żadna z takowych nieprawności y
 „gwałtowności czyniona nie będzie,
 „na tym mieyscu ile wygodnieyszym
 „do Aktu Juryfdykcyą fundować y
 „dalszy Proceder nakazawszy, Kom-
 „missyą expedyować, iako wyżej, u-
 „praśzał - - Kiedy tą kawcyą pozwa-
 „ny nie uspokoiony odpowiada - -
 „In contra Wielebny qui supra poz-
 wany

„wany reprotestuiąc się, że tey ex-
 „cepcey nie na oczernienie Urodzo-
 „nego Aktora, ale tylko dla zacho-
 „wania Prawa miejsce Kommissyi-
 „nym Sądom aby było obom stro-
 „nom żadnego pozoru boiaźni nie-
 „daiące waruiącego y ostrzegaiącego
 „używa replikował, á gdy same Pra-
 „wo Domy stron uznaię bydź dla
 „sprawiedliwości podeyrzane, przeto
 „o przeniesienie Aktu Kommissyi,
 „iako wyżey domawiał się. Nim
 tu przyidzie Kommissarzom przy-
 stąpić do Dekretu, wiedzieć maią, że
 w takowey zaniezionej excepcyi po-
 zwany nie iest obligowany dowod-
 nie probować y te niebezpieczeń-
 stwa pokazać, bo przy iakichkol-
 wiek konjekturach do prawdy same
 iego oświadczenie y żądanie prze-
 ciwney stronie pręjudicium nieczy-
 niące, podług Prawa dostateczną
 iest pobudką, do przeniesienia Aktu
 na inne miejsce, choćby dla Kom-
 missa-

missarzów mniej wygodne, byle dla sprawy niepodeyrzane, y powinni przenieść, przytym y to zważyć, iezeli strona powodowa przy wielkim uporze stoi utrzymując Akt w Domu swoim, to samo czyni pre-
 zumpcyą o podstępach przyszłych, zwłaszcza kiedy miejsce od pozwanego wymienione iest do Aktu sposobne, choćby też y Dom wieśniaka, y iezeli po replice pozwanego Aktor nie odwołuje się, prosząc o odeślanie tey kognicyi do Sądu, służy
 „Dekret -- My Kommissarze, zwa-
 „żając że Akt Kommissyi expedyo-
 „wać się powinien na miejscu dla o-
 „bóch stron dobrze ubezpieczonym,
 „a że ten Dom Aktora, fundującuy
 „się na Prawie podpada excepcyi, y
 „iest excypowany. Przeto też excep-
 „cyą przyjąwszy, fundowanie Juryf-
 „dykcyi naszey z dalszą Processu
 „prozekucyą na miejsce N. prze-
 „nieśliśmy, y stronom do widzenia y
 słydze-

„Sfyszenia Juryfdykcyą naszą fundo-
 „wać, y dalszy Proceder nakazać,
 „na wyż wyrażonym mieyfcu, Dnia
 „Jutrzeyfzego na godzinę N. zrania
 „ftawać rofkazaliśmy, y tenże termin
 „do ftawania zawiły zachowaliśmy - „

Jeżeli ftrona powodowa ufilnie nale-
 ga o odeffanie tey kognicyi do Są-
 du Deleguiącego choćby pozwany
 y niezezwałaf. Dekret - - My Kom-
 „miffarze skłoniwfzy fię do Instan-
 „cyi Urodzonego Aktora, za fufpen-
 „dowawfzy fundowanie Juryfdykcyi
 „naszey, kognicyą tey excepcyi, do
 „Sądu Deleguiącego odeffaliśmy - -
 Poprzeniefieniu Aktu Kommissyi na
 mieyfcie podług żądania ftrony za-
 pozwaney, kiedy y ftrona powodo-
 wa nieczyniąc rekursu do Sądu skła-
 nia fię do prozekucyi, naterminie
 wyznaczonym przyftawaniu ftron,
 Kommissarz piòro trzymający za-
 czynia od Aktu wte fłowa - - Dzia-
 „ło fię w Domu N. Dnia N. Miefią-

G

ca y

„ca y Roku wyżey wyrażonych.

Przed nami &c. aż do tych
 słów -- *naterninie dzisieyszym z
 Listu obwieśczałnego* -- aż do sło-
 wa *prypadłym* za miast których tak
 pisać, -- *na terminie dzisieyszym z
 Aktu przeniesienia* *prypadłym*
 .potym za miast tych słów *połada-
 iąc Dekret* y daley aż dotych *mo-
 cą tegoż Jurysdykcyą* pisać, -- *re-
 feruiąc się do Instancji swoiey* na
 „Dniu wczorayszym wniesionej, w
 „sprawie tamże wyrażoney między
 „sobą Aktorem z iedney, a Wieleb-
 „nym N. pozwanym y rekonwenien-
 „tem z drugiey strony toczącey się
 „y agituiącey, Jurysdykcyą naszą
 Kommissarską ufundować -- y da-
 ley aż do końca. Już tu pozwany
 „zezwała y pisać -- W obecności
 „W. N. pozwanego y rekonwenienta
 „salvis &c. ac protestando &c. na
 „fundowanie Jurysdykcyi y dalszy
 „Proceder zezwalaiącego - - Dekret-

My

„My Kommissarze, za zezwoleniem
 „stron Jurydykcyą naszą Kommissarską ufundowaliśmy, y stronom
 „dalszy Proceder nakazaliśmy --

Ta excepcya za zwyczaj z niektórych ostrożności zarzuca się przed fundowaniem Jurydykcyi, ale tu opuszczona, ma miejsce y po ufundowaniu Jurydykcyi, przed przystąpieniem do dalszey prozekucyi, iakby się tam miała odprawić pokażą dylacye w tamtym miejscu z innych okoliczności wynikające.

Dla iasnieyszey Kommissarzów informacyi, te excepcye, każda osobliwie położona y explikowana, jeżeliby pozwany miał do opponowania dwie z nich lub y wszystkie może ię wszystkie opponować, nie razem iednak, ale z osobna, osobliwie excepcya przeciw Sędziom, ta zawždy nayprzód y osobno niełącząc z drugimi opponuje się, druga y trzecia mogą łączyć się, á jeżeli ich nie łą-

czy w zarzucaniu, ten porządek ma zachować się, że pierwey powinna być zarzucona excepcya terminu z zle intymowanych Innotescencyi wynikająca, a potym o mieysce, która iako się rzekło, y po ufundowanej Jurydykcyi mieścić się może, ostrożność iednak zachować należy, osobliwie w excypowaniu Kommissarza, bo ta wiele krzywdzi na honorze, y z lada suspicyi nienależy się iey chwytac, pod obowiązkiem sumnienia, krom że y usądu Kommissarz swiego oniesławienia dochodzić może.

§ Trzeci.

Pozwany niemając Prawney excepcyi do zatrzymania ufundowania Jurydykcyi, na iey fundowanie zezwolić powinien, ale iezeli ma szkodliwe przyczyny, prosić o dylacyą tu na nią mieysce, y gdy prosi adnotować się -- W obecności W. N. pozwanego y rekonwenienta stawiającego

go

„go salvis &c. ac protestando &c.
 „na fundowanie Jurysdykcyi zezwa-
 „lającego, ale ze Innotescencye do-
 „piro od Dni kilku miał sobie inty-
 „mowane, á zatym w tak krótkim
 „czasie niemógł się iako należy przy-
 „gotować do Aktu, przytym że w ten
 „czas roboczy, Swiadków potrzeb-
 „nych sprowadzić niema łatwości,
 „dla tego dalszą Kommissyi prozeku-
 „cyą na infzy czas odłożyć proszą-
 „cego --

„ Aktor odpowiedzieć może -- Ex
 „adverso Urodzony qui supra Aktor,
 „że naypryncypalnieysza do Kom-
 „missyi gotowość mieć Swiadków
 „replikował, á że ci wszyscy są w
 „bliskości bo tu na miejscu, przeto
 „odrzuciwszy dylacyą od W. poz-
 „wanego wniesioną, dalszy Proceder
 „nakazać supplikował -- W popiera-
 „niu pozwanego o dylacyą Kommiss-
 „sarze mają uważyc racye, które przy-
 „wodzi, y poznawszy ten czas dla

G₃

niego

niego trudny, zwłaszcza zniebepieczestwem upadnienia na dowodach Dekret -- My Kommissarze, „zapatrzwszy się na Dekret Sądu „Delegującego na osoby nasze wy- „padły od strony powodowej złożo- „ny, tudzież zważywszy kadencyą „terminu z Listu obwieszczałnego „prawnie intymowanego na Dzień „dzisiejszy przypadającego, za ze- „zwoleniem stron Jurysdykcyą naszą „Kommissarską w Imie Pańskie ufun- „dowaliśmy, á przychylając się do „racyi od W. pozwanego wniesio- „nych, y uznawszy ię bydz sprawie- „dliwą, dalszą tey Kommissyi proze- „kucyą do Dnia N. Miesiąca N. Ro- „ku terazniejszego odłożyliśmy, y „ten termin stronom do stawania za- „wiły zachowaliśmy M. D. N. -- Jeżeli zaś racye nie są konwinkujące potym słowie *ufundowaliśmy* kon- „tynuować -- . Oraz ponieważ racyę „od W. pozwanego wniesione nie-
kon-

„konwinkuią potrzebną bydź dyla-
 „cyą, przeto nieodwłócznie dalszy
 „Proceder obòm stronom nakazali-
 „śmy - - .

Kiedy dylacya będzie pozwolona
 na terminie z niey przypadłym,
 Kommissarze Akt reassumuiąc tak
 go mają zapisać - - Roku iako wy-
 żey Miesiąca N. Dnia N.

Przed Nami &c. z *Listu obwieś-*
czalnego, aż do *przypadłym* odmie-
nić naterninie dzisieyszym z Ak-
tu y Dylacyi przypadłym, potym
 zamiast *poctadaiąc Dekret* aż do
mocą tegoż y te same opuśczaiąc
 „pisać ponich, -- Referuiąc się do
 „Instancyi swoiey na pierwszym
 „Akcie wniesionej, wśprawie tamże
 „wyrażoney między sobą Aktorem
 „z iedney, a W. N. pozwanym y
 „rekonwenientem, z drugiey strony
 „toczącey się y agituiącey, Akt Kom-
 „missyi reassumować y dalszy Pro-
 „ceder nakazać debita cum Instan-

cya upraszał - - Już tu pozwany ze-
 „zwala - - W obecności W. N. po-
 „zwanego y rekonwenienta salvis &c.
 „ac protestando &c. na reassumo-
 „wanie Kommissyi y dalszy Proce-
 der zezwalającego - - Dekret - -
 „My Kommissarze za zezwoleniem
 „stron Akt Kommissyi reassumowa-
 „liśmy y stronom dalszy Proceder
 „nakazaliśmy - - Może ieszcze y
 powtórną Dylacyą wnosić o ktòrey
 y ktòrych pozwoleniu, mają sobie
 przypomuć, Kommissarze wszystko
 to co się rzekło w części I. §
 czwartym o prorogacyi, gdyż te dy-
 lacye po ufundowaney Jurydykcyi,
 nic nie są innego, tylko przed czasem
 Aktu nazwane prorogacye, y co się
 tam przepisało do zachowania w
 wydawaniu prorogacyi, toż się za-
 chować powinno w pozwalaniu dy-
 lacyi, y to wiedzieć że strona po-
 wodowa, z przyczyny niegotowoś-
 ci, do Aktu, dylacyi mieć nie może,
 bota

bo ta każdego czasu powinna być gotowa, chybaby z innych tam wyrażonych przyczyn. W miejscu tych dylacyi opuszczona pierwey miejsca excepcya, mieścić się może, fundamenta iey y kontrowersyę podług wyrażenia w §. wyższym.

§ Czwarty.

Kiedy pozwany stawiający, nie ma żadnych excepcyi ani dylacyi o których się rzekło, powinien na fundowanie Jurydykcyi, y na prosekucyę Kommissyi pozwolić, y Kommissarz po zapisaney Instancyi od Aktora do zafundowania Jurydykcyi, iaka się wyraziła pod Aktem pierwszym, zaraz ma zanotować, y zezwolenie iego -- W obecności W. X. N. Parocha N. pozwanego y rekonwenienta stawiającego „salvis &c. ac protestando &c. na fundowanie Jurydykcyi y dalszy „proceder zezwalającego -- Dekret -- „My Kommissarze zapatrzywszy się na

„na Dekret Sądu Delegującego na
 „osoby nasze wypadły, od strony po-
 „wodowej złożony, tudzież zwa-
 „żywszy kadencyą terminu z Listu
 „obwieszczalnego prawnie intymo-
 „wanego, na dzień dzisiejszy przy-
 „padającego za zezwoleniem stron
 „Jurydykcyą naszą Kommissarską,
 „w Imie Pańskie ufundowaliśmy, y
 „stronom dalszy proceder nakaza-
 „liśmy. --

Tu stronom dwie się otwierają ro-
 boty, wprowadzenie Swiadków, y
 podanie interrogatoriów, co do Swiad-
 ków? mogą zachodzić excepcye, co
 do interrogatoriów? komunikacye
 y odpisy, jeżeli przed zaczęciem
 Aktu tego niebyło sposobem w §.
 pierwszym opisanym, tu zaś do tego
 sposob, po wyż wyrażonym Dekre-
 cie Aktor wprowadza Swiadków,
 pozwany zaś nie znający ieszcze
 istoty interrogatoriów, z których
 mógłby się informować y ku excy-
 powaniu

powaniu Swiadków, tamując Swiadków przyięcie, w przód profi o komunikacyą interrogatoriów, dla przeyrzenia się y odpisania interrogatoriów relewacyinych czyli Responsoryalnych, potym gdy odpisze, y swoje rekonwencyonalne położy, wzaiemnie strona powodowa bierze komunikacyą rekonwencyonalnych, y swoje responsoryalne odpisawszy powtòrnje przyłożeniu ich u Sądu Kommissyinego, w prowadza Swiadków, y tu dopiro następują z tey y inney strony excepcye Swiadków z terminami y Dekretami.

Możec wprowadzie pozwany iezeli potrzeba wyciągac będzie użyć tego przeciągu, lecz te dwie rzeczy dla prędzsey expedycyi można razem łączyć tym porządkiem.

I. Aktor wprowadza Swiadków y pokłada interrogatorya swoje, co „się tak zapisuie - - Tandem Urodzo- „ny qui supra Aktor na dalszą Kommissyi

„missyi prozekucyą Swiadców NN.
 „prawnie zapozwanych wprowadził,
 „tychże do przyięgi przyiąć y po-
 „dlug interrogatoryów złożonych
 „examinować dopraszał się -- Po-
 „zwany prosi razem o komunikacyą
 „Regestru Swiadców y interro-
 „gatoryów -- In contra Wielebny
 „qui supra pozwany, niebędąc swia-
 „dom Swiadców od strony powodo-
 „wey w prowadzonych, dla wywie-
 „dzenia się y in formowania, czy ia-
 „kowey prawney nie podlegają excep-
 „cyi onych Regestru oraz interroga-
 „toryów dla odpisania sobie pozwa-
 „nemu do Dnia iutrzeyszego kom-
 „munikować supplikował -- Tey
 „kommunikacyi Aktor niepowinien
 „trudnić, á Kommissarze mają De-
 „kretem nakazać -- My Kommiss-
 „sarze Regestra Swiadców y interro-
 „gatoryów w kopiach stronie zapo-
 „zwaney komunikowaliśmy y Akt
 „do Dnia iutrzeyszego godziny Of-
 mey

„miej zrania odłożyliśmy -- Nim
interrogatoria od strony powodo-
wey podane y podpisane, z stołu
zniędą, Kommissarze zasiadające
mają ię podpisać, choć tak kròtko, --
„Te interrogatoria od strony powo-
dowey do Kommissyi podane pod-
pisujemy NN. Kommissarz strony
powodowey *mp* NN. Kommissarz,
strony zapozwaney *mp* Tym spo-
sobem y Regestra Swiadków, y
wszystkie inne interrogatoria, y
cokolwiek napismie do Kommiss-
fyi podane będzie, w swych cza-
siech y mieyscach podpisować ma-
ją.

II. Odebrawszy pozwany kopię
interrogatoryów y Swiadków, prze-
ciw interrogatoryom gotuje punkt
w punkt swoje responsoryalne, Swiad-
ków zaś aby umiał excypować, y
daremnie Kommissyi niezatrudniał,
ma wprzód poznać przyczyny praw-
ne dla których kto niemoże świad-
czyć.

czyć. Przyczyny zaś ile w spra-
wach facti potocznych Duchownych,
te pryncypalnie zważać trzeba.

1. Wiek Człowieka, y niemający
lat czternaštu za Świadka przyięty
bydź niema, przytym wszyscy nie
mający zupełnego rozumu, czyto
przez złe przyrodzenie, czyteż przez
trafunkową waryacyą, nie mniej y
człowiek głuchy.

2. Zostaający w prawie z tym prze-
ciw któremu jest wprowadzony, nie-
przyiaciel widome zawzięcie mający,
y w nieprzyiaźni doświadczony; lub
też wielki przyiaciel strony przeciw-
ney.

3. Wszyscy wprowadzającego
krewni y powinowaci bliscy y dalsi
byle nie w kategorii gdzie ich tylko
Świadectwo wiadomość dać może,
oraz bliscy krewni y powinowaci
strony przeciw której wprowadzają
się, tylko w sprawie Matrymonialney
dla dowodu pokrewieństwa, czyteż
powi-

powinowactwa.

4. Człowiek wprowadzającego, poddany domowy służący, ci iednak w kategoriach domowych obcym ludziom niewiadomych mogą świadczyć.

5. Infamis że piliak, á tym bardziej w złodzieystwie, czarodzieystwie, krzywoprzyśięstwie notowany Lichwiarz, publicznie ćwiczony, na gardło osądzony, w klątwie zostający, podłe usługi odprawiający, po karczmach walający się, y inni w innych wielkich niecnotach y podłości stanu zostający.

6. Niewierni iako to żydzi y inni, przeciw Chrześcianom świadczyć niepowinni.

7. Ubogi przy niestatku y złym sumnieniu datkiem uwodzący się, człowiek bowiem ubogi chleba zebrający, ale w statku świadomy y dobrego sumnienia powszechną opinią mający, powinien być przyięty.

8. Nie-

8. Niewiaſta, ale to w więkſzych ſprawach zwaſzcza kryminalnie intentowanych w cywilnych y takich gdzie ſię Niewiaſty bardziey znać mogą, maią bydź przyięte.

9. Zakonnik bez pozwolenia Przełożonego.

io. Wſzyſcy wchodzący w ſprawę z ſtroną wprowadzającą, iako to Delatorowie, y pobudziciele do ſprawy, przytym wſzyſcy Miniſtrowie Sądu, w którym ſprawa agituie ſię, tudzież Patron, Prokurator, Plenipotent, w ſprawach Pryncypałów w których należeli, choćby też po odſtąpioney Patronizacyi, Prokurze czy też Plenipotencyi. Kiedy iakowa gromada piſze ſię Actrix, pryncypalnieyſi tylko zgromady w Aktora-cie ſpecyfikowani nie mogą ſwiadczyc, inni wſzyſcy mogą bydź przyięci.

Te lub inne tym podobne w Świadkach wprowadzonych do excypowania uważyc przeſzkody, nim iednak
przyi-

przyjdzie do zarzucenia excepcyi, ma wiedzieć pozwany, że nie dosyć mu będzie zarzucić, y z gołym słowem przed Kommissarzami stanąć, ale excepcyę swoię powinien będzie dowodnie probować dokumentami lub Swiadkami, w które przed zarzuceniem excepcyi ma się dobrze opatrzyć, gdyż zle zarzucone, osobliwie przeciw osobom dystryngwowańszym, częstokroć niepomyślny zciągają koniec. Nietylko zaś excepcyę wchodzą przeciw Swiadkom z przyczyn wyżej opisanych formować się mające, ale też y przeciw interrogatoryów, a to w ten sposób: iezeliby w interrogatoryach iednym lub więcej znalazło się co nad Materyą sprawy, lub czego niebyło w punktach do Sądu podanych, ile kiedy Kommissarze podług informacyi wyżej danej nie mają władzy przyimowania więcej, albo kiedyby Aktor ponawiał, co iuz dawnieyszą Kommissyą

H

y De-

y Dekretem zakończonogo, ale ten Dekret powinien pozwany pokazać, autentycznie z Akt wyięty; przy tych excepcyach ma oraz wprowadzać Swiadków swoich, y położyć u Sądu swoje interrogatorya tak relewacyjne iako rekonwencyonalne.

Gdy tedy przyidzie czas od Kommissarzówznaczony, Kommissarze y strony idą na miejsce, y gdy w porządku swoim zasięda, tu pierwszy staie pozwany, y ten Akt Kommissarz adnotuje -- Na zaiutrz Dnia N. Miesiąca y Roku tychże;

„ Stanąwszy W. X. N. pozwany y
 „ rekonwenient z komunikowanych
 „ sobie kopiy Regestru Swiadków y
 „ interrogatoryów strony powodowej,
 „ excypując przeciw tymże, a
 „ nayprzód przeciw Swiadkowi N.
 „ że iest w złodzieystwie y krzywoprzyśięstwie notowany, przeciw N.
 „ że ku sobie pozwanemu zawzięcie
 „ mający y pierwszy motor tey sprawy

„wy excypował, y tychże od Swi-
 „dectwa oddalać upraszał. Powtóre
 „przeciw interrogatoryów, osobliwie
 „N° 6. & 8. położonych, że nie na-
 „leżą do tey sprawy wnosł, á zatym
 „o wymazanie onych supplikował;
 „oraz na swoją stronę Swiadków NN.
 „prawnie zapozwanych wprowadziw-
 „szy, onych przyjąć, y podług inter-
 „rogatoryów tak responsoryalnych
 „jako y rekonwencyonalnych, które
 „podał, examinować upraszał, - Ak-
 „tor odpowiada - - Ex adverso Uro-
 „dzony qui supra Aktor excepcyą,
 „przecw Swiadkom od strony za-
 „pozwaney wniesioną, zniąc że y ci
 „excypowani, są Ludzie nie notowa-
 „ni y sumnienni, przytym że przy się-
 „ga, którą mają wykonać, wszelkie
 „znosi suspicye, co do interogato-
 „ryów, że wszystkie do iedney pryn-
 „cypalney ściągają się sprawy, nie
 „sprawiedliwą byź allegował, á za-
 „tym o przyjęcie wszystkich Swiad-
 H₂ ków

„kòw, y interrogatoryów, przy tym
 „o komunikacyą Regestru Swiad-
 „kòw y interrogatoryów strony za-
 „pозwaney supplikował -- Kiedy
 pozwany ma czym probować, wnosi
 „dowody -- In contra Wielebny
 „qui supra pozwany na dowòd ex-
 „cepcyi swoiey przeciw N. o zło-
 „dzieystwo y krzywoprzyścięstwo De-
 „kret w tym na niego ferowany po-
 „kładał, przeciw N. na pokazanie
 „podstępów przez niego poczynio-
 „nych Swiadków NN. stawiał, tychże
 „examinować, a excypowanych od
 „Swiadectwa ekskludować, iako wy-
 „żey domawiał się -- Dekret iak
 „pokażą dowody, naprzykład -- My
 „Kommissarze Swiadków od strony
 „zapozwaney do wyprobowania ex-
 „cepcyi wprowadzonych przyięliśmy,
 „z których examinu, oraz pokłada-
 „nego Dekretu wyrozumiałwszy, że
 „N. y N. wniesionym przeciw nim
 „podpadaiają excepcyom, przeto o-
 nych

„nych od Swiadczenia oddaliwszy,
 „innych wszystkich od powodu wpro-
 „wadzonych żadney excepcyi nie-
 „podległych przyeśliśmy; interroga-
 „torya sub N° 6. & 8. iako nad ma-
 „terya sprawy przydane za nieużące
 „uznaliśmy, oraz Regestra Swiadków
 „y interrogatoryów tak Responso-
 „ryalnych iako rekonwencyonalnych
 „stronie powodowey w kopiach kom-
 „munikowawszy, Akt do dnia iu-
 „trzyeszego z rana na godzinę dzie-
 „wiątą odłożyliśmy -- albo -- z któ-
 „rych Depozycyi y Dekretu, ponie-
 „waż excepcya wniesiona nie wypro-
 „bowana, y interrogatorya sub N^o
 „6. & 8. wyrażone zupełną z inne-
 „mi mają konnexyą w istności agi-
 „tującey się sprawy, przeto też ex-
 „cepcyą odrzuciwszy, y interroga-
 „torya iak są spisane w swej liczbie
 „y tenorze zostawiwszy, wszystkich
 „ogólnie od strony powodowey wpro-
 „wadzonych Swiadków przyeśliśmy,

H₃

oraz

„oraz Regeſtru &c.

Wiedzieć trzeba, że w excepcyach mniejszey wagi zwłaszcza przeciw osobom z poſpòłstwa Świadków wprowadzonych można examina- wać bez Juramentu, á jeżeli może być łatwość, o drugiego równie świadomego, excepcyi nie podle- głego, to ani ſtrona powinna czynić trudności, w przyſtawieniu na tę miejsce drugiego; w Excepcyach wielkiej wagi y przeciw osobom dyſtyngwowanſzym, naprzykład Duchownym, którzy podług Prawa powinni być rozumiani testes omni exceptione majores, Świadkowie wprowadzeni mogą być etiam do Juramentu pociągnięni tylkoż ostroż- nie, aby to drugiey nie zrobiło Kom- miſſyi, y lepiej w takowych okolicz- nościach odeſłać Kognicyą do Sądu, na co da ſię ſpoſob niżej.

W tym miejscu zdarza ſię czasem, że Świadkowie od iedney lub dru-

giey

giey strony pozwani, niechcą stanąć, wtedy strona na terminie tym lub wyższym ma uczynić wniesienie o nie postuszeństwo Świadków, y prosić o wydanie Monitorium, y Kommissarze pierwey Monitorium Dekretem decydowawszy, po tym go wydać mają.

Forma Monitorii.

Jan N. Paweł N. z strony powo-
dowey, Andrzej N. Bazyli N.
z strony zapozwaney Kommissarze.
„WW. XX. Parochom *Esc.* Czy-
„niemy wiadomo, iż lubo Pracowici
„NN. obywatele N. z strony zapo-
„zwaney do dania Świadectwa w
„sprawie między Urodzonym N. Ak-
„torem z iedney, a W. X. N. Paro-
„chem N. o zabranie konia y pobi-
„cie Ludzi Aktora, iako obszerniey
„w Processie sprawy, pozwanym y
„rekonwenientem z drugiey strony
„toczącey się przed Sąd nasz Kom-
„missarski przypozwani będąc niesta-

H4

wili

„wili się, słuźnie za takowe niepořu-
 „szeństwo powinni by bydź w klątw
 „podani, My iednak łaskawie z nimi
 „pořępując, ieźcie przeciw nim te
 „nasze upomnienie wydać umyśli-
 „liźmy, y wydaiemy ninieyřym Li-
 „řtem naszym. Dla czego Wam
 „wyźwrażonym Exekutorom wła-
 „dzą naszą Kommissarřką, albo ra-
 „czey Sądu Deleguiącego, w mocy
 „Pořuszeństwa Świętego y pod klą-
 „twy karą przykazuiemy, abyście
 „lub ktòry z was doředźzy ořobi-
 „řcie wyźwřpomnionych przypo-
 „zwanych Swiadkòw, onych upom-
 „nieli, y rekwirowali, ktòrych y my
 „upominamy y rekwiruiemy, aby do
 „dania w wyźrzczoney Źprawie
 „Swiadectwa przed Sąd nasz Kom-
 „missarřki na Dzień N. Mieřąca y
 „Roku ninieyřych, ktòry My im
 „za wřszystkie dylacye, termin zawiřy
 „y troiřte kanonne upomnienie prze-
 „znaczamy, ořobiřcie Źstawili się: á
 ieźeli

„jeżeli by inaczej uczynili, y tego
 „naszego upomnienia nieśłuchali,
 „więc my onych po wyszłym wyż-
 „wyrażonym Dniu y terminie, we-
 „zwawszy Imie Pańskie, w klątwę po-
 „daiemy, zalecając wam wyżwyr-
 „żonym Exekutorom, abyście y wy
 „tychże wyklętych po Cerkwiach
 „Waszych w Dni Niedzielne y Swią-
 „teczne przed ludem na Nabożeń-
 „stwo zebranym za wyklętych ogło-
 „sili y ogłaszać starali się pòty: pòki od
 „nas innego mieć nie będziecie uwia-
 „domienia. In quorum fide m §c. Dan
 §c. podpis y pieczęci.

Tytuł Monitorium tego składa się z Imion Kommissarzów tylko za-
 siadających, a nie wszystkich tych,
 którzy podług Dekretu Kommissyi
 wypisani byli w tytule innotescen-
 cyi, bo po ufundowaney Jurydyk-
 cyi, ci tylko właściwi są Kommiss-
 sarze, y wszystko pod swoim imie-
 niem czynić mają. Wiedzieć też
 trzeba

trzeba że niekażdego z Świadków a zwłaszcza tym sposobem można ciągnąć do Świadectwa, osoby bowiem urzędami dystryngowane, Prałaci y im równi, chybaby zechcieli z własney woli dla wsparcia sprawiedliwości stanąć y wyznać, y dosyć kiedy zeznają pod sumnieniem, Juramentu na nich wymagać nienależy, przytym Świadectwo od nich na piśmie czyni animadwersyą u kaźdego Sądu.

Przytym starzy y na siłach osłabieni, którzy przyść niemogą, nad siłę pociągani byźdź niemają, ale ieżeli ich Świadectwo koniecznie potrzebne, strona ma się starać u Sądu, aby w swym domu przed osobą Urzędową mianowicie Pisarzem, od Sądu zesłaną zeznali, a ten zesłany depozycyą zapitaną przez siebie poda do Sądu w czasie przypadającej sprawy.

Osoby żyjące z łaski strony tey, przeciw ktòrey mieliby świadczyć, do Świadectwa z utraceniem sposobu
życia

życia przymuszać nienależy, tudzież ubodzy lub odlegli, niemają być przymuszani, kiedy Im strona (prowadząca, na drogę y bawienie się nieprowadzące, bo ten koszt strona powinna ponieść, więcej bo y utratę zyska straconemu czasowi proporcjonalną powinna Świadkom nadgrodzić, z tym jednak pomiarkowaniem y ostrożnością, aby pozor sustentacyi y nadgrody niewyżedł na korupcyą.

III. Strona powodowa wzięwszy kopią Rejestru Świadków y interrogatoryów strony zapozwanej, ma odpisować y na excepcyą przygotować się sposobem wyżej dla pozwanego danym, a gdy w czasie Kommissarze zasiędną, Powod stać, a Kommissarz adnotuje -- Dnia N. Miesiąca y Roku tychże.

„ Stanąłszy Urodzony N. Aktor
 „ z kopiy Rejestru Świadków y inter-
 „ rogatoryów strony zapozwanej so-
 bie

„bie komunikowanych excypuiąc
 „przeciw Swiadkom, przeciwko N.
 „że dla uboſtwa y niedostatku ſwego
 „korrupcyą zwykł ſię uwodzić, iakoż
 „y praktykowało ſię, że przez korrup-
 „cyą ſwiadczył. Przeciwko N. że
 „ieſt domowy W. pozwanego wno-
 „ſił, zaczym tychże odrzuciwſzy
 „ſwoich Swiadków do przyſięgi przy-
 „iąć, a po wykonaney przyſiędze,
 „z temiż do Examinu przyſtąpić u-
 „praſzał -- Ex adverſo odpowiada
 „pozwany, a po odpowiedzi iego Ak-
 „tor, ieżeli ma dowody, probuie ex-
 „cepcyi, y wſzytko to, co ſię opifało
 „wyżej przy excepcyi Swiadków ſtro-
 „ny powodowey, ma mieyſce y De-
 „kret ad normam tamże opifałych
 „Dekretów z przydatkiem przyięcia
 „do Juramentu Swiadków excepcyi
 „niepodległych od obu ſtron wpro-
 „wadzonych y oſwiadczeniem przy-
 „ſtąpienia do Examinu, naprzykład --
 „ My Kommiſſarze zważywſzy NN.
 „ dowody

„dowody na wyprobowanie excepcyi
 „od strony powodowej wniesione,
 „ponieważ co dopierwszego, ubóstwo
 „przy dobrym sumnieniu y przykład-
 „nych postępkach iego infamować
 „go niepowinno, y nie infamuje, co
 „do drugiego, że domowe Akcye do-
 „mowemi probują się Swiadkami,
 „przeto tę excepcyą odrzuciwszy,
 „Swiadków od strony zapozwaney
 „wprowadzonych, iako excepcyi nie-
 „podległych, przyeśliśmy, y oraz
 „wszystkim od obu stron wprowa-
 „dzonym, w przytomności tychże
 „stron na wyznanie prawdy poprzy-
 „siądz nakazaliśmy, á po wykonaney
 „takowey przyśiędze z temiż do se-
 „kretnego Examinu przystąpiliśmy.
 -- Jeżeliby która strona odrzuce-
 niem excepcyi sądziła się bydź gra-
 wowaną, może wnieść salwę excypo-
 wania tegoż Swiadka y Depozycyi
 Jego u Sądu na terminie z Kommiss-
 syi, czego Kommissarze dopuścić
 mają

mają dodając w Dekrecie po od-
 „rzuciwszy y co do osoby Swiadka
 „N. stronie N. na terminie z Kom-
 „missyi u Sądu Delegującego oppo-
 „nowania teyże excepcyi przeciw
 „niemu y Depozycyi iego salwę zo-
 „stawiwszy -- albo jeżeli excepcya
 będzie wielkiej wagi y na Kom-
 „missyi przez sprzeczkę stron przy
 niedostatku dowodów nie może
 być rezolwowana, kognicyą ta-
 „kowej excepcyi y słuchanie Swiad-
 „ka do Sądu odesłać temi słowy - -
 „Kognicyą excepcyi, przeciw Swiad-
 „kowi N. od strony N. zarzuconey,
 „y examen do Sądu Delegującego
 „odesławszy, innych nie excypowa-
 „nych przyeśliśmy &c.

To też wiedzieć, jeżeliby w któ-
 rym z tych terminów strona appel-
 lowała, lepiej jest appellacyą przy-
 iąć, kiedyby iednak zdało się im re-
 futować, a po tey refutacyi strona
 appellująca od prozekacyi Kommiss-

si

fyi odstępuie, y sama odstąpiwszy chce y Kommissarzów swoich odciągnąć, aby niebyli przytomni dalszemu Aktowi, niepowinni tey proźby słuchać, y mają z drugiem i Akt kontynuować, bo po ufundowaney Jurydykcyi, iuż nie dependują od woli strony, ale są Kommissarze z mocy y władzy Sądu Delegującego, y tego powagę na sobie prezentują, chyba żeby y druga strona zezwalała.

Co do przyśięgi wiedzieć należy, że Kapłani przyśięgają kładąc palce na Ewangelij y stojąc, a Swieccy na Krucyfixie y klęcząc, ale wszyscy iednakową formą.

Forma Przyśięgi.

„ Ja N. przyśięgam Panu Bogu
 „ Wszchemogącemu w Troycy Świę-
 „ tey iedynemu, iż w sprawie między
 „ N. Aktorem z iedney, a z pozwa-
 „ nym N. z drugiey strony toczącey
 „ się prawdę powiem, y że tey praw-

dy

„dy ani z namowy, ani z przekupu,
 „ani z wziętku iakiego daru, albo o-
 „bietnicy albo boiaźni, albo z przy-
 „iaźni nie zataię: lecz tak, iakom
 „widział, słyshał, lub sam lub od ko-
 „go, zeznam y prawdę powiem; Tak
 „mi Panie Boże dopomòz, y niewin-
 „na Jezusowa Męka, *Kapłan* - - y ta
 Święta Ewangelia. Lubo tu poka-
 zane sã sposoby excypowania prze-
 ciw Swiadkom, y interrogatoryom,
 mają iednak wiedzieć strony, że w
 ten czas tylko tych frzedków od
 Prawa pozwolonych użyć należy,
 kiedy wcale wyciąga potrzeba te-
 go dla uchronienia się od upadku
 w sprawie; używać zaś na przedłu-
 żenie sprawy dla wycięczenia stro-
 ny, lub dla zakrycia prawdy, nie-
 godzi się. Kommissarze też nie tak
 prędcy mają bydz do zanotowania
 excepcyi, y w ten czas iã dopiero w
 Akta przyimować, kiedy przez ust-
 ne stron kontrowersye niemogã bydz
 ułatwio-

ułatwione, y nie nastąpi wybòr
 Swiadkòw, przeciw ktòrym strony
 nic nie mają do wniesienia.

IV. Kiedy więc strony nie mają
 żadnych sprzeczek o Swiadkòw, albo
 że już są ułatwione przez ustne
 kontrowersye, po wprowadzeniu
 Swiadkòw od strony powodowey y
 zapisaniu, iako wyżej Sub N: I. Po-
 zwany odpowiada - - In contra Wie-
 „lebny qui supra pozwany y rekon-
 „wenient zezwoliwszy na Swiadkòw
 „strony powodowey, na swoją stronę
 „Swiadkòw. NN. prawnie zapozwa-
 „nych wprowadził, tychże do
 „przyięgi przyiąć, y podług inter-
 „rogatoryòw swoich relewacyinych
 „y rekonwencyonalnych examino-
 „wać upraszał. E converso Urodzony
 „qui supra Aktor na swiadkòw od
 „strony zapozwaney wprowadzonych
 „zezwoił. My Kommissarze Swiad-
 „kòw wprowadzonych, za zezwo-
 „leniem stron przyięliśmy, y onym

I

w przy-

„w przytomności tychże stron po-
 „przyśiądz nakazawszy; z temiż do
 „Examinu przystąpiliśmy - -

V. Kiedy pozwany nieśtaie, a
 Kommissarze mają moc in contu-
 maciam, w ten czas wyczekawszy
 porę, w ktorey podług Prawa stro-
 ny stawać powinny, to jest: kiedy
 iuz będzie słońce na zachodzie lub
 na Dniu iutrzeyszym, po zapisaney
 od strony powodowey stawiającej
 instancyi do fundowania Jurydyk-
 cyi w §. drugim przepisaney zaraz
 in contumaciam fundują Jurydyk-
 cyą, piżąc Dekret - - My Kom-
 „missarze zważywszy strony powodo-
 „wey instancyą, a pozwaney nad
 „czas Prawem przepisany czekaney,
 „ani przez się ani przez Prokurato-
 „ra nie stawiającej kontumacyą, też
 „stronę niestawiającą, za kontuma-
 „cyiną y nieposłuszną uznaliśmy, y
 „w takowym iey niestawaniu y nie-
 „posłuszeństwie Jurydykcyą naszą
 Kom-

„Kommissarzką w Imię Pańskie u-
 „fundowaliśmy, y stronie stawiającej
 „dalszy Proceder nakazaliśmy - -

Niektórzy Kommissarze, w oko-
 liczności takowey kontumacyi y
 niestawaniu strony przy Dekrecie
 wyżey napisanym fundującym Ju-
 rydykcyą, łączą razem przyście
 Swiadków, strony stawiającej, słu-
 chają Juramentu y przystępują do
 Examinu. Ten Proceder zamyka
 w sobie prędkość niestawiającemu
 uciążliwą, może bawiem, mając nie
 co pozwolonego czasu do rozmy-
 ślenia się, z reflektować się y stanąć,
 a zatym należy te dwa Akta, fun-
 dowanie Jurydykcyi, y przyjmowa-
 nie Swiadków rozłączać z przedłu-
 żeniem niejakiego czasu, y dylacyą
 na przykład od społudnia do jutra,
 czy też od rana do społudnia, doda-
 iąc po tych słowach *Proceder na-*
kazaliśmy - - y Akt tej Kom-
missyi do dnia iutrzejszego na go-

Iz

azine

dzinę ósmą ranną odłożyliśmy --
 Co w ten czas ofobliwie zachować
 należy, kiedy strona u Kommissyi
 niestawiająca, stawała u Sądu, y ma
 swoich Kommissarzów, y może się
 zdarzyć, iako y częstokroć zdarza
 się, że przez iakową nie sposobność
 nie może ściągnąć na sam Punkt ter-
 minu, nie zaś żeby niechciała stawać,
 Akt iednak powinien byđ zapifany
 na Dniu samego terminu, przez List
 obwieszczalny wyznaczonego,

Jeżeliby się tedy tak zdarzyło, że
 po ufundowaney Jurydykcyi in con-
 tumaciam, w czasie dylacyi przybyła
 strona z swoiemi Kommissarzami: że
 pierwszym Kommissarzom, iako raz
 prawnie ufundowaney, powtòrnice iey
 fundować nie należy, á nowo przy-
 byłym ofobnie ją fundować natura
 Aktu nie dozwala, y byłoby nad
 moc powierzoną, gdyż ieden Akt
 Kommissyi w fundamentalney istnoś-
 ści swoiey byłby rozdwoiony, przeciw
 inten-

intencyi Sądu Delegującego, który dał obòch stron Kommissarzòw wspòlną, nie zaś dla każdych ofobną, iako do jednego Aktu, władzę, y raz tylko, y jedna tylko fundować się powinna Juryfdykcyą, należy więc w takowym przypadku Kommissarzom pierwszym, którzy Juryfdykcyą fundowali, drugich z stroną przybyłych do wspòlnego Aktu przyjąć Dekretem w ten sposob.

Na terminie zdylacyi po ponowionym Akcie -- Dnia N. Miesiàca y Roku tychże --

„ Stanąwszy ofobiście, Urodzony N.
 „ Aktor w dalszym postępowaniu w
 „ sprawie, Swiadków NN. prawnie
 „ zapozwanych wprowadził, onych
 „ do przyięgi przyjąć y examinować
 „ upraszał -- Po zapisaniu w te sło-
 „ wa wprowadzonych od powodu
 „ Swiadków, pozwany staie, y prosi
 „ o przyięcie siebie y Kommissarzow
 „ swoich na przykład --

I₃

W obec-

„ W obecności Wielebnego N. Pa-
 „ rocha N. pozwanego y rekonwe-
 „ nienta stawiającego salvis &c. ac
 „ protestando &c. przekładając przy-
 „ czyny, to jest: złą drogę, y różne
 „ przypadki, dla których z Kommi-
 „ sarzami swoiemi Przewielebnemi
 „ NN. na sam termin Aktu tey Kom-
 „ missyi pospieszyć nie mógł, y że te
 „ spóźnienie się, iako przypadkowe, a
 „ nie na sprzeciwienie się Prawu za-
 „ szę, na upadek w sprawie poczyta-
 „ ne mu być niepowinno, ile że sam
 „ porządek Prawa y słuszność wycią-
 „ ga, a żeby Akt Kommissyi, w spòl-
 „ nym obòch stron procedowaniu y
 „ bronach expedyował się, y że w
 „ wspólnym procedowaniu, iasniey
 „ odkrywa się prawda, y strony w zu-
 „ pełnych fundują się dowodach,
 „ zwłaszcza gdy przyspieszył w czasie
 „ do łączenia się sposobnym, bo
 „ wszelkie salwy, któreby strona po-
 „ wodowa podług Prawa mieć mo-
 gła

„gła, y żądała poprzedzającym.
 „Przeto przed przyięciem Swiadców
 „od powodu wprowadzonych, Kom-
 „missarzów swoich, iako równie De-
 „kretem do tey Kommissyi wyzna-
 „czonych, do wspólnego zasiadywa-
 „nia, y expedyowania Aktu, á siebie
 „pozwanego do wspólney z powo-
 „dem prozekucyi przyjąć supplikują-
 „cego - - Tu się wyraża strona
 pozwana za kontumacyiną, co się
 trafić może y stronie powodowey,
 y tym samym sposobem ma postą-
 pic, tudzież przyczyny spoznienia
 wyrażone: zła droga y przypadki,
 ale te wyrazić, należy, iakie strona
 będzie wnosila.

Nie ma tu wcale strona przeciwna
 słuźney przyczyny nie dopuszczania
 tego, y sprzeciwiając się poka-
 załaby żądanie próźney zwłoki, y
 większych nawet dla siebie kosztów,
 chyba żeby miała prawne excepcye
 de novo po Dekrecie wynikłe prze-

ciw Kommissarzom, w czym strony
y Kommissarze mają się sprawić
podług informacyi daney w §. dru-
gim N^o I kiedy zaś tey nie ma ex-
cepicy, Kommissarze mają przystą-
pic do łączenia się takowym Dekre-
tem - - My Kommissarze zważyw-
szy y poznawszy przyczyny spoznie-
nia się bydź prawdziwe, tudzież
roztrząsnąwszy racyą y wniesienia
w instancyi strony zapozwaney wy-
razone, Kommissarzow oney Prze-
wielebnych NN. równie z nami
przez Dekret approbowanych do
wspólnego zasiadywania y expedy-
owania Aktu, y samą stronę do
wspólnego z powodem procedowa-
nia przyięliśmy, y razem wszyscy
obóm stronom dalszy Proceder na-
kazaliśmy - - Po wypadłym tako-
wym Dekrecie, pozwany jeżeli ma,
wnosi prawne excepcye przeciw
Swiadkom od strony powodowey
wprowadzonym, y dalszy Proces,
w wyż-

w wyższych numerach opisany.

Jeżeliby zaś strona przybyła już po wprowadzonych y przyiętych Swiadcach, y po przystąpieniu przez Dekret do Examinu, łączyć się nie może, ale na terminie z tey Kommissyi stanąwszy u Sądu, y przekładając racye, dla których nie stanął u Kommissyi, nie pozwalając na otwarcie Rotułu, ma prosić o danie mocy Kommissarzom swoim expedyowania osobney na swoją stronę Kommissyi, co gdy nastąpi, Kommissarze tey strony mają zacząć Akt od wydania innotescencyi, y strona powodowa może do tego Aktu stawać, y przeciw Swiadkom excepcyą wnosić, y Kommissarze powinni wszystko rezolwować.

VI. Zdarzyć się może, że w prozekucyi Kommissyi przed przystąpieniem do słuchania Swiadkow, lub w samym Examinie, dla Kommissarza zajdzie przeszkoda słabości, lub

odda-

oddalenia się takiego, że powrotu tego w przyzwoitym czasie strony obiecować sobie niemogą, przez co by Kommissya do należytego nieprzyszła skutku, zwłaszcza kiedy strony po iednym tylko sprowadziły Kommissarzowi, mając więcej u Sądu nominowanych y aprobowanych, ale do Aktu niesprowadzonych, w takowym przypadku Kommissarz daley prozekwować niemogący, lub oddalić się mający, Akta przy swoim zasiadaniu expedyowane ma podpisać w te słowa --

„Wyz wyrazone tey Kommissyi Akta przy moim z Dekretu Sądu N. zasiadywania expedyowane, dalszey z przyczyny N. nie mogąc czynić prozekucyi, na tym tu miejscu infidem podpisuję NN. Kommissarz strony *mp.*

Strona zaś Kommissarza nie mająca, ma uczynić wniesienie, prosząc o Dylacyą, y Kommissarz pozostały adno-

adnotować - - Po oddaleniu się
 „Przew: N. strona do dalszey proze-
 „kucyi swojego Kommissarza nie ma-
 „iąca, o zalimitowanie Aktu Kom-
 „missyi, y odłożenie do Dnia N. Mie-
 „siąca N. upraszała - - Co ma bydź
 „pozwolono Dekretem - - Ja niżej
 „wyrażony, Akt tey Kommissyi do
 „Dnia N. Miesiąca N. odłożyłem,
 „y tenże termin obòm stronom do
 „stawania z należytą gotowością za-
 „wiły zachowałem NN. Kommissarz
 „strony N. *mp.* Gdy przyidzie ter-
 min, po zapisanym Akcie - - Roku
 N. Dnia N. Miesiąca N. - - strona
 wprowadza Kommissarza, y prosi
 o reassumpcyą Kommissyi, y przyię-
 cie onego, a Kommissarz adnotuie,
 „- - Stanąwszy osobiście NN. Aktor,
 „czy też pozwany, Przewielebnego
 „X. NN. Kommissarza na swoją
 „stronę nominowanego y Dekretem
 „approbowanego na miejsce Przew:
 „NN. po zaczętych Akcie tey Kom-
 missyi

„missyi oddalonego, reasumuiąc też
 „Kommissyą do wspólnego zasiady-
 „wania y prozekwowania przyjąć u-
 „praszał - - Na co y druga strona ma
 zezwolić, zwłaszcza niemając. na
 przeciw słuszney racyi - - W obec-
 „ności NN. na przyjęcie Kommiss-
 „sarza, y dalszą Aktu prozekucyą
 „zezwalającego - - Dekret - - Ja
 „Kommissarz Przew: N. od strony
 „N. na miejsce Przew: N. do Aktu
 „tey Kommissyi sprowadzonego
 „Kommissarza za zezwoleniem na
 „to drugiey strony przyjąłem, a po
 „takowym przyjęciu oba wspólnie
 „Akt Kommissyi reasumowaliśmy,
 „y stronom dalszy Proceder nakaza-
 liśmy - - Jeżeliby to było między
 słuchaniem Swiadków, zamiast *dal-
 szy Proceder nakazaliśmy pisać,
 Swiadków jeszcze niesłuchanych
 w swym czasie y terminie przyję-
 tych, y poprzyjętych do kontynu-
 owania Examinu wprowadzić*
 naka-

nakazaliśmy - - Po oddaleniu się Kommissarza zwłaszcza w czas Examinu, jeżeliby strony zgodzili się, aby jeden pozostały kończył, może to uczynić, pierwey iednak zezwolenie na to stron adnotowawszy; tudzież dać się tu Informacya w przypadku, kiedy strony po iednym tylko sprowadziły Kommissarzowi, kiedy bowiem mają pod dwóch sprowadzonych, w zaśły dla iednego przeszkodzie prozekucyi łatwiejszy sposób, by y z drugiey strony iednego uchylili.

Przytym wiedzieć, że w ten czas to tylko służy, kiedy strona ma Kommissarza u Sądu nominowanego y Dekretem approbowanego, w niedostatku zaś takowego, rekurs do Sądu Delegującego, iako y w ten czas, kiedyby Kommissarze nominowani, ziać nie mogli, dla czego, osobliwie w sprawach więkzey wagi, y długiego czasu potrzebujących, należy stronom po dwóch lub więcey nominować.

To

To też Kommissarzom z wielu y
 słusznych przyczyn zachować trzeba,
 á żeby w Kommissyi, którą expedy-
 cyą Akta w różnych terminach przy-
 padające iedne przy drugich zapiso-
 wali, nie oddzielając na infze paginy
 y Arkusze.

VII. Szczegulniey o przyśiędżę
 Swiadków wiedzieć trzeba: 1. Ze
 Swiadkowie koniecznie przyśiędż po-
 winni na wyznanie prawdy, y wyko-
 nywanie takowego Juramentu, żadne-
 go z nich nie infamuję, iakoby ina-
 czey niegodzien był wiary, gdyż się
 to na nich wymaga z postanowienia
 Prawa, które chce y dysponuje, aby
 każdy, by też naygodnieyszy wiary
 Swiadek, przyśięgł, y depozycya nie
 przyśięgłego nie czyni żadnego dowo-
 du, dla czego Kommissarze mają
 moc, y powinni niechącego przymu-
 śić do przyśięgi. Mogą iednak stro-
 ny w prywatnym swoim interesie czy-
 niące, wspólnie Swiadkom przeciw
 sobie

sobie wprowadzonym darować przy-
 sięgę, y Kommissarze adnotowawszy
 takowe stron zezwolenie, mogą z nie-
 mi do Examinu przystąpić. Wyjąw-
 szy sprawy kryminalne, y gdzie i-
 dzie o honor Boski, Dobro Cerkiew-
 ne, Klasztorne, Szpitalne, y Bractwa
 Cerkiewnego; tudzież w Sprawach
 rozwodowych, y które wychodzą ex
 Officio nobili, przysięga Swiadkom
 nie moze być darowana, y opusz-
 czona.

2. W Sądzie Swieckim, ieżeliby
 potrzebne było Swiadectwo Kapłana,
 pociągany być nie ma bez woli y
 wyraźnego na Piśmie pozwolenia Bi-
 skupa, y przysięgając, niekładać pal-
 ców na Ewangelij, ale położywszy
 rękę na pierśiach, lepiej iednak aby
 wykonał Jurament w Konsystorzu
 swoim, czy też u Biskupa.

3. Jeżeli Kommissya nie idzie in
 contumaciam, Jurament Swiadków
 być powinien w przytomności obòch
 stron

stron, inaczey przyięci do przyięgi, w niehytności strony, przeciw ktòrey są wprowadzeni, wyznaniem swoim żadnego niedadzą dowodu, bo ich wyznania moc biorą z przytomności strony, przeciw ktòrey mają świadczyć.

4. Przyięga ich ma być słuchana na Dniu powfzednym nie w Święto.

5. Nizeli Kommissarze Swiadków przyimają do Juramentu, pierwszy z nich ma uczynić mowę, remonstruiąc obowięzek, ktòry mają do wyznania rzetelney prawdy, ciężkość grzechu, krzywoprzyięstwa, a zasługę przed Bogiem tych, ktòrzy dla chwały Imienia iego, dla odkrycia sprawiedliwosci wyznają prawdę, y chwają Boga tym wyznaniem.

§ Piąty.

Kommissarze przystępuiąc do słuchania Swiadków, przypomnieć sobie mają, że z ich dzieła Sąd, y strony wyglądają dowodów sprawiedliwosci

wości, w ich jest mocy niewinnego obronić lub potępić, niecnoty odkryć, lub utaić, przeto sami nayprzód skłonieni ku Świętey sprawiedliwości, powinni bydź w szczerey myśli y żądaniu, aby iako naydoskonaley wy-
pytali, y wywiedzieli się o prawdzie dla pokazania Sądowi, co jest sprawiedliwego, a co niesprawiedliwego, y żaden z nich niepowinien z parcialności ku stronie, starać się o ukrycie prawdy, osobliwie pióro trzymający, używając terminów ekwiwokacyą zawierających, albo też opuszczając dokładnieysze słowa które Swiadek mówi.

Tym więc sposobem sami na umysłach swoich w pobożności udysponowani, mają każdego Swiadka skromnie nie dając mu wstrętu, rzucając czasem według potrzeby reflexye za-
grzewające do nietaenia prawdy, pytać nie o co więcey nadto, co jest w interrogatoryum od strony podanym,
K y cho-

y chociażby Świadek zwłaszcza z proſtoty przydał co nieregulującego ſię do intereſu, tego cierpliwie ſłuchać, ale adnotować nie należy, bo adnotowane u Sądu żadnego nieda dowodu; o to też ſtarać ſię mają, aby deponycy Świadków adnotowali, ile może być, ich ſłowy, tak, by myśli y iſtoty ſłów Świadka w niczym nieodmienić, na tym bowiem rzetelność y ſumnienie Kommiſſarza zawieſło.

Powinni przytym doſkonale wyrozumieć przyczynę wiadomości, z kąd to Świadek wie co deponuje, deponować bowiem nie może, tylko z widzenia y to wſnego, lub z ſłyſzenia czy to wſnego, czy też z drugich powieſci; ieżeli z cudzey powieſci, czy od takiego ſłyſzał, który był przy tym y ſam widział lub ſłyſzał, czy też z ſamy publiczney, czas y miyſce kiedy to ſię ſtało, a kiedy ſłyſzał, czy ieſzcze przed zaczęciem ſprawy, czy po zaczęciu ſprawy, y

iaks

iak przyzna, tak adnotować: co jest
 y zowie się, prawnie mówiąc *Causa*
scientia y bez wyrażenia przyczyny
 wiadomości, byłaby depozycja
 bez fundamentu nic nie ewinkująca,
 y żadnego waloru niemająca, zwy-
 czaj bardzo często praktykujący się
 pisania depozycji w te słowa - -
 „Swiadek pierwszy N. ad *imam* od-
 „powiedział, wszystko prawda, iak tu
 „napisano, *albo* wyznał iak napisano
 „w interrogatorium, *albo* to niepraw-
 „da y niepokaze się - - Swiadek dru-
 „gi N. ad *imam* wyznał co do słowa
 „iak pierwszy, *albo* potwierdził toż-
 „samo, co pierwszy wyznał, *albo* dru-
 „gi Swiadek ad *imam* interroga-
 „rium pozwanego, wyznał toż samo,
 „co na pierwsze interrogatorium Ak-
 „tora - - te y tym podobne depozy-
 „cyi opisywanie jest wcale naganne,
 „a bardziey nic niewarte, y Sąd ode-
 „brawszy taką Kommissyą, niema
 „z czego sądzić, y strony albo drugi
 Ka expens

expens poiąć, albo na sprawie upaść
 muszą, niech proszę uważy Kom-
 missarz, iak ciężki rachunek ma dać
 Bogu; należy więc kazdego Swiad-
 ka adnotować słowa y depozycyą,
 á iezeliby sam Swiadek pytany na
 interrogatoryum odpowiadał -- To
 jest tak w samey prawdzie, iak Swia-
 dek N. ktòry tu był przedemną o-
 powiedział -- tey depozycyi Kom-
 missarze przyiąć nie powinni, bo każ-
 dy powinien wyznać to, co sam wie y
 dać racyą z kąd wie; y owfzem nie
 dosyć na tym, żeby Swiadek pytany
 o przyczynę wiadomości powiedział
 -- Wiem to, bo byłem przy tym --
 ale ma dodać, czy tam będąc, sam to
 widział, lub słyszał, może bowiem
 pod ów czas bydź na mieyscu, á nie-
 widzieć y nieśłyszeć, będąc iakim
 dziełem zabawnym, albo był w tym
 Domu, ale nie w tey Izbie, w ktòrey
 się to stało. To też zdarzyć się mo-
 że, że Swiadek zapytany na pierwsze
 inter-

interrogatoryum, zacząwszy historycznie, opowiada rzecz aż do końca, która jest na interrogatorya dla iśnieyszego dowodu podzielona; potrzebna tu jest Kommissarza roztropność, nayprzód słucać cierpliwie, a poskończoney Swiadka narratywie rekapitulować interrogatorya, powtórnie nakaźde pytając, y do każdego zapisać, co służy z przydatkiem z kąd to wie, bo wyznanie na każde interrogatoryum bydź powinno stwierdzone Causa scientix, y Kommissarzom nie należy przyimować y adnotować na pytanie pierwszego interrogatoryum, depozycyi innym interrogatoryom służącey, a potym pisać -- *ad zdum 3tium &c.* -- odpowiedział jak na pierwsze -- z przyczyny wyż wyrażoney; że Swiadek na każde z osobna odpowiedzieć powinien y dać przyczynę wiadomości, powtórę ze cokolwiek nad interrogatoryum pierwsze deponował, podług

K₃

Prawa

Prawa, nie ma waloru, á zatym idzie, że poslednieyſze interrogatorya nie mają dowodu, przez co Świadek oczewiſty podług Prawa dowód dający, nic nie wyprobuie,

Sposob prawnie napisania depozycyi pokaze się w przykłądzie niżej położonym, tu ieſzcze należy wiedzieć porządek: że Świadkowie ſtrony powodowey na iej interrogatorya pierwſze trzymają mieyſce, y examen ich zaraz pod Dekretem przyſtąpienia do examinu, iako wyżej napisanym, kontynuując, Akt Kommiſyi ma być piſany. Potym dopiero mają być ſłuchani Świadkowie ſtrony zapozwaney na interrogatorya relewacyjne, y rekonwencyonalne, ieżeli ma, y owſzem ieżeli zapozwany tego pretendować będzie. Examen iego Świadków ma być oſobno piſany, y po zakończeniu w inſzy Rotuł zamknięty; oraz y to dependuie od woli ſtron, czy mają być ſłuchani Świad-

Swiadcowie obòch stron na interrogatorya obòch stron, czy też Aktora Swiadcowie na interrogatorya Aktora tylko, á Swiadcowie pozwanego na interrogatorya pozwanego tylko. To też wiedzieć trzeba: że Kommissarze po przywołaniu do Examinu Swiadka, powinni każdemu ponowić reflexyą ku wyznaniu prawdy, y nim przystąpią do pytania na interrogatorya strony, pierwey mają każdego wypytać: iak mu Imię, z kąd jest, wiele ma Lat, czy dawno się spowiadał, w wyznaniu swoim czy ma sprzyiać sprawiedliwości, y to wszystko adnotować sposobem w nizey wyrażoney formie opisanym, do której formy należą interrogatorya w sprawie dla przykładu wziętey, w pierwszym tey drugiey części paragrafie uformowane.

K₄

Forma

Forma Pisania Depozycyi Swiadków.

Examen Swiadków strony powodowej
na interrogatorya konwencyonalne.

„ Swiadek pierwszy, Wielebny N.

„ Paroch N. miał Mszã Świętą na

„ Dniu dzisieyszym poprzyściągł, y

„ sprzyiając sprawiedliwości wyznał.

„ *Ad inum* Tego Dnia. To jest

„ drugiego 7bra wieczorną porą z

„ ludźmi których po Imieniu nie

„ znam W. X N. Paroch N. znaj-

„ dował się w końcu ulicy za płotem,

„ miarkując, że musiał na kogoś zasieść,

„ bo nic nie robiąc, ku polu wyglądał,

„ y czalem krył się, *Pytany z kąd*

„ *byto wiedział* odpowiedział, tego

„ wieczoru zdarzyłomi się tamtędy

„ przeieżdżać, y widziałem go na mo-

„ ie oczy, y uważylem to.

„ *Ad zdu* Przeieżdżając tylko

„ tam byłem y niebawiłem, á zatym

nie-

„niewiem co daley nastąpiło.'

„ *Ad 3tium* &c.

„ Swiadek drugi Urodzony N. ma-
 „iąc lat N. spowiadał się na Dniu N.
 „poprzyśiągł, y sprawiedliwości
 „sprzyiając wyznał.

„ *Ad imum* Czy zasiadał za pło-
 „tami W. N. Paroch N. na ludzi U-
 „rodzonego Aktora czatując, tego
 „nie widziałem, słyshałem tylko od
 „ludzi powiadających, że to widzieli.

„ *Ad zdum* Prawda że Paweł y
 „Piotr tego Dnia drugiego 7bra w
 „końcu wsi, na ulicy wyłożyli z sprzę-
 „żaiu konia, Urodzonego N. y sam
 „X. N. ludzi tegoż Pana N. bił y
 „odpędzał C. S. gdyż na to nadiacha-
 „łem, y iuz to sam widziałem.

Ad 3tium &c.

Uwazyć proszę w opisaniu tych
 dwóch Swiadków, w pierwszym, że
 Kapłana na Swiadectwo stawionego
 nie należy pytać o lata, bo każdy
 Kapłan, nie może byđz tylko w wie-
 ku

ku doskonałym, ani się go pytać o odprawienie Spowiedzi, bo Msze odprawiający, ma być rozumiany: że się trzyma w pobożności; pytany bywa, kiedy Mszą miał, bo z częstego odprawowania, poznaie się bogoboyność jego y dobre sumnienie. W drugim uważyc, że Szlachcica nie należy pytać z kąd iest, ale iezeli ma iakowy Urząd, ten się przydaie, a kiedy będzie Urzędnik znaczny Ziemski lub Sądowy, ani o Lata pytać, bo na takowe Urzędy zbyt młodych niewynoszą, a zatym samych tylko Mieszczan y wieśniaków pytać się należy, z którego są Miasta lub wsi, bo ci inzego zaszczytu nie mają króm obywatelstwa, y te im sprawuie kredyt podług osiadłości y mienia się, dając poznać, że niewłoczęga nie mający w Prawie kredytu y mieysca.

Powtòre w wyż wyrażonych depozycjach uważyc należy, że przyczyna wiadomości, dwoiakim się wyraża
 sposo-

spůsobem, albo iak jest położona w depozycyi Swiadka pierwszego. *Ad unum* temi słowy -- *Pytany z kąd by to wiedział* -- albo iako w depozycyi Swiadka drugiego. *Ad zdum* kładąc tylko litery C. S. które znaczą *Causa Scientia*. Pierwszym lub drugim sposobem przyczynę wiadomości wyłączać od depozycyi, rzecz jest wielce użyteczna, gdyż iaśniey pokazuje moc y walor depozycyi, w praktyce iednak czasem się ta punktualność nie zachowuje, ale to zachować się powinno, aby przyczyna wiadomości, choć nie tym porządkiem była dołożona słowy wyraźnemi nie wątpliwemi, takimi oraz, iakieby niewyjawiali osoby Swiadka.

Po trzecie y to wiedzieć, że wyexaminowawszy na wszystkie interrogatorya Swiadka, nim będzie wypuszczony, Kommissarze powinni mu przeczytać depozycyę iego, iak są adnotowane, aby wiedział, że tak napisano

pisano iak mówił, tudzież dla tego, że może iefzcze poprawić lub przydać, y iezeliby co odmieniał, ma bydź tak adnotowano - - Tenże Swiadek po skończonych depozycyach ad interrogatorium N. rzecz lepiey sobie przypomniawszy dodał §c. albo odmienił powiadając §c. - - pisać to co mówić będzie, y ma także dać przyczynę wiadomości: iezeliby zaś iakowey depozycyi zapierał się, większa wiara Kommissarzom, nizeliemu, ta poprawa czy przypadek depozycyi, służy mu tylko do pòki nie będzie wypuszczony, y ma zupełną wiarę po wypuszczeniu między słu- chaniem innych Swiadków, iezeliby powracał y chciał poprawić, suspicya jest czy nie z namowy strony, ma iednak bydź przyięty y słu- chany, a do Sądu będzie należało oszacować te iego poprawienie czy przydatek.

Maią też Kommissarze, przed wypuszczeniem każdemu Swiadkowi prze-

przełożyć obowiązek pod złamaniem wykonanej przysięgi na nim zostającego, aby wyszedłszy co deponował nikomu nie wyjawiał, a choćby też nic nie deponował, będąc wszystkiego niewiadomy, nie powinien wyszedłszy mówić, iam nic niepowiedział, bo nic nie wiedział, po uczynionym zaś takowym zakazie przy depozycji do ostatniego interrogatoryum Kommissarz pióro trzymający ma dopisać - - Et tantum &c. Cui &c. z kończywszy zaś wszystkich strony Swiadków, przy ostatniej ostatniego depozycji dopisać - - Et tot & tantum &c. Cui &c. Swiadek pisać umiejący może dać depozycją swoją na Piśmie, przez siebie podpisanym y byle było dokładne, y z wyrażeniem przyczyny wiadomości, Kommissarze mogą to przyjąć, y do Rotułu inkluadować. Tego też wielce postrzegać należy, aby nie tylko do Juramentu, lecz ani do Examinu podpisał Swiadek

dek nie był przyięty.

Kiedy strona powodowa, prócz interrogatoryów konwencyjonalnych ma drugie responforyalne na rekonwencyą pozwanego, każdy z osobna Swiadek po skończonych interrogatoryach konwencyjonalnych przedzielwszy depozycye, temi słowy pośrodku pisać się mającemi -- *Na interrogatorya responforyalne przeciw rekonwencyi pozwanego* -- zaraz powinien być examinowany, y na responforyalne, y aż przy depozycyi do ostatniego interrogatorium mają się dopisać słowa -- *Et tantum &c. Cui &c.* tak iako się zachować powinno z Swiadcami strony zapozwaney w interrogatoryach Relewacyinych y rekonwencyjonalnych. Po zakończonym więc Examinie Swiadeków strony powodowey, mają przystąpić do słuchania Swiadeków strony zapozwaney na interrogatorya Relewacyine y rekonwencyjonalne, ie-

żeli

żeli ma, tudzież onych depozycyą adnotować, albo zaraz pod Examinem Swiadków powodu, albo osobno podług żądania pozwanego, iako się wyżej rzekło. Kiedy się łączą razem, dosyć jest tak ich intytuować - -

„ Examen Swiadków strony zapoz-
 „waney, na interrogatorya Relewa-
 „cyine y rekonwencyonalne - - y
 „zaraz potym *Swiadek pierwszy Sc.*
 „Jeżeli się osobno piszą, y mają pòyść
 „w inſzy Rotuś, tak z gòry zapisać
 „należy.

„ Examen Swiadków strony zapoz-
 „waney W. N. Parocha N. na inter-
 „rogatorya Relewacyine y rekonwen-
 „cyonalne sub Aëtui Kommissyi na
 „mieyscu N. z Dekretu Sądu N. w
 „sprawie N. agituiącey się przez nas
 „niżey podpifanych Kommissarzów
 „Roku N. Miesiãca N. Dnia N. ex-
 „pedyowany.

„ Swiadek pierwszy sławetny N.
 „ Miesz-

„Mieszczanin N. mający Lat N.
 „Spowiadał się Spowiedzią Paschalną,
 „*albo* na Dniu N. poprzyśiągł, y spra-
 „wiedliwości sprzyiając wyznał.

Na Interrogatorya Rele- wacyjne.

„ *Ad unum* Tego Dnia drugiego
 „*7bra* nie zdarzyłomi się byź w
 „Plebani, ani też słyższalem od ko-
 „go czy X. Paroch był w Domu czy
 „ieździł dokąd. *Albo* iest to tak, że
 „tego Dnia X. Paroch zbierał Zboże
 „na Polu swoim w końcu wsi za pło-
 „tami, y bawił aż do wieczora, ale
 „też y robotę skończywszy, bawił
 „ieszcze z swemi Ludźmi do zmro-
 „ku, wiem to, bo byłem y bawiłem
 „tam blisko, a zatym wszystko wi-
 „działem y uważałem.

„ *Ad idem* &c.

Na Interrogatorya Rekon- wencyonalne.

„ *Ad unum* To wiem że w Roku
 prze-

„przeszłym Pan N. X. Parochowi
 „na łące N. Siano zabrał, byłem
 „przy tym zabieraniu y widziałem.

„ *Ad 2dum* Przy zabieraniu Wo-
 „łow niebyłem, ale znałem te Woły
 „X. Parocha, y widywałem ich na
 „Dworze Pana N. zostawali tam
 „Niedziel kilka, y znać po nich było
 „że zmorzone.

„ *Ad 3tium* *Et c.* A przy ostatniej
 „depozycyi dodać - - Et tantum *Et c.*
 „Cui *Et c.*

Tym porządkiem każdy Swiadek
 ma byż examinowany aż do ostat-
 niego, y tam dopiero Et tot Et tan-
 tum *Et c.* Cui *Et c.*

W ten czas kiedy strony wnoszą y
 pretendują, aby obòch stron Swiad-
 kowie na wszystkie, to jest obòch
 stron interrogatorya byli examino-
 wani, należy y w ten czas nie mie-
 szając iednych z drugimi, pierwey
 słuchać Swiadków strony powodo-
 wey, á potym zapozwaney tym po-
 rząd-

rządkiem, napisawszy tytuł: *Examen* *Swiadków strony powodowej* zaraz *Swiadek pierwszy &c.* na interrogatorya konwencyonalne *Ad imum &c.* na interrogatorya Relevacyjne W. pozwanego *Ad imum &c.* na interrogatorya rekonwencyonalne pozwanego *Ad imum &c.* na interrogatorya responsoryalne Aktora przeciw rekonwencyi pozwanego *Ad imum &c.* y tym sposobem mają być słuchani inni; á gdy wyexpedyowany będzie ostatni powodu, dopiero ma się zacząć *Examen Swiadków strony zapozwanej*, y jeżeli ten *Examen* ma się łączyć w jeden Rotuś, zaraz po depozycyach *Swiadków powodowych* zapisać tytuł w te słowa -- *Examen Swiadków strony zapozwanej* -- y zaraz zacząć, *Swiadek pierwszy &c.* zachowując porządek nie odmiennie, iak z *Swiadkami* powodu, jeżeli zaś mają iść w inšzy Rotuś, tytuł -- *Exa-*

„Examen Swiadców strony zapozwa-
 „ney W. N. Parocha N. na interro-
 „gatorya konwencyonalne relewa-
 „cyine y rekonwencyonalne pozwa-
 „nego oraz responsoryalne powodu
 „przeciw rekonwencji, sub Aktu
 „Kommissyi na miejscu N. z Dekre-
 „tu Sądu N. w sprawie N. agitują-
 „cey się przez niżej podpisanych
 „Kommissarzów Roku N. Miesiąca
 „N. Dnia N. expedyowany - - Swia-
 dek pierwszy &c. iako się wyżej
 rzekło.

Jeżeli w czasie examinu Swiad-
 kow stronie przybędą dowody, pro-
 bowania excepcyi przeciw Swiad-
 kowi w swym terminie zaniesionej,
 których pod ów czas nie miała, a
 zatem y excepcya była odrzucona,
 może czy to w czas sam Examinu,
 czy też po skończonym Examinie
 uczynić o to wniesienie do Kommiss-
 sarzów, y Kommissarze mają przy-
 łąć, y adnotować, naprzykład: - -

L2

W tym

„W tym miejscu po zakończonym
 „Examinie wyż wyrażonego Swiad-
 „ka, *albo* po zakończonych Swiadków
 „depozycyach stanąłszy strona N.
 „na wyprobowanie excepcyi wyżej
 „przeciw Swiadkowi N. zarzuconey,
 „dowody NN. których pod ów czas
 „nie miała, wniosła, też przyjąć, y
 „na fundamencie onych salwę excy-
 „powania przeciw niemu y depozy-
 „cyi iego w Sądzie sobie zachować,
 „y w tych Aktach adnotować upra-
 „szała. My Kommissarze te wnie-
 „szenie przyjęliśmy y dowody adno-
 „towawszy, teyże stronie excypowa-
 „nia u Sądu salwę zostawiliśmy - -
 „Podobnym sposobem y inne wnie-
 „szenia regulujące się do sprawy y
 „interesu, y do iasnieyszego dowodu
 „służące, mają być adnotowane, do
 „których ieżeliby była potrzebna y
 „strona przeciwna, ma być woko-
 „wana y w wniesieniu na przeciw słu-
 „chana. Nadto ieżeli po zakończo-
 „nych

nych Examinach strona przybrała nowych Swiadków, których pierwey sprowadzić nie mogła, lub że ci iey intereffu lepiej wiadomi, tego nie znała, może uczynić wniesienie, prosząc o pozew dla nich, y zapozwanych wprowadzić, czemu y strona przeciwna przeczyć niepowinna, chyba żeby miała excepcye prawne, y Kommiffarze pozwoliwszy wprowadzić Dekretem, mają tych excepcyi słuchać, y iako się w wyższym §. N° II. rzekło, rezolwować, y jeżeli te excepcye niebędą prawne, odrzuciwszy ie, Swiadków do przyięgi przyjąć, y examinować; y owszem w sprawach Fiscy, y ex officio nobili na Kommiffyą wypadłych, Kommiffarze powziąwszy wiadomość o Swiadkach zupełniey rzecz znających, byle iawney excepcyi niepodległych, motu proprio mogą kazać przypozwać y wprowadzonych w przytomności iednak strony obwinionej y z adnotowaniem

waniem excepcyi, jeżeli iakowe wno-
 sić będzie, do Juramentu przyjąć y
 examinować.

W adnotowaniu depozycyi przy-
 kładnych y samey tylko sprawiedli-
 wości szukających Kommissarzów
 zwyczaj ten jest, że w Examinie
 Swiadków strony powodowej, depo-
 zycye pisze Kommissarz strony po-
 wodowej, a dyktuje podług wy-
 znania Swiadka Kommissarz strony
 zapozwanej; y wzajemnie, w Exa-
 minie strony zapozwanej pisze Kom-
 missarz strony zapozwanej, a dyktuje
 Kommissarz powodu, wychodząc zaś
 z Sessyi lokują Akta w Szkatułce
 Kommissarza strony iedney, a klu-
 czyk się oddaje Kommissarzowi stro-
 ny drugiey, y iako w przytomności
 wszystkich zamykają się, tak nie mo-
 gą być odemknęte, tylko w przy-
 tomności wszystkich. Kiedy zaś Akt
 limituje się na czas długi, wszyscy
 Kommissarze podpisawszy Akta ex-
 pedy-

pedyowane, lokują ię w trzymają-
cego pióro; wiedzieć też należy, że
Kommissarze są wielce obligowani
do Sekretu, aby stronom nic niewy-
iawili, y ten Sekret tak Kommissa-
rzów iako y Swiadków obowiązue
aż do czasu publikacyi depozycyi u
Sądu lub u Kommissyi, kiedy Kom-
missarze mają moc finalnego roz są-
dzenia, nastąpić mającey, á y potym
co który Swiadek deponował, y
wszystko to, coby między stronami y
Swiadkami mogło uczynić niechęć
lub większą kłótnie, w Sekrecie trzy-
mać należy, gdyż y Sąd tego publi-
kować nie będzie; y iezeliby za ze-
zwoleniem stron Kommissarze przy-
brali Pisarza do Aktów, ten ma
wprzód przyśiądź na Sekret, wyjąw-
szy iezeliby był publiczny Nota-
ryusz.

Chociaż rzekło się wyżej, że Kom-
missarz dystryngwowańszy przez szac-
cunek powagi swoiey bierze prym

L4

miejsca

mleyſca, ale co do Aktu wſzyſcy ſą
 równi, a zaty m ten godnieyſzy, czi
 przez ludzkość uczynionej, nie ma
 używać na kontempt kollegów, zwiła-
 ſzcza wymagając na nich powodo-
 wania ſię z pokrzywdzeniem ſprawie-
 dliwości, w czym oprzeć mu ſię kaź-
 dy może, y powinien, z tą przecieź
 ſkromnością: by tey nieſnaſki y emu-
 lacyi ſtrony niedociekły, y nie ſtało-
 ſię zgorſzenie powadze Kommiſſar-
 ſkiej nieprzyzwoite. Wiem prakty-
 kę w podobnych luktach mądrze u-
 ſpokoioną, y w ſubtelia ch nienaga-
 nioną, że dwóch będąc, kaźdy z o-
 ſobna wſzyſtkie Akta piſał, y kaźdy
 w ſwòy Rotuł zamknięte ſwey ſtrone
 oddał.

Akta Kommiſſarſkie do Sądu przyiſć
 powinny wypisane, dokładnie, czy-
 telnie, czyſto, tak by żadney niebyło
 litury czyłi mazania, lub ſenſu y
 ſłow albo liter potrzebnych opuſz-
 czenia, przeto ieżeliby potrzeba wy-
 ciągała

ciągała, aby były ad mundum przepisane, mają się przepisać w przytomności wszystkich, y na miejscu Aktu, żadnemu niepozwalając do domu dla przepisania, a przepisane wszyscy wspólnie zweryfikowawszy z pierwszym napisaniem, jeżeli co nieodmieniono, lub opuszczono, lub przydano, też pierwsze napisanie mają spalić, tak, a żeby u żadnego Kommissarza najmniejszego papierku nie zostało.

Kiedy Dekretem będzie przydany, lub za zezwoleniem stron od Kommissarzów przybrany Pisarz zwłaszcza Apostolski, czy też z kreacyi in-szey Duchowney władzy publiczny, ten ma inszą do zapisowania formę, o której samemu wiedzieć należy.

§ Szósty.

Kiedy Dekretem Kommissyi Kommissarze będą mieli zlecone nie tylko słuchanie Swiadków, ale też wizyą gruntu, na którym się wiolen-
 cya

cya stała, albo o który między stronami sprawa, lubo ta wizya może być podług okoliczności y sposobnieyszey pory pierwey, niż słuchanie Swiadców, co zawisło na żądaniu stron y roztropności Kommissarzów, y owszem jeżeli wizya może służyć do oświecenia Kommissarzów, y do łatwieyszego poymowania y rozumienia depozycyi Swiadców w granicach, obmiedzowaniu y ich imionach, lepiej jest uprzedzić wizyą, odłożywszy na potym słuchanie Swiadców; w Aktach iednak Kommissyi, chybaby porządek interessu y sprawy inaczey kazał, za zwyczaj adnotuje się po depozycyach w ten

„Sposob - - Przytym mocą tegoż
 „Dekretu Kommissyi y za uproszeniem stron, z Ludźmi granic, y obmiedzowania dawnego dobrze wiadomemi na Łąkę, z którey Urodzony
 „Aktor zabrał Siano W. pozwanego,
 „pretendując być swoią, wziąwszy
 wynoto.

„wynotowane z funduszu granice, y
 „miedzy gruntów Cerkiewnych wy-
 „iachaliśmy, y stanąwszy nayprzód
 „pytaliśmy, iakby się nazywała, y
 „czy ta to jest, o którą między stro-
 „nami sprzeczka, y poznawszy z od-
 „powiedzi, że ta jest nie inna, y tak
 „się nazywa, kazaliśmy sobie poka-
 „zać iej miedzy, w pokazaniu pyta-
 „liśmy iak się nazywają, á z odpo-
 „wiedzi zapatrzywszy się na opisanie
 „Funduszowe, znaleźliśmy łąki y iej
 „miedzy imiona ieszcze do tąd trwa-
 „jące, też obchodząc y zważając
 „przy na ocznym Ludzi przyświad-
 „czaniu uważyliśmy, że Urodzony
 „Aktor mając o miedzę N. łąkę
 „swoią, zepsuwszy dawno miedzę,
 „pomknął się znacznie w łąkę Cer-
 „kiewną, co poznać się dało nay-
 „przód z znaków dawney miedzy; w
 „jednym rogu kamień duży zdawna
 „dla miedzy tam położony, który
 „nie niezbyt ieszcze w ziemi uryty,
 łatwo

„łatwo od wiadomych miejsca mógł
 „bydź odkopany, w drugim rogu od
 „dołu wedle pól oranych pień drze-
 „wa przez Aktora od Lat kilku
 „zciętego w korzeniu ieszcze nie
 „zgniły mającey; powtòre z tąd, że
 „pola tam leżące w swych miedzach
 „od granicy do granicy równą idą
 „szerokością, co iest zachowane y w
 „polu ornym Urodzonego Aktora, po-
 „sam pień pokazany, od którego po-
 „rzuciwszy ciągnienie miedzy, ku
 „kamieniu wtargnął, po nad oronę
 „Pola Cerkiewne, w łąkę Cerkiewną,
 „y znacznie ją zwąził, a swoją nad
 „należyta miarę w szerokości, z tey
 „strony pomnożył; a gdy w tak-
 „wym dowodzie Urodzony Aktor
 „ludzi dowodzących pracowitych N
 „N. Obywatelów teyże Wsi do za-
 „przyiężenia tego dowodu pociągał,
 „My onych do przyięgi przyięliśmy,
 „y w przytomności stron każdemu
 „z nich na tę Rotę -- Jako tak z po-
 wieści

„wieści dawnych Ludzi iako y pa-
 „mięci moiey od lat młodych wiem.
 „y znam doskonale, że kamień y pień
 „na tey miedzy okazane, są miedzowe,
 „nie z trafunku znaydujące się, y Pa-
 „rochowie tuteysi z dawnych dawien
 „po te znaki kofili -- poprzyśiądz na-
 „kazaliśmy, y poprzyśięgli, oraz
 „dokumenta NN. od strony zapoz-
 „waney pokładane w Oryginałach y
 „autentycznych ekstraktach, uważnie
 „y rozmyślnie czytaliśmy, z dowo-
 „dzeniem miedz, y granic konfron-
 „towaliśmy, y zgadzające się w
 „wszystkim znaleźliśmy, y iakośmy
 „widzieli y poznali, tę wizyą naszą
 „dla zupełney Sądu informacyi wy-
 „pisaliśmy -- Do wizyi należy użyć
 „ludzi, iak starsze mogą się znaleźć, y
 „niekoniecznie z tey wsi, ale y inzey
 „graniczącey; w przykładzie wyzey
 „opisanym przyłączona iest y przyśię-
 „ga, dla pokazania: że takowe Jura-
 „menta od Kommissarzów mają być
 przyi-

przyimowane, kiedy strony pretendują, ale jeżeliby się w praktyce zdarzyło mieć takowe ograniczenia dowody, przyśięga mniej potrzebna. W zachodzących wątpliwościach kiedy obie strony stawiają Świadków inſze pokazując między, na przezorności zawieſto Kommiſſarzów, których mają przyjąć, ponieważ oboch stron przyięci być nie mogą, bo iedne tylko między y granice są prawdziwe.

Wizya gruntu, ileby tylko była potrzebna do objaſnienia ſprawy, może być y bez Dekretowego wyznaczenia, za żądaniem oboch stron, ale mocniejszy czyniona z Dekretu, y gdy iż Dekret nakaże, może się odprawić in contumaciam strony do wizyi nieprzyſtępującej. Tudzież nie tylko wizya idzie w zaſzłej kontrowerſyi o grunt y między iego, ale też dla uznania ſzkòd poczynionych, iako to: wyciętego drzewa, ſpaſionego

nego zboża, y innych.

Jeżeli osobno są pisane y do inszego Rotułu depozycye Swiadków strony zapozwanej, wizya ma się zapisać, przy depozycyach strony powodowej, gdzie są y inne Akta, jeżeliby okoliczność inaczej nie raziła.

CZĘŚĆ

<http://rcin.org.pl>

CZĘSC TRZECIA

Co mają zachować Kommissarze po zakończoney Kommissyi.

§ Pierwszy.

Po zakończoney Kommissyi, Kommissarze nie mający mocy finalnego rozszędzenia, to iedno mają do czynienia, też Kommissyą odeśłać do Sądu dla finalney rozsprawy, naznaczywszy sstrom termin do otwarcia Rotułu, czy też nakazawszy przypozew w takie słowa - - Ten „wyż wyrażonych prawnie poprzy- „siegłych Swiadków Examen zakon- „czywszy, y depozycye onych po- „dług Boga y Sumnienia wiernie za- „pisawszy, też dla finalnego sstrom, „rozszędzenia do Sądu Deleguiącego „Konfystorza Generalnego Włodzi- „mierkiego z należytym ufzanowa- „niem odsyłamy, y termin stawiania

do

„do otwarcia Rotułu Dzień N. Mie-
 „siąca N. Roku teraznieyszego stro-
 „nom przeznaczzyw zy, dla zupeł-
 „nieyszey wiary y wagi, przy zwy-
 „kłych pieczęciach rękoma własnymi
 „podpisujemy. Dan Roku, Miesiąca,
 „Dnia, iako wyżej NN. Kommissarz
 „strony powodowey *mp.* NN. Kom-
 „missarz strony zapozwaney *mp.*

Jezeli z iakowey okoliczności wy-
 raźnego terminu nie naznaczą, za-
 miast tych słow -- *Termin stawania*
Et. pisać -- y by strona stronę
do otwarcia Rotułu przypozwała
nakazałszy dla zupełnieyszey Et.
 Kiedy pozwanego inkwizycya w in-
 szy Rotuł idzie, depozycye Swiad-
 ków iego, tymże sposobem mają
 bydź podpisane, y należy aby w o-
 bydwóch inkwizycyach wszyscy się
 Kommissarze podpisali, y wszyscy
 pieczęci swoje pokładli, inaczey
 Kommissyja poszłaby w podeyrzenie;
 w inkwizycyach in contumaciam

M

pozwa-

pozwanego expedyowanych po tych
 słowach -- *prawnie poprzyjętych*
 dodać, *od strony powodowej wpro-*
wadzonych, & in contumaciam
pozwanego słuchanych Swiadków
&c. y nie termin naznaczać, ale
 pozwanego do otwarcia Rotułu przy-
 pozwać nakazać powinni.

To zakończywszy, powinni przy-
 stąpić do pieczętowania Rotułów ra-
 zem wszyscy, na miejscu Aktu w
 obecności stron; w Rotuł zaś kiedy są
 dwa, to w pryncypalniejszy powodu
 gdzie są wszystkie Akta Kommissyi,
 należy inkludować krom Aktów
 Kommissyi, Dekret na Kommissyą
 czy też List Remissoryalny, czy to
 Instrument, za którym ta się Kom-
 missya expedyowała, List obwiesz-
 czalny, y prorogacyi jeżeli był, List
 monitorij przeciw Swiadkom, jeżeli
 był, y inne dowody ku wsparciu spra-
 wy służące, y którey stronie służą w
 tey Rotule inkludować, tudzież in-
 terro-

terrogatorya y Regestria Swiadców,
które ktòrey stronie y Examinowi
Swiadców służyć, w tey Rotuś włożyć,
á jezeli obòch stron Swiadcowie na
obòch stron interrogatorya słuhanii
byli, wszystkie interrogatorya ma-
iż bydź na dwie ręce przepisane, od
stron y Kommissarzów podpisane, y
jedne w powodu, drugie w pozwa-
nego Rotuś zamknięte; w zamyka-
niu y pieczętowaniu Rotuśu tey na-
leży użyć przezorności, y ostroż-
ności, aby bez nadwężenia pie-
częci nie mógł bydź otworzony y
rewidowany, y wszyscy Kommiss-
sarze pieczęci swoje położyć mają.

Dokumenta ktòre niepowinny iść
do Rotuśu, iako to Fundusze, zapisy,
Legacye y inne, co były presento-
wane u Kommissyi, y w Aktach są
adnotowane, nizeli stronom oddane
będą, na każdym mają zapisać, y
wszyscy podpisać produkt w te sło-
wa - - Roku N. Miesiąca N. Dnia
Mz N.

„N. u Sądu Kommissyi był produk-
 „wany y pokładany in fidem &c.
 „NN. Kommissarz strony powodo-
 „wey *mp.* NN. Kommissarz strony
 „zapozwaney *mp.* Na ostatek po-
 „winni zapisać Rotuś w te słowa - -
 „Rotuś inkwizycyi y Examinu Swiad-
 „ków w sprawie między Urodzonym
 „N. Aktorem z iedney á W. X. N.
 „Parochem N. o zabranie konia y
 „pobicie ludzi Aktora, iako obszer-
 „niey w Processie sprawy pozwanym,
 „y rekonwenientem z drugiey strony
 „w Sądach Konfysforza Generalnego
 „Włodzimierskiego toczącej się y
 „agitującej przez nas intro podpi-
 „sanych Kommissarzów, in loco loci,
 „na stronę powodową expedyowanej
 „zamknięty y zapleczetowany, y do
 „wyż wspomnionego Sądu dla final-
 „nego rozśądzenia, z wyznaczeniem
 „do otwarcia na Dzień N. Miesiąca
 „N. Roku, terażnieyszego terminu
 „wraz z stronami odesłany. - -

Y na

Y na drugim Rotule pozwanego, toż samo ma się zapisać, odmieniwszy gdzie pisze *na stronę powodową* pisząc, z *strony W. pozwanego y rekonwenienta expedyowaney*; jeżeli nie będzie rekonwencyi słowo *rekonwenienta* opuszczać; kiedy obòch stron Examen w jeden Rotuł idzie, natymże miejscu pisze się -- *Na obie strony expedyowaney* -- Jeżeli Kommissya expedyowana in contumaciam, na tymże miejscu pisać -- *Na stronę powodową in contumaciam strony zapozwaney niestawiającej expedyowaney* -- Przy tym kiedy do otwarcia niema naznaczonego terminu, zamiast tych słów -- *z wyznaczeniem do otwarcia &c.* pisać -- *gdy strona stronę do otwarcia przypożwie, wraz z stronami odesłali my Na Rotule in contumaciam wraz z stronami* opuszcza się.

§ Drugi.

Kommissarze oraz Sędziowie po zakończo-

kończonych Świadców Examinach rewizyi y wſzystkim tym co do dowodów w ſprawie należy, poſtępują ku finalney decyzyi, zachowując też ſame prawne kroki y Akta, które expedyują ſię po odeſtanej Kommiſſyi u Sądu.

Akt Pierwſzy.

Strona powodowa ſtaſzawszy uprasza o publikowanie depozycyi Świadców, y ieżeli rozumie bydź potrzebną, razem doprasza ſię y o komunikacyą tychże, a Kommiſſarz adnotuie -- Dnia N. Mieſiāca „y Roku wyż wyrażonych.

„ Po zakończonym wyż wyrażonych „Świadców examine, ſtaſzawszy Uro- „dzony N. Aktor, tychże Świadców „depozycye publikować, y onych w „kopiach ſobie komunikować uprasza -- Kiedy Aktor bierze komunikacyą, należy aby ią brał y pozwany, gdyż nie przeyrzawszy ſię dobrze w Depozycyach nie miałby czego

czego odpowiedzieć na excepcyą,
 któreby Aktor przeciw nim ze-
 chciał wnosić, a zatym tak stawać
 „powinien -- W obecności W. N.
 „pozwanego y rekonwenienta na pu-
 „blikacyą depozycyi Swiadków słu-
 „chanych zezwalającego, y także o
 „Kommunikacyą onych supplikują-
 „cego -- Dekret -- My Kommiss-
 „sarze y Sędziowie, mocą Dekretem
 „Sądu Delegującego, nam użyczoną
 „postępując ku finalnemu rozstrądzeniu
 „za instancyą strony powodowey a
 „zezwozeniem zapozwaney, depozy-
 „cye słuchanych przez nas Swiadków
 „publikowaliśmy, onychże kommu-
 „nikacyą w kopiach obòm stronom
 „wydać zezwoliwszy, termin excy-
 „powania przeciw tymże, Dzień N.
 „Miesiąca y Roku ninieyszych na-
 „znaczylismy, y stronom do stawa-
 „nia zawiły zachowaliśmy M. D. N. --
 Kommissarze wydając kommuni-
 kacyą, wiedzieć mają, że oryginal-
 M₄ nych

ných inkwizycyi, y Aktu Kommissyi żadney stronie powierzać niemają, ani z mieysca Sądu wydawać komu innemu do wypisania kopij, ale sami ię wypisać powinni, wypisując zaś należy każdą depozycyą wypisać wiernie, opuszczając jednak imię Swiadka, z kąd jest, wiele ma Lat, y wszystko to, z kądby strona mogła dōyść osoby Swiadka, a zatym po wypisanym tytule Examinu, iaki gdzie jest, tak tylko pisać - *Swiadek pierwszy &c.* nic wiecey nie przydając. *Ad unum &c.* pisać depozycyą, y tym sposobem wszystkie inkwizycye wypisawszy, na końcu podpisać - - Te Kopie inkwizycyi stronie N. komunikowane „podpisujemy NN. Kommissarz y „Sędzia strony powodowey *mp.* NN. Kommissarz y Sędzia strony zapozwanej *mp.* - - Interrogatorya także powinni wydać przez kopią, y podpisać, a nie oryginalne, y owizem
wszyst-

wszystkie dowody na piśmie do Kommissyi podane, rekwiruiącej stronie mają wydawać w kopiach, a nie same pokładane.

Akt Drugi.

Strony odebrawszy kopią depozycyi, mają się przygotować do excypowania przeciw depozycyom, przeciw którym excepcye prawne są te --

1110 Jeżeli w iakowym interrogatorium niezgodzili się Świadkowie, w wyrażeniu czasu, albo rzeczy, albo miejsca, albo osoby, każdy inſze wymieniając, albo ten sam waryując tu wyznał tak, potym przy inſzym interrogatorium odmienił.

1120 Kiedyby deponowali inną rzecz, a niemo co się zamyka w interrogatorium, lub przydali co nad interrogatorium, ten przydatek, lub całe, niepodług interrogatoryów wyznanie, nieprobuie, czy też kiedyby niebyli examinowani podług interrogatoryów.

310 Kiedyby deponowali nie tak iak wiedzieli, ale podług informacyi od strony daney, lecz tu należy dowieść informacyą iezeli w depozycyach niepokazało się.

410 Depozycya bez dostateczney przyczyny wiadomości nieprobuie.

510 Kiedy jest Swiadek iedyny, to jest: do wsparcia depozycyi swoiey, drugiego zgodliwie z sobą wyznaiącego nie mający, bo podług Prawa ieden Swiadek zupełnego dowodu nie daie, wyjąwszy te sprawy, w których przyięcie iedney depozycyi, ni komu nie szkodzi, naprzykład w wątpliwości, czy Cerkiew była poświęcona? ieden z przyczyną wiadomości przyświadczaiący dostatecznie probuie, tak; że będzie uznana za poświęconą.

Upatrzywszy iakowe z wyż wyrażonych excepcye do opponowania tychże dwoiaki sposob, ieden z pisania Schedy, w którey oraz powinna być wyrażona konkluzya czyli Pe-
tycya

tvcya, iakiego stroną żąda dla siebie
 Dekretu, y to w zwyczaju mają Pa-
 tronowie od stron stawiający, do
 których też wiedzieć należy, iak ta
 Scheda ma być spisana, drugi
 wniesienia excepcyi słowney przez
 Kommissarza w Aktach adnotować
 się mającey; gdy więc termin przy-
 dzie Kommissarz pióro trzymający
 zapisuje - - Dnia N. Miesiąca y Ro-
 ku tychże - - Stanąwszy osobiście
 „Urodzony N. Aktor na terminie
 „dzisiejszym z Akt y konserwacyi
 „przypadłym, contumaciam W. X.
 „N. pozwanego y rekonwenienta
 „quatenus niestawiającego y nic prze-
 „ciw depozycyom Swiadków nie
 „wnoszącego accusavit, & in ejus con-
 „tumaciam z strony swoiey przeciw
 „depozycyom Swiadków na stronę
 „pozwaną słuchanych mianowicie
 „przeciw pierwszego, ad zdum w in-
 „terrogatoryach relewacyinych, że
 „odpowiedział niepodług interroga-
 torium

„torium, czas y miejsce kiedy y
 „gdzie się to stało odmienił, ad *scium*
 „w rekonwencyonalnych że depono-
 „wał sam ieden nie wsparty od zad-
 „nego zgadzającą się z iego wyzna-
 „niem depozycyą excypował, y op-
 „ponował, a przeto na fundamencie
 „depozycyi na stronę swoją zezna-
 „nych, żadney exceptyi niepodle-
 „głych, dowodnie probujących y in-
 „szych dowodów do Kommissyi po-
 „danych W. pozwanego, nie tylko
 „przez swoich Swiadków nie relewo-
 „wanego, ale bardziey przekonanego,
 „y na wyprobowanie rekonwencyi
 „dostatecznych depozycyi nie ma-
 „jącego, za attentowane zabranie
 „konia, y bicie Ludzi, iako gwałci-
 „ciela prawem obwarowanego na
 „publicznych drogach bezpieczeństwa,
 „stwa, opisanemi tymże Prawem
 „karami ukarać, zabranego konia
 „oddać nakazać, Ludziom pobitym
 „satisfakcyą naznaczyć, za opusz-
 czone

„czone z przyczyny takowego zabo-
 „ru y ludzi zbicia, gospodarckie osmo-
 „niedzielne roboty podług taxy y
 „powszechnego zwyczaju, Summę
 „Złotych 100. wynoszące nadgrodeę
 „zeznać, Pretensye w rekonwencyi
 „wniesione, iako niewyprobowane
 „odrzucić, y podług Regestru expens
 „prawny w sprawie teraznieyszey so-
 „zony Summę Złotych 252. Grosz 15.
 „Szelągów dwa wynoszący, sobie
 „Aktorowi przyśądzić debita cum
 „instancia upraszał - -

Pozwany przeciw tym excepcy-
 om odpowiada, oraz wnosi excep-
 cye ieżeli ma, przeciw depozycjom
 Swiadków strony powodowej, y do-
 prasza się na przeciw o przyśądzenie
 sobie czego żąda, Kommissarz ad-
 notnie - - W obecności W. N. poz-
 „wanego y rekonwenienta, falvis &c.
 „ac protestando &c. przeciw wnie-
 „sionym od powodu excepcyom, że
 „Urodzony Aktor nie rospatrzywszy
 się

„się dobrze w komunikowanych
 „Swiadków depozycyach, że w pierw-
 „szym *ad zdum* w relewacyi wyra-
 „ża Swiadek czas y mieysce podług
 „interrogatoryów, y że *ad 3tium* w
 „rekonwencyi, nie sam ieden wyzna-
 „ie, bo trzeci y piąty toż zeznają,
 „nie uważył y nieśfusznie excypo-
 „wał replikującego, oraz przeciw de-
 „pozycyom Swiadków strony powo-
 „dowey, osobliwie przeciw drugiego.
 „*ad 4tium* w konwencyonalnych, że
 „niedał dostateczney przyczyny wia-
 „domości. *ad 5tium* w responsoryal-
 „nych na rekonwencyą, że wyznał
 „z powieści cudzych fałszywych ex-
 „cypującego, y referując się do de-
 „pozycyi na swoią stronę służących,
 „w wszystkich interrogatoryach zu-
 „pełny dowód czyniących, ani od
 „rekonwencyi Urodzonego Aktora
 „relewujących, tudzież do wizyi y
 „innych dokumentów pokładanych,
 „siebie pozwanego w pretenzjach po-
 wodu

„wodu wolnym uczynić, w sprawie
 „rekonwencyi Urodzonego Aktora,
 „za attentowane wiolencye, zabory
 „siana y wołów, podług Prawa uka-
 „rać, siano zabrane oddać nakazać,
 „y żeby do tey sęki więcey nie wcho-
 „dzić zakazać, miedzy dawne znaka-
 „mi okazanemi ponowić pozwolic,
 „za karencyą roboty przez czas trzy-
 „manych wołów nadgrode naznaczyć,
 „y także pokładając Regestr kosztów
 „w tey sprawie erogowanych, Summę
 „Złotych Polskich 221. Groszy 8.
 „wynoszących, na wypłacenie onych
 „tegoż Aktora kondemnować sup-
 „plikującego - -

Aktor jeżeli ma co replikować,
 przeciw excepcyi od pozwanego
 opponowaney in contra wnosi, y
 Kommissarz adnotuje, iako wyżej w
 replikowaniu pozwanego; to też u-
 ważyć, że tu dla przykładu poło-
 żyły się excepcye przeciw iednemu
 tylko Swiadkowi, a w sprawie, tyle
 trzeba

trzeba excypować, ile będzie excepcyi podległych. Po takowych excepcyach y replikach, należy Kommissarzom przystąpić do Dekretu, ale że pierwey muszą dobrze roztrząsnąć Dokumenta, depozycye, excepcye, repliki, co w przedkim czasie bydź niemoże, więc do tego motu proprio mogą uczynić dylacyą, y inszy termin złożyć do ferowania Dekretu: naprzykład --

„My Kommissarze y Sędziowie stron,
 „kontrowersyi, excepcyi, y replik wysłuchawszy, y ze już nie zabierając się do żadnych inszych, na depozycyach y pokładanych dowodach staneli, y podług swego interessu konkludowali wyrozumiawszy, do finalney decyzyi przystępuiąc, y też stron dowody na deliberacyą biorąc, termin ferowania sentencyi, Dzień N. Miesiąca y roku niniejszych wyznaczylismy, y stronom do stawania zawily zachowalimy
 „M. D. N. Kiedy

Kiedy strony konkluzyą z excep-
 cyami kładą w Schedach, od Ak-
 tora tak się adnotuie - - *sta-*
nąwszy &c. aż dotąd - - *strony swo-*
zey - - daley kontynuuiąc - - Ex-
 „cepcye przeciw depozycyom Swiad-
 „ków oraz konkluzyą na piśmie wno-
 „sił, y w Schedzie napisaney złożył,
 „podług teyże Dekret na swoią stronę
 „ferować debita cum instantia upra-
 „szał - - Tu czasem pozwany profi
 o kommunikacyą Schedy od powo-
 du złożoney, y swoią pokłada - -
 „W obecności &c. ac protestan-
 „do &c. o kommunikacyą excep-
 „cyi, y konkluzyi od strony powo-
 „dowey złożoney dla replikowania
 „przeciw tymże supplikuiącego, o-
 „raz z strony swoiey Schedę excep-
 „cyi y konkluzyi pokładaiącego - -
 Aktor bierze wzajemnie kommuni-
 „kacyą - - In contra Urodzony qui
 „supra Aktor, także o kommunika-
 „cyą Schedy od W. pozwanego
 N złožo-

„złożoney upraszał -- Już w takowym sron Procederze na tym terminie przyść niemoże do Dekretu, iako wyżey, ale powinien nastąpić Dekret Kommunikacyi --

„My Kommissarze y Sędziowie
 „Schedy Excepcyi przeciw depozycyom Swiadków y konkluzyi
 „w sprawie od sron złożone przyięliśmy, też w kopiach sronom komunikowawszy, termin do replikowania Dzień N. Miesiąca y Roku ninieyszych naznaczyliśmy, y sronom do stawania zawiły zachowaliśmy M. D. N.

Te Schedy w Akta powinny być wpisane y same oryginały konserwowane.

Na terminie z tego Dekretu po zapisanych od sron wniesionych replikach y ponowionych do Dekretu konkluzjach, uformują Kommissarze y napiszą Dekret, naznaczając termin do ferowania sentencyi

cyi iaki jest położony przy pierwszych instancyach z excepcyi y repliki ustnie wniesionych, y już będzie pod Aktem trzecim, a trzeci niżej położony będzie w porządku, czwarty po nim.

Akt Trzeci.

W czas przypadłego terminu do ferowania sentencyi, Aktor staie y prosi o ferowanie y publikowanie Dekretu, Kommissarz adnotuie, a że ten Dekret y stronom wyłączony od Akt innych przez ekstrakt ma być wydany, dla tego należy wyraźnie y w wszystkim dokładnie z zupełną napisać go komparycyą, zaczynając - -

„ Działo się N. Roku N. Miesiąca N. Dnia N.

„ Przed nami niżej podpisanemi
 „ do sprawy niniejszey między U-
 „ rodzonym N. Aktorem z iedney,
 „ a W. X. N. Parochem N. o
 „ zabranie konia y pobicie ludzi

Nz

Akto-

„Aktora, iako obszerniey w Pro-
 „cessie sprawy pozwanym y rekon-
 „wenientem z drugiey strony to-
 „czącey się y agituiącey Dekre-
 „tem Sądu Konfystorza General-
 „nego Włodzimierskiego na Dniu
 „N. Miesiąca N. Roku terazniey-
 „szego ferowanym, y z Akt Kan-
 „cellaryi autentycznie wydanym
 „delegowanymi Kommissarzami y
 „Sędziami, stanąwszy osobiście U-
 „rodzony wyż wspomniony Ak-
 „tor na terminie dzisieyszym z Akt
 „Kommissyi naszej y konserwa-
 „cyi przypadłym, contumaciam
 „W. wyż rzeczzonego pozwanego y
 „rekonwenienta quatenus niestawa-
 „iącego accusavit, & in ejus con-
 „tumaciam referuiąc się do dowo-
 „dów depozycyi Swiadków y kon-
 „kluzyi swoiey na wyższym ter-
 „minie wniesionych w teyże spra-
 „wie Dekret finalny ferować publi-
 „kować, y mandat exekutoryjal-
 „ny

„ny decydować debita cum instan-
 „tia upraszał. W obecności W. X.
 „N. Parocha N. pozwanego y re-
 „konwenienta salvis &c. ac pro-
 „testando &c. także do dowodów
 „y depozycyi na swoją stronę czy-
 „niących referującego się y podług
 „konkluzyi przez siebie na wyż-
 „szym terminie wniesioney, na fero-
 „wanie y publikowanie Dekretu
 „zezwalającego.

„ My Kommissarze y Sędziowie
 „depozycye Swiadków, excepcye
 „y repliki wizyą y inne dowody od
 „stron pokładane, przeczytawszy
 „y one zupełnie wyrozumiawszy,
 „samego Boga y sprawiedliwość
 „przed oczyma mając, w Imie Pań-
 „skie za żądaniem stron do final-
 „nego rozstrzygnięcia przytąpiliśmy,
 „a nayprzód co się tycze konwen-
 „cyi Urodzonego Aktora, ponie-
 „waż z depozycyi Swiadków, żąd-
 „ney prawney excepcyi niepodle-

„Tych, dowodnie pokazało się, że
 „W. pozwany przez zdraдлиwe za-
 „sadzki y gwałtownie na publicz-
 „nej do bezpiecznego przejazdu dla
 „każdego obwarowaney drodze,
 „pominąwszy dyspozycyą Prawa,
 „y środki któremi własności swo-
 „iej poszukiwać należy przepisane,
 „konia Urodzonego Aktora zabrać,
 „honor jego słowy nieprzyzwoi-
 „temi szarpać, y ludzi bić wazył
 „się. Przeto tegoż pozwanego w
 „takowych gwałtownych, a osobli-
 „wiey stanowi Duchownemu nie
 „przyzwoitych krokach y postę-
 „kach winnym uznawszy, onemu
 „in vim kary fześcioniedzielne Re-
 „kollekcye nie odstępnie kontynu-
 „ować się mające naznaczyliśmy,
 „Urodzonego Aktora z osobami
 „godnemi w własnym jego Domu
 „z należytym upokorzeniem się prze-
 „prosić, y konia oddać nakazaliś-
 „my. W sprawie rekonwencyi, z
 wizyi

„wizyi funduszu; y innych dowo-
 „dów tudzież Swiadków depozy-
 „cyi dostatecznie informowawszy
 „się, że Urodzony Aktor w tę łąkę
 „własną Cerkiewną nieprawnie
 „wzszedł, siano zabrał, woły grabił,
 „y trzymając morzyż, á przez to
 „przeciw Prawu wiolencyę attento-
 „wał, więc by za te bezprawie
 „na gruncie poświętnym uczynio-
 „ne ad usus Cerkwi Grzywien 50.
 „wypłacił, siano zabrane oddał,
 „osądziłszy, oraz miedze znakami
 „okazanemi y zaprzyśięgłemi od-
 „nowić pozwoliwszy, na czas dal-
 „szy wstępu y interessowania się
 „do tey łąki temuż Aktorowi pod
 „karą klątwy zakazaliśmy; szkody
 „przez zobopólne zabory poczy-
 „nione, tudzież y kofzta prawne,
 „za zobopólnie między stronami
 „kompensowane deklarowawszy, czas
 „uiszczenia tego naszego Dekretu,
 „ośmioniedzielny od Aktu dzi-
 N₄ siey-

„nieyszego obòm stronóm przezna-
 „czyliśmy, Mandat exekutoryalny
 „decydowaliśmy, & in casu sprze-
 „ciwienia się ktòrey strony, po
 „wyniesienie onego do Sądu dele-
 „gującego odesłaliśmy, y tak w
 „wszystkich punktach y katego-
 „ryach osądziliśmy, y finalnie de-
 „cydowaliśmy M. D. N.

W sprawach zawitych y trud-
 nieyszych, ieżeliby Kommissarze
 na terażnieyszym terminie mieli
 potrzebę uczynienia dylacyi, y
 złożenia inszego terminu na pu-
 blikowanie Dekretu, mogą to
 uczynić takowym Dekretem --
My Sc. aż dotąd *przystąpiliśmy*
 daley kontynuować -- Dekret
 „finalny wtey sprawie ferowaliśmy,
 „ktòrego publikacją do Dnia N,
 „Miesiąca y Roku ninieyszych od-
 „łożyliśmy, y termin tenże stro-
 „nom do stawania zawity zachowa-
 „liśmy -- M. D. N.

Na

Na tym dopiero terminie, który już składać będzie Akt piąty, po zapisanych od stron instancyach, iakie się położyły wyżej w tym Akcie trzecim, odmieniwszy tylko w instancyi Aktora na końcu -- *Dekret finalny ferować y publikować* &c. pisząc -- *Dekret na wyższym terminie ferowany publikować debita cum instantia upraszał*, á w instancyi pozwanego zamiast *na ferowanie y publikowanie Dekretu* pisać -- *na publikowanie ferowanego Dekretu zezwalającego* -- w tychże instancyach opuściwszy referowanie się do depozycyi dowodów &c. w obydwóch na tych miejscach pisać, *referując się do instancyi swojej na wyższym terminie wniesionej*. á Dekret takowy -- My „Kommissarze y Sędziowie, za instancyą strony powodowej, y zezwoleniem pozwaney, Dekret w sprawie

„sprawie ninieyszey na wyższym
 „terminie ferowany, tak iako jest
 „od nas podług Prawa y sprawie-
 „dliwości wypisany publikowaliś-
 „my, w tym tenorze - - tu dopiero
 Dekret finalny iako jest napisany,
 zaczawszy od słów pierwszych - -
My Kommissarze słowo w słowo
 wpisać, y publikując stronom prze-
 czytać.

Po którego przeczytaniu jeżeli
 strona sądzi się bydź grawowaną,
 y chce appellować, niemoże y nie-
 powinna appellować do inzego
 Sądu, tylko do delegującego, w te
 słowa - - *Od którego Dekretu*
 „*Urodzony qui supra Aktor do*
 „*Sądu delegującego appellował* - -
 Kommissarze tę appellacyą przy-
 iąć powinni pisząc - - *My Kommiss-*
zarze y Sędziowie tę powadu ap-
pellacyą przyjęliśmy M. D. N. - -
 - - y na tym miejscu mają wszyscy
 Kommissarze Akta Kommissyi y
 Sądu

Sądu swego podpisać y pieczęci po-
 kłaść, y stronie rekwirującej lub
 obydwóm ostatecznie ten finalny De-
 kret ekstraktami wydawszy, Akta
 całej Kommissyi z wszystkimi
 kontrowersyami y Dekretami, za-
 czawszy od pierwszego na termi-
 nie z innotescencyi Aktu, z Listem
 obwieszczalnym z interrogatorya-
 mi, Swiadków Regestrami, y wszyst-
 kiemi dowodami do sprawy służą-
 cemi, wyjąwszy y zaproduktowaw-
 szy te, które przy stronach zostać
 powinny, wraz złączone, do Kan-
 cellaryi Sądu delegującego odeśłać
 powinni w kopercie zapieczętowa-
 ne, tak ie z wierzchu zapisawszy - -
 „Proces sprawy między Urodzo-
 „nym N. Aktorem z jednej, a W.
 „X. N. Parochem N. o zabra-
 „nie konia y pobicie ludzi Aktora,
 „iako obszerniej wtymże Processie
 „pozwany y rekonwenientem z
 „drugiej strony, w Sądach Kon-
 „systo-

„systorza Generalnego Włodzi-
 „mierkiego zaczęty á po wypad-
 „łym Dekrecie na Kommissyą z mo-
 „cą decydowania na miejscu, przez
 „intriò podpisanych Kommissa-
 „rzów y Sędziów po expedyowa-
 „nych inkwizycyach finalną decy-
 „zyą zakończony, y do Kancel-
 „laryi Sądu delegującego, w sa-
 „mym Oryginale odeśłany -- Nie
 dla tego posyła się ten Proces za-
 pieczętowany, aby sądownie był
 otwarty, tylko dla bezpieczeństwa,
 aby przez kogo krom Są-
 du y Kansellaryi iego niebył re-
 widowany, y niema się posyłać
 przez stronę, ale przez kogo od
 Kommissarzów wyśłanego, czy też
 przez iednego z nich, y nietylko
 w ten czas powinien bydz ode-
 śłany, kiedy strona appelleie, ale
 choćby też nie appellowała, Kom-
 missarze ten Proces odeśłać po-
 winni, względem przepisania ad
 mun-

mundum jeżeliby tego potrzeba było, mają to wszystko zachować, co się rzekło o Kommissarzach nie mających mocy decydowania w §. pierwszym.

To też wiedzieć, że po wyexpedyowanych inkwizycyach y wszystkim tym, co na miejscu być powinno, Akta ku decyzji zmierzające, Kommissarze mogą przenieść na inne miejsce, naprzykład do Rezydencyi pierwszego z nich, jeżeli tam mają łatwość zchadzania się, y jeżeli te miejsce dla stron nie będzie zbyt odległe y trudne, inaczej powinni wszystko na miejscu kończyć, gdyż y Sąd powierzając decyzją, czyni to częstokroć przez wzgląd stron, niechcąc ich iako od Sądu odległych w wielkie podrózne wprowadzać fatygi y koszta, kiedyby się mieli przenosić w Dekrecie Aktu pierwszego lub drugiego, te
prze

przeniesienie decydować powinny,
choćby motu proprio, lepiej ie-
dnak czynić to, umówiwszy się
z stronami, y za ich zezwoleniem.

K O N I E C
Na cześć y Chwałę
B O G A
W Tròycy Świętey Jedyneho

XVIII. 1. 197

<http://rcin.org.pl>

<http://rcin.org.pl>

197

F

XVII 4.197